

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

RELAČNÍ ADJEKTIVA V KONTRASTIVNÍ PERSPEKTIVĚ

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková Ph.D.

Autor práce: Bc. Lucie Bromová

Studijní obor: Překladařství anglického a španělského jazyka

Ročník: 2.

2019

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice

Lucie Bromová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala PhDr. Janě Peškové, Ph.D. za konzultace poskytnuté během psaní mé diplomové práce, rovněž za její trpělivost a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat mým rodičům za velkou podporu během celé doby mého studia nejen na Vysoké škole. Bez jejich finanční a zejména psychické podpory bych nebyla schopna nikdy tuto práci ani školu dokončit.

ANOTACE

Předmětem diplomové práce je problematika překladu relačních adjektiv. Cílem práce je zmapování vybraného vzorku českých relačních adjektiv a jejich překlad v jazyce španělském. Práce se dělí na dvě části: teoretickou a praktickou. V teoretické části autorka pojednává o relačních adjektivech, a to jak z pohledu českých, tak i španělských gramatik. V praktické části je prováděna analýza vybraných relačních adjektiv, které si autorka sama zvolila. V závěru práce jsou poznatky vyhodnoceny a na základě korpusové analýzy učiněn závěr.

Práce je psána v českém jazyce.

ANNOTATION

My diploma thesis deal with relative adjectives and their translation. The aim of this thesis is to map out frequently used adjectives and their equivalents in Spanish. The thesis is divided into two parts: a theoretical part and a practical part. In the theoretical part, the author discusses adjectives from the perspective of Czech and Spanish grammar. In the practical part, an analysis of specific adjectives, chosen by the author herself, is carried out. In the conclusion, findings are evaluated and the thesis is concluded on the basis of corpus analysis.

The thesis is written in Czech language.

Obsah

Obsah.....	6
1 Teoretická část	11
1.1 Charakteristika adjektiv.....	11
1.1.1 Slovnědruhov \acute{a} charakteristika adjektiv z pohledu česk \acute{y} ch gramatik bohemist \acute{u}	11
1.1.1.1 Slovnědruhov \acute{a} charakteristika adjektiv z pohledu česk \acute{y} ch gramatik romanist \acute{u}	11
1.1.2 Slovnědruhov \acute{a} charakteristika adjektiv z pohledu španělsk \acute{y} ch gramatik.....	12
1.2 Klasifikace adjektiv podle významu	14
1.3 Adjektiva kvalitativní	17
1.4 Relační adjektiva.....	19
1.4.1 Obecn \acute{a} charakteristika relačních adjektiv	19
1.4.2 Z \acute{a} kladn \acute{y} charakteristiky relačních adjektiv podle Violety Demonte	22
1.5 P \acute{r} eklad a techniky p \acute{r} ekl \acute{a} d \acute{a} n $\acute{ı}$	27
1.5.1 Obecn \acute{e} o p \acute{r} ekladu	27
1.5.2 Typy p \acute{r} eklad \acute{u}	28
1.5.3 Tradiční p \acute{r} ekladatelsk \acute{e} postupy	29
1.6 Korpusy.....	34
1.6.1 Jazykov \acute{e} korpusy.....	34
1.6.2 Paraleln $\acute{ı}$ korpus, InterCorp.....	35
1.6.2.1 InterCorp	35
1.7 Španělsk \acute{e} korpusy.....	36
1.8 Vztah p \acute{r} ekladu k t \acute{e} matu diplomov \acute{e} p \acute{r} \acute{a} ce	37
2 Praktick \acute{a} část.....	38
2.1 Relační adjektiva vyjad \acute{r} uj $\acute{ı}$ c $\acute{ı}$ čas/obdob $\acute{ı}$	40
2.1.1 Jarn $\acute{ı}$	40
2.1.1.1 Jarn $\acute{ı}$ den	40
2.1.1.2 Jarn $\acute{ı}$ veče \acute{r} /noc	41
2.1.1.3 Jarn $\acute{ı}$ slunce	42
2.1.2 Loňsk \acute{y}	45
2.1.2.1 Loňsk \acute{e} ho podzimu.....	46
2.1.2.2 Loňsk \acute{e} list $\acute{ı}$	46
2.1.2.3 Loňsk \acute{y} úraz	47
2.1.3 Renesanční	49

2.1.3.1	Renesanční kašna	49
2.1.3.2	Renesanční stavba, náměstí, galerie	50
2.1.3.3	Renesanční nadutost, město a arkády	50
2.2	Relační adjektiva vyjadřující místo	54
2.2.1	Venkovský.....	54
2.2.1.1	Venkovská nemocnice	54
2.2.1.2	Venkovské sídlo	55
2.2.1.3	Venkovský člověk.....	56
2.2.1.4	Venkovská galerie.....	56
2.2.2	Dvorní	59
2.2.2.1	Dvorní dodavatel	59
2.2.2.2	Dvorní rada	60
2.2.2.3	Dvorní básník, dáma	60
2.2.3	Místní.....	62
2.2.3.1	Místní rozhlas	63
2.2.3.2	Místní úřad	63
2.2.3.3	Místní + povolání (lékárník, řezník, učitel, doktor, zvěrolékař, hasič a kněz).....	63
2.2.3.4	Místní + osoba (pomocník, občané, obyvatelé, osobnosti, autority, lidé).....	65
2.3	Relační adjektiva vyjadřující nástroj	68
2.3.1	Sluneční	68
2.3.1.1	Sluneční světlo.....	68
2.3.1.2	Sluneční paprsek.....	69
2.3.1.3	Sluneční zář.....	70
2.3.2	Plynový	73
2.3.2.1	Plynový pedál	73
2.3.2.2	Plynová lucerna	74
2.3.2.3	Plynový hořák	74
2.3.3	Parní.....	78
2.3.3.1	Parní stroj	78
2.3.3.2	Parní lokomotiva.....	78
2.3.3.3	Parní kotel.....	79
2.4	Relační adjektiva vyjadřující příčinu nebo zmiňující činitele	81
2.4.1	Srdeční.....	81
2.4.1.1	Srdeční záchvat, tep a vada	81

2.4.2	Duševní	83
2.4.2.1	Duševní stav, život, smrt, choroba, zdraví.....	83
2.5	Relační adjektiva vyjadřující účel nebo příjemce	89
2.5.1	Trestní.....	89
2.5.1.1	Trestní oznámení.....	89
2.5.1.2	Trestní komise	90
2.5.1.3	Trestní zákoník.....	90
2.5.2	komerční.....	92
2.5.2.1	komerční ředitel, rada	93
2.5.2.2	komerční talent, zboží	93
2.5.3	Cestovní.....	95
2.5.3.1	Cestovní plášť	95
2.5.3.2	Cestovní kancelář	96
2.5.3.3	Cestovní úbor	97
2.6	Relační adjektiva vyjadřující vlastnictví	100
2.6.1	Ženská.....	100
2.6.1.1	Ženská těla.....	100
2.6.1.2	Ženská tvář	101
2.6.1.3	Ženská krása	102
2.6.2	Vojenský	104
2.6.2.1	Vojenské služby	105
2.6.2.2	Vojenský transport	105
2.6.2.3	Vojenská hudba	106
2.6.2.4	Vojenská hlídka.....	106
2.6.3	Státní.....	110
2.6.3.1	Státní dráhy	110
2.6.3.2	Státní statek.....	111
2.6.3.3	Státní správa, vlajky, útraty	111

Úvod

Předmětem mé diplomové práce je korpusová analýza relačních adjektiv v kontrastivní perspektivě. Práce je rozdělena na dvě větší části, na část praktickou a část teoretickou. První kapitola je zaměřena na charakteristiku českých a španělských gramatik na téma adjektiv v obecném měřítku. Konkrétně se budeme opírat jak o bohemistickou, tak i o romanistickou literaturu. Z pohledu češtiny jsme se opírali o tyto dvě gramatiky: *Nový encyklopedický slovník češtiny* a *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Z pohledu španělštiny zejména o gramatiky: *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup* a *Nueva gramática de la lengua española*.

Další kapitolou, kterou jsme do práce zařadili, je kapitola klasifikace adjektiv podle jejich významu. Třetí kapitolou této diplomové práce, je kapitola kvalitativních adjektiv, a ve čtvrté kapitole se nachází stěžejní téma této práce, tedy relační adjektiva. Relační adjektiva jsme zpracovávali zejména podle RAE a podle *Gramática didáctica de la lengua española*. Další kapitolou, která není úplně vyžadována, ale podle nás je dobré ji do diplomové práce zahrnout, je kapitola věnovaná překladu. Tato kapitola je dále členěna, a nachází se zde i podkapitola o překladatelských postupech.

Poslední kapitolou teoretické části, jsou také informace o korpusech, a poté konkrétněji o InterCorpu, který nám poskytl vzorek ke zkoumání.

V praktické části pracujeme s poznatky, které jsme získali na základě teoretické části. Předmětem analýzy jsou vybraná relační adjektiva, která byla zařazena do skupin podle jejich významu. Toto dělení bylo provedeno na základě již výše citované španělské gramatiky: *Gramática didáctica de la lengua española*. Vycházíme z českého jazyka, tedy hledáme překlad vybraných relačních adjektiv do španělštiny. Vybraná adjektiva jsme zadali do InterCorpu, a pomocí něj jsme si vyhledali konkrétní vzorek vět, i s jejich překladem. Na těchto větách jsme zkoumali, jakým způsobem byla adjektiva překládána, jelikož jsme vycházeli z hypotézy, že ne vždy odpovídá českému relačnímu adjektivu, relační adjektivum ve španělštině nýbrž se často překládá předložkou *de* a podstatným jménem. Dále jsme zkoušeli zjistit, jestli má valenční uspořádání nějaký vliv na výběr kolokantu. V závěru, jsme zhodnotili výsledky našeho zkoumání, a vyhodnotili jsme způsoby překladu konkrétního vzorku adjektiv.

Téma diplomové práce bylo zvoleno autorkou z důvodu jejího studia překladatelství, a tudíž zájmu o téma překladu obecně.

Seznam zkratek

N = substantivum

A = adjektivum

Pron. = zájmeno

Adv. = adverbium

Num. = číslovka

Det. = determinant, člen

Prep. = předložka

Conj. = spojka

CJ = cílový jazyk

VJ = výchozí jazyk

RAE = Real Academia Española

CREA = Corpus de Referencia del Español Actual

CORPES XXI. = Corpus del Español del Siglo XXI

CORDE = Corpus Diacrónico del Español

* = agramatický jev

1 Teoretická část

1.1 Charakteristika adjektiv

1.1.1 Slovnědruhá charakteristika adjektiv z pohledu českých gramatik bohemistů

V této kapitole se budeme zabývat adjektivy z obecného hlediska českých gramatik. Zejména podle gramatik bohemistických autorů: Františka Štícha a kol., Václava Cvrčka a kol. a Petra Karlíka.

*V tradiční gramatice ohebný autosémantický slovnídruh označující vlastnost, podle klasické české analýzy statický, tj. v čase neprobíhající, příznak, který lze predikovat objektů nebo jejich třídám.*¹

Adjektiva můžeme definovat jako ohebný slovní druh, který označuje vlastnosti nebo vztahy podstatných jmen.

*Adjektiva označují vlastnosti substančně pojatých jevů jako jejich gramaticky nedynamické příznaky. Tyto vlastnosti mají obecně charakter kvalitativní nebo relační.*²

Adjektiva jsou ohebná plnovýznamová slova, která stojí ve větě ve funkci shodného přívlastku nebo jmenné části přísudku, popřípadě doplňku. Velká část adjektiv je odvozená zejména z podstatných jmen nebo sloves či přídavných jmen. Menší, ale zároveň nejužívanější část je zastoupena adjektivy neodvozenými, které se musíme naučit nazpaměť.³

Příznaky, které jsou vyjádřeny adjektivy mohou mít povahu buď kvalitativní (jakostní), nebo relační (vztahovou, založenou na odkazu k jevu substančnímu), dějovou, okolnostní nebo povahu k jiné vlastnosti.⁴

1.1.1.1 Slovnědruhá charakteristika adjektiv z pohledu českých gramatik romanistů

V této krátké podkapitole si uvedeme definice adjektiv z gramatiky od romanistů Bohumila Zavadila a Valeria Baéze.

¹ KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016, str. 30

² ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, str.84

³ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. V Praze: Karolinum, 2010, str. 196

⁴ ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, str. 378

Podle Valeria Baéze *přídavné jméno představuje základní slovní druh, který stojí ve větě ve funkci shodného přívlastku. Shoda přívlastku s řídicím podstatným jménem je ve španělštině realizována pouze pokud jde o rod a číslo. Oproti češtině ve španělštině neexistují zvláštní tvary adjektiva přivlastňovacího, přivlastňovací vztah je vyjádřen podstatným jménem a předložkou "de".*⁵

Adjektiva pojmenovávají staticky pojaté příznaky substancí, syntakticky rozvíjí a sémanticky determinují podstatná jména a shodují se s ním v rodě a čísle. Mezi příznaky substancí řadíme tak zvané "*statické příznaky*", jedná se o vlastnosti, jimiž se substance projevují jakožto prvky skutečnosti. Příznaky jsou neoddělitelné, oddělit je lze pouze abstraktní činností. Dalším charakteristickým prvkem adjektiv je jejich syntaktická závislost na nějakém členu, konkrétně tedy na podstatném jménu. Charakteristické pro ně je také jejich schopnost významově determinovat nějaký člen, jinými slovy ho blíže specifikovat či vymezovat.⁶

1.1.2 Slovnědruhá charakteristika adjektiv z pohledu španělských gramatik

V této podkapitole se zaměříme na obecný popis adjektiv podle následujících španělských gramatik: *Nueva gramática de la lengua española*, *Gramática didáctica del español*.

Podle *Nueva gramática de la lengua española* řadíme adjektiva do skupiny slov, které modifikují podstatná jména nebo mu udávají různé významy. Podstatná jména vyjadřují substance, zatímco přídavná jména tyto substance blíže upřesňují nebo upravují. Jinými slovy adjektiva splňují dvě formální kritéria této třídy slov: shodu s podstatným jménem a také funkci modifikátoru daného substantiva.⁷

Podle Leonarda Goméze Torrega můžeme adjektiva charakterizovat jako přízvučná slova, řadíme je do skupiny otevřených slovních druhů (*clase abierta*), shodují se v rodě a čísle s podstatnými jmény, nepojí se s determinanty (pokud nejsou zpodstatnělé) na druhou

⁵ BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio, Jana KRÁLOVÁ-KULLOVÁ a Josef DUBSKÝ. *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999, str. 35

⁶ ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, str. 173-174

⁷ *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2011., str. 905-906

stranu, jelikož umožňují kvantifikaci můžou se vyskytovat spolu s kvantifikátory. Dalším charakteristickým rysem je jejich schopnost stupňování.⁸

Je zjevné, že definice zmíněných autorů se ve vymezení adjektiv nijak diametrálně neliší, pouze autoři zvolili jinou formulaci. Důležité je, ale podotknou, že v něčem se adjektiva v češtině a ve španělštině liší, jak již bylo výše zmíněno podle Valeria Baéze je jejich způsob tvoření a také kategorizace.

⁸ GÓMEZ TORREGO, Leonardo a Elsa AGUIAR. *Gramática didáctica del español*. Madrid: Ediciones SM, 1998, str.50

1.2 Klasifikace adjektiv podle významu

V této kapitole se budeme zabývat dělením adjektiv ze sémantického hlediska podle následujících gramatik: *Nueva gramática de la lengua española*, *Gramática didáctica del español*, *Mluvnice současné španělštiny - lingvisticky interpretační přístup a podle bohemistické Akademické gramatiky spisovné češtiny*.

Podle Nového Encyklopedického slovníku češtiny vyjadřují adjektiva statický příznak, a podle něj se adjektiva dělí:⁹

1. Adjektiva vyjadřující kvalitu (jakost) - tato adjektiva se dále dělí do 3 podskupin:

a) adjektiva kvalitativní

-jedná se o taková adjektiva, která jak již název napovídá, vyjadřují kvalitu (či jakost)

-příkladem takových adjektiv může být:

b) adjektiva deskriptivní

-popisující kvalitu

-vyjadřují příznak jednak absolutně, ale také objektivně z pohledu mluvčího (slaný, hořký, hluchý..)

c) adjektiva kvalifikační

- adjektiva, která jsou charakteristická tím, že hodnotí

-*vyjadřují příznak jako výsledek vědomého hodnocení objektivně existujícího příznaku, které provádí mluvčí*

2. Adjektiva vyjadřující vztah

a) adjektiva relační

Tato adjektiva jsou charakteristická právě tím, že vyjadřují určitý vztah. Tento vztah se může pojít k různým věcem, a to zejména k substanti (měděný), vlastnosti (sebevědomý), ději (mluvený) či k okolnosti (místní).

⁹ KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016, str.33

Podle Leonarda Goméze Torrega lze španělská adjektiva podle jejich významu dělit na:¹⁰

1. Adjektiva kvalitativní (Adjetivos calificativos)
2. Adjektiva vztahová nebo vlastnictví (Adjetivos de relación o pertenencia)
3. Adjektiva obyvatelská (Adjetivos gentilicios)
4. Adjektiva determinační / cuasideterminační (Adjetivos cuasideterminativos/determinativos)

Podle gramatiky Bohumila Zavadila můžeme adjektiva rozdělit do několika skupin podle určitých kritérií, konkrétně podle morfemické struktury nebo podle jejich významu. My se zaměříme na jejich dělení podle jejich významu.¹¹

Podle významu lze španělská adjektiva rozdělit na dvě větší skupiny, které se ještě dále dělí.

1. Adjektiva kvalitativní
 - a) kvalitativní adjektiva kvalifikační
 - b) kvalitativní adjektiva relačně kvalitativní

2. Adjektiva relační
 - a) adjektiva klasifikačně relační
 - b) adjektiva obecně relační

Někteří autoři ještě rozlišují další sémantické třídy adjektiv:

- c) adjektiva konkretizační neboli determinační
- d) adjektiva kvantitativní

Poslední gramatika, na které si ukážeme dělení adjektiv podle jejich významu je *Nueva gramática de la lengua española*:¹²

¹⁰ GÓMEZ TORREGO, Leonardo a Elsa AGUIAR. *Gramática didáctica del español*. Madrid: Ediciones SM, 1998, str. 51

¹¹ ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, str. 176-179

¹² *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2011., str.907-908

1. Adjektiva determinativní (adjetivos determinativos) - adjektiva determinativní řadíme do ohebné skupiny slov, ale jsou složeny z gramatických částí

Mezi adjektiva determinativní řadí Real Academia Española, také různé třídy slov, které jiní autoři řadí mezi zájmena. Patří sem například ukazovací zájmena, přivlastňovací zájmena, neurčitá zájmena, číslovky a některé výrazy zvolací.

2. Adjektiva kvalitativní (adjetivos calificativos) - jsou složeny z částí lexikálních a patří do ohebné skupiny slov

Determinativní adjektiva se od adjektiv kvalitativních liší také v pozici, kterou mají ve větě.

3. Adjektiva relační (adjetivos de relación, adjetivos relacionales) - tvoří také ohebnou skupinu slov

4. Adjektiva deskriptivní (adjetivos descriptivos) - svým tvořením se podobají relačním adjektivům

1.3 Adjektiva kvalitativní

V této kapitole se budeme zabývat konkrétním druhem adjektiv z hlediska významového, konkrétně tedy adjektivy kvalitativními. Budeme pracovat s gramatikami od autorů Bohumila Zavadila, Real Academia Española a Františka Štíchy.

Podle Bohumila Zavadila adjektiva kvalitativní jsou právě taková adjektiva, která vyjadřují vlastnosti nebo nám udávají kvalitu podstatných jmen. Jádro této skupiny je tvořeno adjektivy neodvozenými, ale i přes to se můžeme setkat s adjektivy odvozenými. Tato skupina adjektiv je charakteristická právě tím, že je schopna největšího množství slovtvorných a gramatických operací.¹³

Jinými slovy jsou schopna: stupňování (lze od nich utvořit absolutní superlativ, jsou součástí synonymických řad, vytvářejí antonymické dvojice, můžeme je modifikovat, lze je substantivizovat, vytvářet vlastnostní adverbia, odvozovat stavová slovesa a můžeme je pojít s adverbii měrovými.¹⁴

Ze sémantického hlediska se pomocí adjektiv kvalitativních může subjektivně hodnotit nebo jimi lze objektivně popisovat. Podle tohoto hlediska je některé gramatiky dělí ještě do další kategorií, naopak některé gramatiky to zmiňují pouze jako schopnost adjektiv kvalitativních.

Podle Bohumila Zavadila, se mohou adjektiva kvalitativní dále dělit do dvou podskupin. První podskupinou jsou *Kvalitativní adjektiva kvalifikační*. Tato adjektiva lze stupňovat prostředky gramatickými nebo slovtvornými.

Pokud ztratí schopnost stupňování, změní se v tak zvaná *deskriptivně kvalifikační adjektiva*.¹⁵ Příkladem takové změny může být v češtině například *hladká mouka* a *dlouhé kalhoty*.

Druhou a také poslední podskupinou adjektiv kvalitativních jsou tzv. *Kvalifikační adjektiva relačně kvalitativní*.¹⁶ Do této podkategorie adjektiv řadíme zejména ta, která jsou odvozená. Mají schopnost stupňování.

¹³ ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, str. 176-177

¹⁴ Tamtéž, str. 177

¹⁵ ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, str. 378

¹⁶ Tamtéž, str.177-178

Z pohledu lexiko-syntaktického můžeme kvalitativní adjektiva, členit do skupin podle jejich významu. S touto kategorizací přišel Dixon (1977) a my se s ní setkáváme v Gramática descriptiva de la lengua española, v kapitole od Violety Demonte (1999:175).

Podle výše zmíněného kritéria lze kvalitativní adjektiva dělit do sedmi kategorií:¹⁷

1. adjektiva vyjadřující rozměr (adjetivos de dimensión)
2. adjektiva vyjadřující rychlost (velocidad)
3. adjektiva vyjadřující fyzické vlastnosti (propiedad física)
4. adjektiva vyjadřující barvu a formu (color y forma)
5. adjektiva vyjadřující věk (edad)
6. adjektiva vyjadřující hodnocení (valoración)
7. adjektiva vyjadřující lidské (pre)dispozice ((pre)disposiciones humanas)

Vytvoříme si tabulku, kam zařadíme adjektiva do těchto skupin, adjektiva budou vybrána jak podle GDDE (1999:177-180), tak podle nás.

Kategorizace	Příklady
rozměr	<i>Largo, pequeño, alto, aplo, grande</i>
rychlost	<i>Rápido, lento, ágil</i>
fyzické vlastnosti	<i>Sólido, ácido, frutal, dulce</i>
barva a forma	<i>Negro, blanco, gris, amarillo, rojizo</i>
věk	<i>Viejo, nuevo, joven, reciente, moderno</i>
hodnocení	<i>Bueno, malo, agradable, perfecto, excelente</i>
lidské (pre)dispozice	<i>Inteligente, sensible, trabajador, emotivo</i>

¹⁷ DEMONTE, VIOLETA. El adjetivo: clases y usos. La Posición del adjetivo en el sintagma nominal. In BOSQUE, Ignacio a Violeta DEMONTE. *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, c1999, str. 175-181

1.4 Relační adjektiva

V této kapitole se budeme podrobně věnovat skupině relačních adjektiv, která jsou tématem této diplomové práce. Oporou při výkladu nám budou především gramatiky od následujících autorů: od Bohumila Zavadila, Real Academia Española a od Františka Štíchy. Mimo výše zmíněné autory jsme do této kapitoly zařadili také samostatnou podkapitolu různých dělení a obecných poznatků podle autorky Violety Demonte, *Gramática descriptiva de la lengua española*. V mnohém se bude tato podkapitola shodovat již s výše citovanými autory, ale bude obohacena o dva druhy kategorizací, kdy jedna z nich nám poslouží k rozdělení relačních adjektiv v praktické části.

1.4.1 Obecná charakteristika relačních adjektiv

Relační adjektiva jsou zejména taková adjektiva, která odvozujeme od substantiv. Jelikož jsou od nich odvozená, tak zároveň s nimi odvozujeme i nějaký vztah vlastnosti, k obsahu daného substantiva. Proto se tato adjektiva někdy nazývají vztahová. Ne vždy je nutně jejich vztah patrný, u některá z adjektiv se lexikalizovala až do té míry, že tento vztah je vytlačen do pozadí. Příkladem takovéto lexikalizace v češtině je hned několik, ale zejména je to vidět na adjektivu *srdečný*, který je sice odvozen od srdce, ale pokud ho použijeme například ve spojení *srdečný člověk* nebo *srdečný smích či pozdrav*. Na druhou stranu je nutno podotknout, že takovýchto adjektiv je v češtině pomálu.¹⁸

Podle Bohumila Zavadila: "*Pojmenovávají příznak substance jako vlastnost vyplývající ze vztahu k jinému jevu mimojazykové reality: k jiné substanci, k procesu okolnosti nebo k celému komplexu jevů.*"¹⁹

Dalším charakteristickým rysem, se kterým se setkáváme u relačních adjektiv, je jejich neschopnost stupňování, důvodem této neschopnosti je to, že vztah na rozdíl od kvality nedosahuje různé intenzity, a proto nemůžou být spojována ani s adverbii míry.

¹⁸ ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, str. 197

¹⁹ ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, str.178

Relační adjektiva vyjadřují vztah mezi určitou oblastí nebo okruhem slov, velmi často se jedná o úpravu podstatného jména. Příkladem může být vznik relačního adjektiva *telefónico*, které má určitý vztah se slovním spojením *línea telefónica*. Konkrétně se jedná o vztah s podstatným jménem *línea*, a tím co používáme k tomu, abychom se spojili což je slovo telefon, od kterého jsme vytvořili relační adjektivum *telefónica*.²⁰

Od relačních adjektiv neuvádíme antonyma, nýbrž skupiny slov, které mají podobný význam. Relační adjektiva nemají žádné rozvíjející větné členy, číslo a rod přebírají od podstatného jména, které rozvíjí. Velká jejich část je charakteristická tím, že se týkají specializované slovní zásoby, jak technické, tak i odborné. Velmi často jejich užití nalzáme v medicíně. Také velmi často jejich pocházejí z řečtiny či latiny, to znamená, že jsou utvářeny předponami (*neo-*, *proto-*, *paleo-*, *poli-*, *mono-*, *bi-*).²¹

Mimo jiné jsou utvářeny také skupiny slov tkz. obyvatelských adjektiv (*los adjetivos gentilicios*), kde příkladem jsou různá adjektiva od národností například literatura *cubana*, *industria mexicana* a další. Další podkategorií by byla tak zvaná adjektiva patronymická (*patronímicos*), která jsou od jmen autorů knih (*la novela galgosiána* od autora Benita péreze Galdóse, *la poesía juanramoniana* od autora Juana Ramóna Jiméze a další).

Od relační adjektiv, která vyjadřují předměty nebo obory se odvozují adverbia s koncovkou *-mente*. Příkladem takovýchto adverbii jsou *políticamente correcto*, *matemáticamente imposible* a další. Některá přídavná jména se mohou podle různých kontextů často chovat buď jako kvalitativní anebo relační. I přesto máme určité koncovky, které jsou charakteristické pro kvalitativní adjektiva (*-oso*, *-uno*) a jiné koncovky, které jsou charakteristické pro adjektiva relační (*-al*, *-ar*, *-ero*, *-ico*). I přesto, že obecně toto pravidlo funguje je řada výjimek, které s tímto pravidlem nejsou v souladu. Také je důležité zmínit, že od jednoho podstatného jména se může odvodit více adjektiv, a to konkrétně jak adjektiv kvalitativních, tak i relačních. Jako příklad si uvedeme podstatné jméno země (*tierra*) od kterého dokážeme utvořit dva druhy kvalitativního adjektiva *terroso a térreo*, a šest různých relačních adjektiv *terrestre, terreno, terrero, terráqueo, terrícola a terrenal*. Také máme tvary adjektiv, které mohou být použity jak adjektiva relační, tak i adjektiva kvalitativní. Příkladem je například adjektivum *humano* nebo *educativo*.²²

²⁰ *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2011, str. 980

²¹ *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2011, str. 980-981

²² *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2011, str. 981-983

Jak již bylo výše zmíněno záleží na kontextu nebo také na konkrétním jméně se kterým vybrané adjektivum použijeme. Někdy máme adjektivum, které se stejně píše, ale pokud ho použijeme s jiným podstatným jménem, tak jednou funguje jako adjektivum relační a podruhé jako adjektivum kvalitativní. Real Academia Española uvádí tabulku příkladů takovýchto výrazů, kdy jednou se jedná o adjektivum relační a jednou o adjektivum kvalitativní.

Relační adjektivum	Kvalitativní adjektivum
Línea férrea	Voluntad férrea
Cartelera teatral	Gesto teatral
Lesión cerebral	Poesía cerebral
Estado febril	Escritura febril
Planta industrial	Cantidades industiales
Método cartesiano	Claridad cartesiana
Río siberiano	Frío siberiano

Dále RAE zmiňuje, rozlišení kvalitativních a relačních adjektiv podle jejich významu například *música popular* může být vnímána jako relační tak i jako kvalitativní adjektivum, záleží na tom, jak budeme vnímat její význam. Pokud budeme brát překlad jako *populární muzika neboli známá muzika* budeme mluvit o adjektivu kvalitativním, ale pokud toto spojení budeme chápat ve významu konkrétní muziky, tudíž překlad bude *lidová muzika*, tak se bude jednat o adjektivum relační.

Podle toho jakým způsobem vyjadřují vztah, se relační adjektiva dále dělí do dvou skupin: *klasifikačně relační a obecně relační*.²³

a) Adjektiva klasifikačně relační

Jsou to právě taková adjektiva, která byla odvozená od pojmenování jevů. Můžeme mezi ně zařadit desubstantiva, deverbativa, deadverbia a také různé odvozeniny od syntaktických spojení slov.

²³ Tamtéž, str. 178-179

Oproti češtině je španělština na relační adjektiva poměrně chudá. Důvodem toho, že čeština dominuje relačními adjektivy je to, že pomocí různých sufixů je čeština schopná vytvořit množství nových slov. Pokud se ve španělštině s takovými adjektivy setkáme, tak se s velkou pravděpodobností bude jednat o slova převzatá z latiny.

b) Adjektiva obecně relační

Podle Bohumila Zavadila *adjektiva obecně relační nepojmenovávají jen vlastnosti vztahující se k substanci, nýbrž vztah sám v zobecněné podobě, a to jako vlastnost substance.*

Konkretizují obecný význam substantiv, a také je zařazují do souvislostí. Funkčně se tato adjektiva blíží zájmenům a s klasifikačně relačními adjektivy také nemají možnost stupňování. Od klasifikačně relačních adjektiv se naopak odlišují tím, že ve většině případů nejsou odvozená. Jejich význam je určen kontextem.

Někteří autoři gramatik dále dělí adjektiva ještě na adjektiva konkretizační (determinační) a adjektiva kvantitativní. Tohle dělení je patrné například u gramatiky od RAE.

1.4.2 Základní charakteristiky a kategorizace relačních adjektiv podle Violety Demonte

Podle Violety Demonte můžeme relační adjektiva charakterizovat ze tří hledisek (1999:150):²⁴

a) ze syntaktického hlediska

Relační adjektiva můžeme definovat jako ta, která poukazují na určitou množinu vlastností, se kterou substantivum utváří sémantický vztah. Velké množství relačních adjektiv se nemůže vyskytovat v pozicích za slovesem.

Př. *La vida submarina.*

**La vida es submarina.*

²⁴ DEMONTE, VIOLETA. El adjetivo: clases y usos. La Posición del adjetivo en el sintagma nominal. In BOSQUE, Ignacio a Violeta DEMONTE. *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, c1999, str. 150-172

S některými kopulativními slovesy se relační adjektiva v určitých kontextech vyskytovat můžou.

Př. *El salario es mensual.*

Relační adjektiva nemají schopnost utvářet antonyma. Právě tehdy když se u relačních adjektiv vyskytuje záporná předpona, neznamená to opak daného adjektiva, nýbrž vyloučení vlastnosti, kterou neřadíme do stejné třídy relačního adjektiva.

Př. *Gramatical - agramatical*

Mezi další vlastnosti relačního adjektiva zařazujeme, jejich pozici, kdy vlastností relačních adjektiv je jejich postponování.

Př. *el código penal*

* *el penal código*

Relační adjektiva, ve většině případů spíše doprovázejí deverbativní substantiva a nominalizace, nežli podstatná jména obecná. Tato adjektiva jsou charakteristická právě i pro svůj vztah k substantivu, vždy si udržují pozici vedle něj. A to i tehdy pokud je podstatné jméno něčím modifikováno. Mezi další vlastnosti patří jejich neschopnost se pojit s kvalitativními adjektivy a do velké míry ani s adverbii. Poslední vlastností relačních adjektiv je, že nejsou rozvíjeny žádnými rozvíjejícími větnými členy.

b) z morfologického hlediska

Relační adjektiva jsou utvářena příponami, a velmi často jsou odvozena od jmen. Přípon, kterými mohou být utvářeny je mnoho, mezi ty základní řadíme tyto: -al/-ar, -ario, -ano, -ico, -ivo, -ista, -esco, -il. Tyto koncovky se nevyskytují pouze u relačních adjektiv, ale mohou utvářet i adjektiva kvalitativní, ale i přesto některé jsou upřednostňovány právě relačními adjektivy a jiné zase kvalitativními.

Sufixy	Relační adjektiva
-al	Feria nacional, solución radical, decisión gubernamental, novela policial, médico rural
-ar	Paísaje lunar, cría caballar, ganado lanar,

	problema pulmonar, análisis clausular
-ario	Problema estatutario, zona portuaria, claustro universitario, comercio comunitario, transmisión hereditaria
-ano	Ideas republicanas, paradigma chomskiano, canto gregoriano, revolución copernicana, culto mahometano
-ico	Dictadura ayatólica, viaje patagónico, filosofía analítica, desigualdades geográficas, educación pública
-ivo	Acto delictivo, política informativa, madre nutritiva, problemas afectivos, problemas auditivos
-ista	Economía comunista, ideología marxista, pueblo catastrofista, persona idealista
-esco	Novela caballeresca, poesía juglaresca, arte plateresco
-il	Derecho mercantil, producción textil, poesía pastoril, sentido táctil

Tabulka relačních adjektiv zakončených těmito sufixy od Demonte (1999:155)

Mezi další charakteristické rysy v utváření relačních adjektiv patří předložkové předpony ante- anebo předpony adverbiální pre- nebo anti-, dále také předpony řeckého původu neo-, paleo-. Zajímavý je také vztah mezi předponami, zejména pokud se jedná o přepony řeckého původu, tyto předpony se velmi často pojí s podstatnými jmény a taktéž utváří relační adjektiva, ale nejsou schopna utvářet adjektiva kvalitativní. Příkladem je třeba předpona anti-, která mi může utvořit podstatné jméno, tak i relační adjektivum antihéroe, anticongelante, ale již nelze utvořit adjektivum kvalitativní například antiguapo, to je negramatické.

c) z lexiko – syntaktického hlediska

Podle Demonte (1999: 162) můžeme dělit podle sémantického pole tato adjektiva.

a) relační adjektiva, která odpovídající gramatické funkci

Do této kategorie patří pouze ta podstatná jména, která vznikla nominalizací. Tato kategorie se dále ještě dělí na konkrétní podkategorie podle gramatické funkce, které relační adjektivum odpovídá.

1) relační adjektiva odpovídající podmětům, které vykonávají činnost (*adjetivos relacionales correspondientes a sujetos agentivos*)

Př. *comentario editorial (comentario del editor)* - komentář, který napsal editor

Ten, kdo v tomto příkladě vykonává danou činnost je ten editor.

2) relační adjektiva, která odpovídají podmětům, které vyjadřují určitou zkušenost (*adjetivos relacionales correspondientes a sujetos experimentales*)

Př. *sufrimiento materno (sufrimiento de madre)* - mateřské utrpení, kdy ta matka pocítuje určité utrpení, není ta, kdo to utrpení vykonává.

3) relační adjektiva odpovídající přímému předmětu (*adjetivos relacionales correspondientes a objetos directos pacientes*)

Př. *Producción lechera (producción de leche)*

4) Relační adjektiva, která stojí ve funkci určitého doplnění místa (*adjetivos relacionales correspondientes a complementos locativos*)

Př. *tránsito aéreo (tránsito por el aire)*

5) relační adjektiva odpovídající doplnění určitého nástroje (*adjetivos relacionales correspondientes a complementos instrumentales*)

Př. *producción manual (producción por medio de las manos)* Právě ty ruce jsou v tomto příkladě, tím nástrojem k dané činnosti.

6) relační adjektiva odpovídající určitému záměru (*adjetivos relacionales correspondientes a complementos finales*)

Př. *Maniobra política (con fines políticos)* - manévř za účelem politiky

- b) relační adjektiva, která odpovídají sémantické funkci adjunktivní
- c) relační adjektivum, který se vyznačuje významem zahrnutým ve jméně

Mezi další způsoby dělení, které Demonte (1999:164) uvádí, je dělení podle významu relačního adjektiva. Podle této kategorizace se budeme řídit v části praktické, toto dělení zahrnuje šest kategorií. Jedná se o relační adjektiva vyjadřující:

- a) čas (tiempo)
- b) místo (locación)
- c) nástroj (instrumento)
- d) příčinu/činitele (causa/agente)
- e) účel/příjemce (finalidad/beneficiario)
- f) vlastnictví (posesión)

Příklady relačních adjektiv, které lze zařadit do těchto kategorií, se budou nacházet v části praktické.

1.5 Překlad a techniky překládání

V této kapitole mé práce se zabývám překladem z hlediska obecného popisu, co to překlad je, s jakými problémy se při překládání potýkáme, a mimo jiné si také ukážeme způsoby jakými lze překládat. Knihy, ze kterých budu čerpat, jsou jednak od českých autorů, tak i od autorů cizích. Konkrétně budu pracovat s následujícími tituly: Překlad a překládání, Překlad jako tvorba a s učebnicí Fiesta.

1.5.1 Obecně o překladu

Překlad je určitá forma prostředků, které vedou k porozumění. K tomu abychom byly schopni porozumět danému textu, vede množství rozhodnutí překladatele, které se projeví na konečném překladu, zda-li překladatel vhodně vybral prostředky, tedy zda-li je překlad tak podobný originálu, že nejsme schopni poznat, že jde o překlad.

Věda, která se tímto procesem zabývá, se nazývá translatologie. Do této vědy řadíme kromě překladu i tlumočnictví.

*Překlad jako činnost má velmi dlouhou minulost. Jeho písemné doklady jsou téměř tak staré jako písmo samo.*²⁵

Vzhledem k tak dlouhé tradici, je až překvapivé, že teorie o překladu se rozvíjí až kolem 60. let 20. století, kdy bylo vydáno mnoho lingvistických publikací k teorii překladu.

Hlavním problémem, se kterým se setkáváme dodnes, je však otázka ekvivalentnosti. Jak udělat překlad, aby jednotky dvou jazyků byly navzájem ekvivalentní. V této oblasti bylo provedeno mnoho výzkumů. Výsledkem bylo převedení veškeré informace textu z VJ do textu jazyka cílového, i přes rozdílnost nejen gramatických systémů obou jazyků.²⁶

Jedním z hlavních představitelů teorie ekvivalentnosti je britský teoretik Catford, který přišel s myšlenkou, že jednotky VJ a CJ, nemusejí mít stejný lingvistický význam, ale i přesto mohou v konkrétní situaci fungovat. Přišel s tím, že mnohem důležitější je držet se funkční

²⁵ VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002, str. 9

²⁶ KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010, str. 7.

ekvivalence, než-li ekvivalence úplné. Za základ při překládání je dnes považován funkční přístup. Za tímto termínem, se skrývá to nejpodstatnější pro dobrého překladatele, že není důležité použít stejné jazykové prostředky, ale je důležité, aby ta slova, která použijeme plnily stejnou funkci, a to, pokud je to možné, tak po všech stránkách, tudíž nejen po stránce významové, věcné, ale současně i po stránce konotační i pragmatické.²⁷

1.5.2 Typy překladů

Podle Knittlové můžeme z pohledu mezijazykového překladu rozlišit čtyři typy:

1. interlineární překlad
2. doslovný překlad
3. volný překlad
4. komunikativní překlad

Nyní si podrobněji rozebereme konkrétní typy překladů, jejich popis je převzatý z publikace od Knittlové.²⁸

Prvním typem překladu, kterým se budeme zabývat je tkz. **interlineární překlad**:

Jedná se o druh překladu, který nerespektuje gramatický systém cílového jazyka. Zachovává pouze specifickou lingvistickou informaci, a proto jej používáme pro metajazykové účely.

Překladatel si udává za cíl, vytvořit v cílovém jazyce takový text, který je významově shodný s textem výchozím, ale zároveň jeho formální zpracování působí v cílovém jazyce přirozeně.

Dalším způsobem překládání, je tkz. **doslovný překlad**:

Při překládání převádíme lexikální jednotky bez ohledu na jejich kontextové zapojení, ale zároveň musí být respektován gramatický systém cílového jazyka.

Zjednodušeně řečeno, opakem doslovného překladu je tak zvaný **volný překlad**:

²⁷ Tamtéž, str. 7.

²⁸ KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRÝGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010 str. 16-17

Při překladu jen pouze okrajově respektujeme výchozí text, nevěnujeme pozornost konotačním složkám významu. Důsledkem takového překladu, je ochuzení cílového textu, a to zejména o estetické kvality výchozího textu.

Jedná se tedy o překlad, který nemůže být přijatelný. Při takovém to způsobu překládání přidáváme informace, které výchozí text neobsahoval, nebo pozměníme jeho význam. Často takovýto překlad neodpovídá ani z hlediska stylistického.²⁹

Posledním typem, který Knittlová zmiňuje je tkz. **komunikativní překlad**:

Tento typ překladu je závislý na pragmatickým aspektu. Jedná se o tkz. překládání v kontextu. Při překladu povinně respektujeme konvenčních formule, veřejné nápisy, pořekadla, přísloví a idiomy. Příkladem takového překládání může být prosté "Dobrý den" , kdy v angličtině pro tuto vazbu neexistuje stejný výraz, proto se musí překladatel vypořádat s jeho překladem např. výrazy "Good morning" nebo "Good afternoon".

1.5.3 Tradiční překladatelské postupy

V následující kapitole si zmíníme druhy překladatelskými postupů, které užíváme, pokud nemáme přímý ekvivalent v cílovém jazyce. Překladatelskými postupy se zabývali tito lingvisté Jean-Paul Vinay a Jean Darbelnet. Tito lingvisté vytvořili sedm podkategorií zmíněných překladatelských postupů.

Překladatelské postupy podle Jeana-Paula Vinae a Jeana Darbelneta:

1. Transkripce
2. Kalk
3. Substituce
4. Transpozice
5. Modulace
6. Ekvivalence
7. Adaptace

²⁹ Tamtéž, str. 18

Podrobný popis čtyř zmíněných překladatelských postupů podle výkladu Jany Králové.³⁰

1. Transpozice

Podstatou tohoto překladatelského postupu je co nejvíce zachovat význam daného sdělení, i přes změnu užitého výrazu.

Dagmar Knittlová definuje transpozici následovně: *jedná se o nutné gramatické změny v důsledku odlišného jazykového systému.*

Transpozici se dále dělí na dva druhy:

a) transpozice slovnědruhová - při překladu z VJ dochází ke změně slovního druhu v jazyce cílovém

K takové změně dochází například u převodu přídavného jména z češtiny do španělštiny, kdy jeho překlad může být pomocí předložky a podstatného jména. Dále velmi často dochází ke změně u adverbii, protože čeština je na ně velmi bohatá, na rozdíl od španělštiny, tak při překladu se někdy překládají přídavným jménem nebo přes předložku a podstatné jméno jak tomu bylo u adjektiv.

Příkladem může být adverbium *snadno*, které může být do španělštiny překládáno následovně *con facilidad* nebo *fácil*. Při prvním způsobu překladu se příslovce změnilo na předložku a podstatné jméno a při druhém způsobu došlo k slovnědruhovému transpozici v přídavné jméno.

Při slovnědruhovém transpozici může často docházet ke zvýšení počtu slov neboli odborně řečeno k transpozici zředňující. Někdy také naopak dochází ke snížení počtu slov neboli k transpozici zhušťující.

b) transpozice větněčlenská - dochází k ní zejména u překladu do cílového jazyka, který má jinou větnou strukturu než jazyk výchozí

³⁰ KRÁLOVÁ-KULLOVÁ, Jana. *Fiesta!: španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2003, str. 174-175.

2. Modulace

Podstatou překladatelského postupu modulace je obměna slovního spojení, při které dojde ke změně úhlu pohledu. Některé modulace jsou dobrovolné a některé jsou při překládání do CJ vyžadovány.

Definice podle Jany Králové je následující: *jedná se o převod významové stránky sdělení ve výchozím jazyce do odpovídající významové stránky v cílovém jazyce za použití přiměřených výrazových prostředků.*

3. Substituce

Tento překladatelský postup se užívá zejména při překladu přísloví či slovních spojení. Důležité pro substituci je nahrazení části ve VJ, odpovídající částí v jazyce cílovém.

Jako příklad si uvedeme tři známé české přísloví, u kterých je důležité provést substituci, jelikož kdybychom je přeložili doslovně v cílovém jazyce by došlo k nepochopení.

Hlad má velké oči. - literárním překladem zmíněného českého přísloví by odpovídal následující překlad: *El hambre tiene ojos grandes*. Nejednalo by se, ale o správný překlad, španělština pro toto spojení užívá jiných prostředků, kterých si povšimneme v následujícím překladu: *El hambre despierta la mente*.

Další příklady: ***Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.*** => *Quien a hierro mata a hierro muere. Quien juega con fuego, acaba quemándose.*

Mluví stříbro, mlčí zlato. => *En boca cerrada no entran moscas.*

4. Kalk

Překladatelský postup kalk (kalkování), zjednodušeně řečeno spočívá v překladu slova za slovo.

Definice podle Jany Králové je, že se jedná o: převedení vnitřní struktury sdělení nebo její částí z VJ do CJ.

Nejnámějším příkladem kalku, je například slovo *mrakodrap* - *rascacielo* (kdy při překladu z angličtiny *skycraper*, došlo k zanechání vnitřní struktury)

Zbylé tři překladatelské postupy (transkripce, adaptace a ekvivalence) si rozebereme již podle knihy Dagmar Knittlové.³¹

1. Transkripce

Při tomto překladatelském postupu dochází k přepisu více méně adaptovanému úzu cílového jazyka. Také se může jednat o přepis z jednoho jazykového kódu do druhého.

Příkladem může být přepis z azbuky do latinky.

2. Adaptace

Adaptace je jeden z překladatelských postupů, který nám může způsobovat značné komplikace, pokud dobře neznáme kulturu a zvyklosti výchozího jazyky. Užíváme adaptaci například tehdy, pokud v cílovém jazyce neexistuje stejná slovní hříčka jako v jazyce výchozím. V takovém případě, musíme hledat vhodný ekvivalent, čím slovní spojení nahradíme.

3. Ekvivalence

Tento překladatelský postup lze definovat jako rovnocennost daných segmentů.

Další překladatelské postupy, které nebyly výše uvedené jsou: *výpůjčka a literární překlad*.

1. Výpůjčka

Tento překladatelský postup, používáme tehdy pokud v cílovém jazyce neexistuje výraz pro slovo či spojení, které potřebujeme převést z jazyka výchozího. V takovém případě slovo nepřekládáme a vypůjčíme si ho z jazyky výchozího. Tímto způsobem se dostávají do jazyka neologismy.

Příkladem výpůjčky ze španělštiny je například: paella, kuskus a další.

2. Literární překlad

Literární překlad je překladatelský postup, který se nejvíce podobá kalku. Ne vždy je možné tento postup použít. Velmi často můžeme jeho užití vidět u jazyků ze stejné jazykové

³¹ KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010, str. 19.

rodiny, jako jsou například románské jazyky (španělštině, italština nebo francouzština). Pokud je výchozí jazyk z jiné jazykové rodiny než jazyk cílový, je užití tohoto postupu obtížné.

1.6 Korpusy

Tato kapitola bude náhled do korpusů. Jaké typy korpusů existují a k čemu se využívají. Zmíníme si jednak korpusy české, tak i druhy španělských korpusů. Zdroji pro toto téma bude Real Academia Española a dále webová stránka Filozofické fakulty Univerzity Karlovy – Ústav Českého národního korpusu.

Korpus dále využijeme v praktické části, konkrétně budeme pracovat s Intercorpem. V Intercorpu budeme vyhledávat texty, které nám poslouží k analýze vybraného vzorku adjektiv.

1.6.1 Jazykové korpusy

Podle Ústavu Českého národního korpusu je definice korpusu následující: *Korpus je soubor počítačově uložených textů (v případě mluveného jazyka – přepisů záznamu mluvy), který primárně slouží k jazykovému výzkumu. K práci s korpusy slouží speciální vyhledávací program KonText. S jehož pomocí je možné vyhledávat slova a slovní spojení v kontextu a zjistit jejich frekvenci v korpuse i původní textový zdroj.*

Aplikace KonText je základním nástrojem pro práci s korpusy. Umožňuje vyhledávání v korpusech pomocí jednoduchých i komplexních dotazů, zobrazení formou konkordančních řádků, vypočtení frekvenční distribuce, asociačních měř kolokací a další práci s jazykovými daty. Přehledně jsou všechny funkce KonTextu popsány v manuálu.

Všechny nástroje, které potřebujeme k práci s korpusovými daty, nalezneme na internetové stránce www.korpus.cz.

Český národní korpus neboli ČNK, vznikl v roce 1994 jako akademický projekt zaměřený na vybudování počítačového korpusu zejména psané češtiny. Vyvíjí ho Ústav Českého národního korpusu (ÚČNK) pod štítem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. ÚČNK se zabývá rozvojem korpusové lingvistiky a jejím zapojením do výuky. Zejména výuky cizích jazyků či bohemistiky.³²

³² <https://ucnk.ff.cuni.cz/cs/ustav/co-je-korpus/>

ČNK zahrnuje současně texty psaného, tak i mluveného jazyka. Dále se zde nalézají diachronní korpus (neboli korpus starších textů) či korpus paralelní tkz. InterCorp se, kterým budeme pracovat v části praktické. InterCorp zahrnuje překlady z více než 30 cizích jazyků.³³

Korpusy dělíme do dalších kategorií podle toho k čemu se využívají. Nejčastěji je dělíme do dvou velkých skupin a to na korpusy synchronní a diachronní. Dále je můžeme dělit podle počtu jazyků, které zahrnují. Korpusy jednojazyčné či mnohojazyčné. Příkladem mnohojazyčného korpusu je již výše zmíněný InterCorp. Poslední způsob podle čeho korpusy dělíme je podle jejich zaměření čili korpusy specializované nebo podle jejich užití tkz. korpusy porovnávací.

1.6.2 Paralelní korpus, InterCorp

Paralelní korpus je odborný název pro vícejazyčný korpus. Jedná se o korpus, který zahrnuje stejné texty v různých jazykových verzích vedle sebe. Slouží jako zdroj dat pro teoretické studie, lexikografii, studentské práce, výuku - zejména výuku cizích jazyků, počítačové aplikace, překladatele i veřejnost.

Paralelní korpusy se dále dělí podle toho jestli jsou jazyky na stejné úrovni či nikoli.

- a) Srovnatelné paralelní korpusy - všechny jazyky jsou na stejné úrovni
- b) Překladové paralelní korpusy - překlady i originály (jazyky nemají stejnou úroveň)

Příkladem překladového paralelního korpusu je InterCorp.

1.6.2.1 InterCorp

InterCorp je překladový paralelní korpus, který byl vytvořen na Filozofické fakultě Univerzity Karlovi v rámci Ústav Českého národního korpusu.

Cílem tohoto korpusu je vytvořit synchronní korpus pro všechny vyučované jazyky FF UK. Korpus je dostupný online pro všechny registrované uživatele. Jádrem tohoto korpusu jsou ručně zarovnané, převážně beletrické texty, které jsou označovány jako jádro. Kromě

³³ Tamtéž (<https://ucnk.ff.cuni.cz/cs/ustav/co-je-korpus/>)

nich obsahuje korpus také množství automaticky zpracovaných textů, které označuje jako kolekci. Kolekce je složena z publicistických a právnických textů či filmových titulků.

1.7 Španělské korpusy

V této kapitole si zmíníme tři nejvýznamnější španělské korpusy mezi, které řadíme korpusy CREA, CORPES XXI. a CORDE. Nejsou to jediné korpusy, které se ve Španělsku používají mezi další řadíme Ancora či COSER. K vypracování této kapitoly nám pomohla Real Academia Española.

1. CORPES XXI. = Corpus de Español del Siglo XXI.

Jedná se o korpus 21. století, konkrétně o korpus z let 2001- 2012. Řadíme ho mezi korpusy referenční. Je založený na tom, abychom pochopili význam, charakteristiku slov, výrazy a větné konstrukce.

Obsahuje různé žánry textů jako jsou romány, filmové titulky, eseje či přepisy z TV a rádia. Vzorky textů, které obsahuje jsou ze všech částí světa, kde se hovoří španělsky.

2. CREA

Jedná se o referenční korpus současné španělštiny, konkrétně z let 1975-2004. Jako CORPES XXI. obsahuje jak texty psané, tak i mluvené.

3. CORDE

Jedná se o elektronický diachronní korpus. Diachronní korpus se snaží zachycovat proměny jazykového úzu v čase. CORDE zachycuje jazyk od jeho vzniku až po rok 1974. Slouží k tomu abychom zkoumali gramatiku a vývoj slov skrz léta. Obsahuje jak texty narativní, lyrické, dramatické, technické, historické, právní, náboženské tak i texty žurnalistické.

1.8 Vztah překladu k tématu diplomové práce

Do této práce byla zařazena jak kapitola o překladu, tak i samostatná kapitola o korpusech. Důvodem jejich zařazení, je pozdější výzkum, který je proveden právě na datech z InterCorpu. V InterCorp v11 - Czech a v přidaném korpuse InterCorp v11 - Spanish budeme vyhledávat vybraná relační adjektiva, která byla vybraná z literatury, která nám byla inspirací k vypracování části teoretické. Adjektiva budou zkoumána z pohledu překladu z češtiny do španělštiny.

Překladatelské postupy, které byly rozebírány v kapitole páté, nám pomůžou k ujasnění způsobu překladů v praktické části. Jelikož španělština na rozdíl od češtiny je na relační adjektiva poměrně chudá, bude zajímavé sledovat jakým způsobem si s takovým to překladatelským oříškem překladatelé poradily. Naší hypotézou je, že nejčastěji bude při překladu využíváno transpozice jak slovnědruhové, tak i větněčlenské. Další možnosti by mohla být modulace výrazu či celé věty.

Zavadil zmiňuje fakt, že pokud narazíme ve španělštině na relační adjektiva, tak jsou z velké části převzata z latiny a jejich platnost je zejména knižní.³⁴

Příkladem takovýchto přejatých relačních adjektiv mohou být:

caballo => ecuestre

ciudad => urbano

leche => lácteo

corazón => cardíaco

³⁴ ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, str.178

2 Praktická část

Praktická část této diplomové práce bude zaměřena na výzkum konkrétních relačních adjektiv. Při výběru adjektiv jsme se inspirovali adjektivy, která lze najít v *Gramática descriptiva de la lengua española*. Příklady vybraných vět, se kterými jsme pracovali v praktické části a zároveň i jejich překlady do španělštiny, byly vyhledávány v paralelním korpusu InterCorp v11 - Czech, a jejich překlad v přidaném korpusu InterCorp v 11 - Spanish.

Oblast textů jsme omezili na texty české beletrie, které byly přeloženy do španělštiny. Vyhledávání jsme prováděli tak, že jsme zadali do korpusu relační adjektivum, které jsme chtěli analyzovat, a poté jsme zvolili funkci frekvence a vytvořili frekvenční seznam. V případě, že výskytů vybraného relačního adjektiva nebylo velké množství, tak jsme zpracovali všechny jeho výskyty, tehdy kdy výskytů bylo mnoho, tak jsme se zaměřili na nejvíce užívané kolokace.

Jedním způsobem, jak lze relační adjektiva klasifikovat je podle jejich významu, vybraná adjektiva rozdělíme do skupin podle španělské gramatiky: *Gramática descriptiva de la lengua española*. Podle této gramatiky, lze relační adjektiva podle jejich významu zařadit do šesti skupin (1999:164):

- a) času (tiempo)
- b) místa (locación)
- c) nástroj (instrumento)
- d) příčina/činitel (causa/agente)
- e) účelu/příjemce (finalidad/beneficiario)
- f) vlastnictví (posesión)

Analýzu budeme provádět na českých relačních adjektivech, a to z důvodu, že předpokládáme, že bude zajímavější zkoumat jejich překlad do španělštiny. Adjektiva byla vybrána z české beletrie, která byla přeložena do španělštiny. Naším záměrem je potvrdit hypotézu, se kterou přišel Valerio Baéz San José: *v případě relačních adjektiv platí, že českému relačnímu adjektivu často ve španělštině odpovídá podstatné jméno (bez členu) s předložkou de.* (1995:35)

Do první skupiny adjektiv, které mají **význam času**, byla zařazena následující adjektiva: *jarní, loňský, renesanční*.

Do skupiny, kterou utváří relační adjektiva **s významem místa**, jsme zařadili: *venkovský, dvorní a místní*.

Skupinu relačních adjektiv **vyjadřující určitý nástroj** tvoří adjektiva: *sluneční, plynový, parní*.

Další skupinou jsou adjektiva **vyjadřující příčinu nebo zmiňují činitele**, a tam byla vybrána tato adjektiva: *srdeční a duševní*.

Do předposlední skupiny našeho dělení patří adjektiva **ve významu nějakého účelu či značící příjemce**, a tam jsme vybrali tato adjektiva: *trestní, komerční, cestovní*.

Poslední skupinou výše zmíněného dělení, tvoří adjektiva, která **vyjadřují vlastnictví**, konkrétně jsme vybrali tato: *ženský, vojenský a státní*.

Teoretická část je složena ze dvou výzkumů, v prvním jsme se zaměřili na vybrané věty, kde bylo relační adjektivum užito, a do grafů jsme zaznamenali nejčastější způsoby překladu. Další výzkum jsme zaznamenali do tabulek. V tabulkách byla uvedena kolokace s relačním adjektivem, překlad, počet výskytů a valenční uspořádání kolokantu. Naším úkolem bylo zjistit, zda má valenční uspořádání nějaký vliv na výběr kolokantu.

2.1 Relační adjektiva vyjadřující čas/období

2.1.1 Jarní

První relační adjektivum, které jsme vybrali, je adjektivum *jarní*. Pokud by bylo adjektivum překládáno, také relačním adjektivem, tak by mu odpovídal podle slovníku výraz *primaverál*, ale jak již bylo zmíněno výše budeme zkoumat zda-li nebude překládáno jiným způsobem. Adjektivum *jarní* se podle kolokací v korpusu pojí s následujícími podstatnými jmény: *den*, *večer*, *slunce*, *sucho*, *vítr*, *tulipány*, *rána*, *děšť*, *nocí* a dalšími méně frekventovanými podstatnými jmény.

Konkrétně se v české beletrii, která byla přeložena do španělštiny, nachází 28 výskytů podstatných jmen, která se pojí s relačním adjektivem *jarní*.

Zaměříme se na překlady třech spojení, konkrétně překlad spojení *jarní den*, *jarní večer* a *jarní slunce*.

2.1.1.1 *Jarní den*

- **Pak přišel jarní den.**

Hasta que llegó un día primaverál.

(Milan Kundera, *Žert*, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994)

Jarní den, jeho španělský ekvivalent *día primaverál*. Vidíme, že v tomto příkladě, došlo k zachování relačního adjektiva.

- **Je slunný jarní den, do místnosti vstupuje vánek a on jde do koupelny, použít do vany horkou vodu a svléká se...**

...es un día soleado de primavera , en la habitación penetra una suave brisa y él va al cuarto de baño , abre el grifo del agua caliente y se desnuda...

(Milan Kundera, *Život je jinde*, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2001)

Jarní den, je zde přeložen podstatným jménem a předložkou *de* (*día de primavera*). V tomto příkladě, tedy nebylo relační adjektivum zachováno.

- „ **Krásný jako měsíc, vonný jako jarní den...**

Hermoso como la luna , aromático como un día de primavera...

(Miloš Urban, Lord Mord, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Jako v předchozím úryvku, zde došlo k překladu opět prostřednictvím podstatného jména a předložkou de (*día de primavera*).

V InterCorpu, konkrétně tedy v české beletrii bylo pět výskytů spojení *jarní den*, z toho čtyřikrát byl překlad prostřednictvím **podstatného jména a předložky de**. Jednou se vyskytl překlad prostřednictvím **relačního adjektiva** *primaveral*.

2.1.1.2 *Jarní večer/noc*

- **Je krásný, vlahý jarní večer 24 . dubna 1942.**

Dentro de cinco minutos el péndulo del reloj marcará las diez ; es una fresca y hermosa noche de primavera , exactamente el 24 de abril de 1942.

(Július Fučík, Reportáž psaná na oprátce, přeložila: Libuše Prokopová, Kolumbie, 1978)

Překlad v tomto případě byl pomocí spojení *noche de primavera*. Opět nebylo zachováno relační adjektivum *jarní*.

- **Okno garsoniéry bylo otevřené a dovnitř proudil vzduch jarní noci...**

La ventana del apartamento estaba abierta y entraba el aire nocturno de primavera...

(Milan Kundera, Život je jinde, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2001)

Zde byl výraz přeložen pomocí podstatného jména a předložky de (*nocturno de primavera*).

V české beletrii jsme našli tři užití spojení *jarní večer/noc* a pokaždé byl překlad pomocí podstatného jména a předložky de (*nocturno de primavera, noche de primavera*), opět nedošlo k zachování adjektiva relačního.

2.1.1.3 Jarní slunce

- Na terásku pod dřevěnými schody padá **jarní slunce**, ze šňůry voní pleny , za zdí protějšího domu čouhá střecha kláštera ozdobená javorovou svatozáří.

En la terracita que hay bajo las escaleras de madera da el sol primaveral ; hasta aquí llega el olor de los pañales que hay colgados en las cuerdas ; tras el muro de la casa de enfrente asoma el tejado de un convento decorado con una corona de arces.

(Ivan Klíma, Láska a smetí, přeložila: Judit Romeu Labayen, Barcelona, 2007)

V tomto úryvku došlo k zachování slovních druhů a výraz *jarní slunce* bylo přeloženo jako *el sol primaveral*, tudíž relačním adjektivem jak tomu bylo ve výchozím jazyce.

- Rozmlouval a rozmlouval, setmělo se, **jarní slunce** je oba pokrylo zeleným a rubínovým stínem lesního paloučku a poručík rozmlouval , až se dívka vzdala a prohlásila, že už musí domů, protože jinak by jí táta dal domácí vězení.

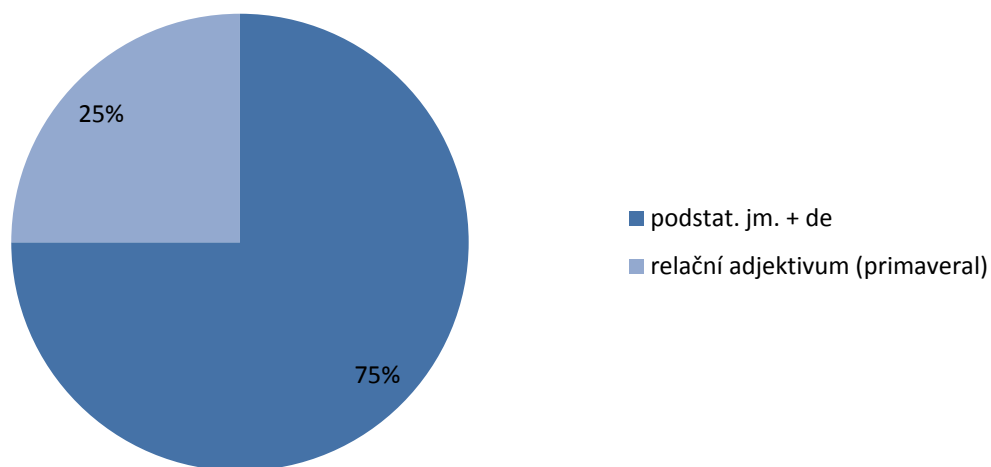
Habló y habló , llegó el atardecer , el sol de primavera los cubrió a ambos con las sombras verdes y rubí de la floresta , y él siguió hablando hasta que la chica se dio por vencida y declaró que debía volver a casa o su padre le daría una paliza.

(Josef Škvorecký, Hříchy pro pátera Knoxe, přeložila: Anita Gómez de Cardenas, Barcelona, 1999)

Na rozdíl od předešlého úryvku, zde byl zvolen překlad přes podstatné jméno a předložku *de*, konkrétně tedy *el sol de primavera* nikoli relačním adjektivem *primaveral*. V korpusu byly pouze dvě užití spojení *jarní slunce*, jak již bylo výše zmíněno jednou si překladatel vybral překlad zachováním relačního adjektiva a po druhé nikoli.

Shrnutím relačního adjektiva *jarní* je, že z celkového počtu 12 výskytu byl devětkrát překlad před **podstatné jméno + de** a ve třech případech **relačním adjektivem**.

Relační adjektivum času- Jarní

Další otázkou, kterou jsme si položili, bylo v jakém valenčním uspořádání, se daný kolokant nachází. Důvodem tohoto výzkumu byla úvaha, zda valenční uspořádání kontextového okolí jednotlivých relačních adjektiv by mohlo mít vliv na povahu daného respondenta, či na volbu překladatelského postupu. Do tabulky jsme proto zařadili všechny kolokace, které se v korpusu nacházely.

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Jarní den	A + N	Un día primaveral	<i>Un + N + A</i>	1
	A + N	Un día de primavera	<i>Un + N + de + N</i>	2
Slunný jarní den	A + A + N	Un día soleado de primavera	<i>Un + N + A + de + N</i>	2
Pěkného jarního dne	A + A + N	Bonito día de primavera	<i>A + N + de + N</i>	1
Prvnímu jarnímu dnu	Numeral + A + N	el primer día de la primavera	<i>El + numeral + N + de + la + N</i>	2

Jarní vynášení smrti	A + N + N	El ensalzamiento primaveral de la muerte	<i>El + N + A + de + la + N</i>	1
Jarním býlím	A + N	Un blanco primaveral	<i>Un + N + A</i>	1
Jarní zelení	A + N	Verde primaveral	<i>N + A</i>	2
Vůně rozkvetlých jarních záhonů	N + A + A + N	El perfume primaveral de los arriates en flor .	<i>El + N + A + de + los + N + en + N</i>	2
Jarnímu hájení	A + N	La vida primaveral	<i>La + N + A</i>	1
Krásný, vlahý, jarní večer	A + A + A + N	una noche hermosa y fresca de primavera	<i>Una + N + A + y + A + de + N</i>	2
Vzduch jarní noci	N + A + N	El aire nocturno de primavera	<i>El + N + A + de + N</i>	1
Jarní bouřka	A + N	una tormenta de primavera	<i>Una + N + de + N</i>	2
Jarními tulipány	A + N	Tulipanes de primavera	<i>N + de + N</i>	1
Jarní povodeň	A + N	Una inundación de primavera	<i>Una + N + de + N</i>	1
Jarního páření	A + N	apareamiento en la primavera	<i>N + en + la + N</i>	1
Jarní byliny	A + N	Plantas de primavera	<i>N + de + N</i>	1
Jarní trávě	A + N	La hierba primaveral	<i>La + N + A</i>	1
Dlouhé jarní sucho	A + A + N	la larga sequía de primavera	<i>La + A + N + de + N</i>	2
Jednoho krásného jarního rána	Numeral + A + A + N	Una hermosa mañana de primavera	<i>Una + A + N + de + N</i>	2
		El sol primaveral	<i>El + N + A</i>	2

Jarní slunce	A + N	El sol de	<i>El + N + de + N</i>	2
		primavera		
Jarní vítr	A + N	El viento	<i>El + N + A</i>	1
		primaveral		

V českém jazyce se vybraný kolokant nejčastěji nacházel ve valenčním uspořádání adjektivum a následovalo podstatné jméno. V některých případech došlo k rozvinutí kolokantu dalšími adjektivy, tehdy bylo valenční uspořádání následující A + A + N. V jednom případě stála ve větě za sebou rovnou tři adjektiva, konkrétně vzorec A + A + A + N. U jiných případů došlo k nárůstu substantiv, tedy konkrétně se jednalo o tyto vzorce N + A + N, N + A + A + N, A + N + N.

V českém jazyce se nacházela tato valenční uspořádání:

A + N

A + A + A + N

Num. + A + A + N

N + A + A + N

A + A + N

Num. + A + N

N + A + N

V jazyce španělském bylo valenční uspořádání narozdíl od češtiny opačné. Na prvním místě stálo podstatné jméno se členem, až poté následovalo adjektivum: *el/la/un/uan + N + A*. Větné konstrukce si s češtinou neodpovídali. Valenční uspořádání ve španělštině byla různorodá, nejčastnější byla tato: *Un + N + de + N* a *Un + N + A*.

2.1.2 Loňský

Relační adjektivum loňský bychom také zařadili do skupiny adjektiv vyjadřujících čas. V korpuse sse vyskytuje toto adjektivum ve spojení s podstatnými jmény jako: podzim, adept, listí, mráz, rok, Vánoce, noviny, úraz a orobinec. Konkrétně se toto relační adjektivum objevilo v české beletrii překládané do španělštiny dvanáctkrát. Způsoby, jimiž bylo překládáno, budou představeny v následujícím přehledu.

2.1.2.1 Loňského podzimu

- **Takto se chovala do loňského podzimu , než to s ní vzalo ještě horší obrat : zahleděl se do ní ten nejhorší zdejší klacek...**

Así se había comportado hasta el otoño del año pasado, cuando se produjo en ella un cambio aún peor...

(Miloš Urban, Hastrman- zelený román, přeložil:Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

Na tomto příkladě vidíme překlad pomocí **předložky de, podstatným jménem a adjektivem.**

- **Nelitoval jsem však jen životů lidských noviny jsem nečetl a ve službě jsem se až do loňského podzimu nesetkal s vraždou...**

No sólo lamentaba las vidas humanas - no leía los periódicos y durante el servicio , hasta el otoño de ese año...

(Miloš Urban, Sedmikostelí:gotický román z Prahy, přeložil:Kepa Uharte, Madrid, 2005)

V tomto úryvku byl jako v tom předchozím výraz *loňský podzim* přeložen výrazem *el otoño de ese año*. Tudíž relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de, ukazovacím zájmenem a podstatným jménem.**

2.1.2.2 Loňské listí

- **Opřel jsem se o letitý dub, právě shazující loňské listí a vyhánějící nové.**

Me apoyé en un viejo roble que estaba mudando las hojas del año pasado y sacando las nuevas.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

V tomto úryvku užil překladatel překladu bez relačního zájmena, překládal spojení *loňské listí* přes výraz *las hojas del año pasado*. Jinými slovy relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de, podstatným jménem a přídavným jménem.**

- **Do stráně se vinula vyšlapaná stezka, příšeří světlo,
z loňského listí stoupala pára a v chladném jitru se srážela
na kůře jedlí a smrků a stékala zpátky do podrostu.**

Hacia la pendiente serpenteaba un camino , el crepúsculo se iluminaba , de la hojarasca del año pasado subía vapor , que en la fría mañana se precipitaba contra la corteza de los abetos y pinos y se deslizaba de vuelta a los matorrales.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

V tomto úryvku byl užít stejný způsob překladu, jako v úryvku předchozím. Jinými slovy relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de, podstatným jménem a přídavným jménem.**

2.1.2.3 Loňský úraz

- **Prohlédli by si i malou jizvu na levém koleně a domyslili
by si , že je to památka na ten loňský úraz na lyžích.**

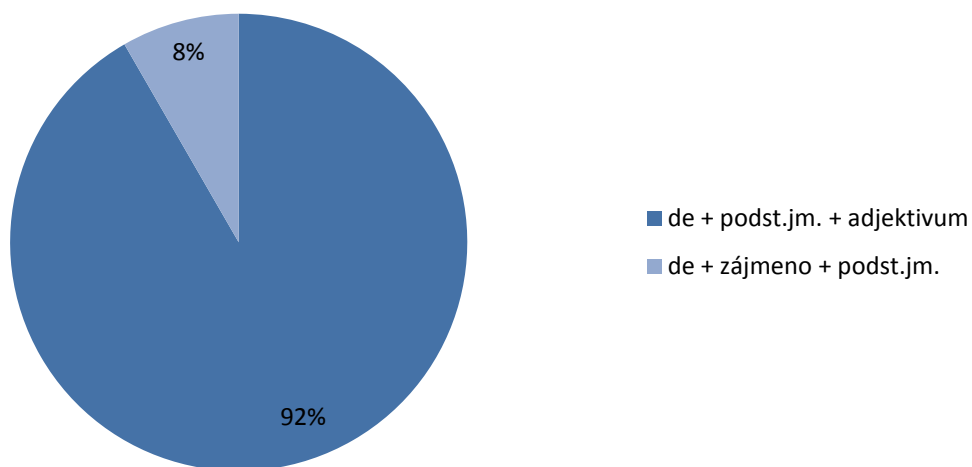
Habrían examinado aquella cicatriz en la rodilla izquierda y se habrían preguntado si no sería el recuerdo de aquel accidente de esquí del año pasado.

(Zdeněk Jirotko, Saturnin, přeložil: Eduardo Fernández Couceiro, Praha, 2004)

V tomto překladu, lze vidět, že nezáleží na tom v kolokaci s jakým podstatným jménem relační adjektivum *loňský* se vyskytuje, překlad je pořád stejný (*..del año pasado*).

Z vybraného vzorku podstatných jmen v kolokaci s relačním adjektivem *loňský*, jsme došli k závěru že, z dvanácti spojení, která se v české beletrii vyskytovala, nebylo při překladu ani jednou užito relační adjektivum. Překlady byly následující *del año pasado* a *ese año*.

Relační adjektivum času - loňský

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Loňském roce	A + N	El año pasado	<i>El + N + A</i>	2
Loňských mrazech	A + N	los hielos del pasado año	<i>Los + N + del + A + N</i>	1
Loňské noviny	A + N	los periódicos del año pasado	<i>Los + N + del + N + A</i>	1
Loňský úraz na lyžích	A + N + prep. + N	accidente de esquí del año pasado	<i>N + de + N + del + N</i>	1
Loňského podzimu	A + N	el otoño del año pasado	<i>El + N + del + N + A</i>	1
		el otoño de ese año	<i>El + N + de + Pron. + N</i>	1
Trsy loňského orobince	N + A + N	aneas del año pasado	<i>N + del + N + A</i>	1
Loňského listí	A + N	la hojarasca del año pasado	<i>La + N + del + N + A</i>	1
		las hojas del año	<i>Las + N + del + N + A</i>	1

		pasado		
Loňského adepta	A + N	El iniciado del año pasado	<i>El + N + del + N + A</i>	1
Loňských Vánocích	A + N	Las pasadas Navidades	<i>Las + A + N</i>	1

V českém jazyce se adjektivum loňský nachází kromě dvou případů stále se stejným kolokátem - substantivem. Konkrétně odpovídá vzorci **A + N**. Ve zmíněných dvou případech je rozvinut ještě dalšími členy, konkrétně tedy dalším substantivem **N + A + N**, **N + A + prep. + N**. Do španělštiny jsou tyto vzorce obohaceny zejména o členy a došlo zde ke slovnědruhovému transpozici. Ve většině příkladů bylo valenční uspořádání takové, že na prvním místě stál člen určitý, následovalo substantivum, předložka *de* + člen, adjektivum, a na posledním místě stálo opět substantivum (**Det. + N + del + A + N**).

2.1.3 Renesanční

Posledním relačním adjektivem vyjadřujícím čas nebo období je adjektivum *renesanční*. Toto adjektivum utváří různé kolokace s podstatnými jmény. V korpusu jsme našli 9 výskytů tohoto adjektiva a pojilo se s těmito substantivy: *galerie, stavba, nadutost, kašna, náměstí, město arkády a věže*. Jelikož adjektivum renesanční se vyskytovalo v těchto kolokacích pouze jednou, uvedeme si více příkladů kolokací, nežli tomu bylo v předchozích příkladech.

2.1.3.1 Renesanční kašna

- **A paní Krásenská se na mne zadívala u renesanční kašny a zvedla ruce a vykřikla:**

Y la señora Krásenská se me quedó mirando al lado de la fente renacentista, alzó los brazos y exclamó:

(Bohumil Hrabal, Postřižiny, přeložila: Monika Zgustová, Barcelona, 1976)

U této věty byl výraz renesanční přeložen také **relačním adjektivem** (*fente renacentista*). Slovní spojení s totožným překladem bylo v korpusu užito dvakrát.

2.1.3.2 *Renesanční stavba, náměstí, galerie*

- **Zchátralé renesanční stavby musely ve dvacátých letech udělat místo funkcionalistické galerii, ale paradoxně to zachránilo kamennou věž, včleněnou architektem do systému moderního komplexu.**

Los ruinosos edificios del Renacimiento tuvieron que hacer sitio en los años veinte a la galería funcionalista, pero paradójicamente eso salvó la torre de piedra, que el arquitecto incorporó al moderno complejo.

(Miloš Urban, Sedmikostelí : gotický román z Prahy, přeložil: Kepa Uharte, Madrid, 2005)

Relační adjektivum ze slovní spojení *renesanční stavby* bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*edificios del Renacimiento*).

...renesanční náměstí s úzkým podloubím, za jejímž sloupovým šermovali rytíři, to byl svět, do něhož Jaromil očarován vkročil.

...la plaza renacentista con su angosta arcada, entre cuyas columnas lucharon los espadachines, ése era el mundo en el que penetró, maravillado, Jaromil .

(Milan Kundera, Život jinde, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2001)

Adjektivum *renesanční* bylo přeloženo také **relačním adjektivem** (*la plaza renacentista*).

- **Nad historismem zvítězila historie a spolu s ní ošklivost, gotický suk obehnaný renesanční galerií, završený okrájenou zelenou cibulí.**

Sobre el historicismo venció la Historia, y junto con ella la fealdad, el nudo gótico rodeado por la galería renacentista, culminada por una cúpula verde en forma de cebolla recortada.

(Miloš Urban, Stín Katedrály, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2006)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*la galería renacentista*).

2.1.3.3 *Renesanční nadutost, město a arkády*

- **Baroko sice opět pošilhávalo po sutanách, jež měly spíše halit než zdůrazňovat, ale renesanční nadutost lidem zůstala, a nejhorší byli stavitelé.**

El Barroco sin duda volvió a mirar de reojo las sotanas que tenían que ocultar más que destacar, pero el engrheimiento arraigó en la gente, y los peores eran los arquitectos.

(Miloš Urban, Sedmikostelí : gotický román z Prahy, přeložil: Kepa Uharte, Madrid, 2005)

Při překladu došlo k **vynechání** relačního adjektiva *renesanční*.

- **Byl tu estický záměr a dlouhodobý plán, podle něhož člověk během celých desetiletí budoval gotickou katedrálu a nebo renesanční město.**

Había un propósito estético y un plan a largo plazo según el cual la gente edificaba durante decenios una catedral gótica o una ciudad renacentista.

(Milan Kundera, Nesnesitelná lehkost bytí, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1985)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*una ciudad renacentista*).

- **Čekal jsem, že rodiče aspoň osvětlí pochodněmi famózní renesanční arkády...**

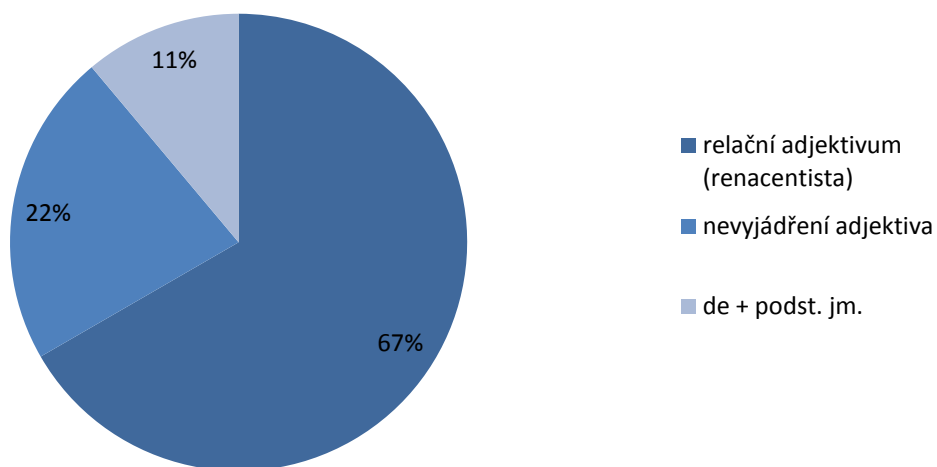
Esperaba que, al menos, mis padres hubieran iluminado con antorchas las famosas arcadas renacentistas...

(Miloš Urban, Lord Mord, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*arcas renacentistas*).

V české beletrii bylo devět výskytů relačního adjektiva *renesanční*. Při překládání bylo nejčastěji zachováno relační adjektivum, konkrétně v šesti případech. Dvakrát bylo relační adjektivum *renesanční* vynecháno a jednou bylo překládáno předložkou *de* a substantivem.

Relační adjektivum času - renesanční

Tabulka valenčního uspořádání kolokantu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Renesanční kašnu	A + N	la fuente renacentista	La + N + A	1
Renesanční město	A + N	una ciudad renacentista	Una + N + A	1
Renesanční náměstí	A + N	la plaza renacentista	La + N + A	1
Famózní renesanční arkády	A + A + N	las famosas arcadas renacentistas	Las + A + N + A	1
Renesanční věže	A + N	una torre hermosísima	Una + N + A	1
Renesanční nadutost	A + N	el engreimiento arraigó en la gente	El + N + V + en + la + N	1
Zchátralé renesanční stavby	A + A + N	Los ruinosos edificios del Renacimiento	Los + A + N + del + N	1

Renesanční galerie	A + N	la galería renacentista	<i>La + N + A</i>	1
---------------------------	-------	------------------------------------	-------------------	---

V češtině se vyskytovaly dva druhy valenčních syntagmat kolokátu, tradiční uskupení **A + N**, a poté ještě uskupení **A + A + N**, kde došlo o rozšíření našeho vybraného adjektiva relační o další adjektiva, o adjektivum *zchátralé* a *famózní*. Ve španělštině se nejčastěji vyskytovalo uskupení členu určitého, podstatné jméno a adjektivum. Specifické valenční uspořádání mělo spojení Renesanční nadutost, kterému ve španělštině odpovídá tento vzorec ***El + N + V + en + la + N***.

2.2 Relační adjektiva vyjadřující místo

2.2.1 Venkovský

Nyní se zaměříme na relační adjektivum *venkovský*, které bychom zařadili mezi adjektiva, která nám udávají nebo mají ve svém významu skryté nějaké místo. Adjektivum *venkovský* utváří kolokaci s řadou podstatných jmen jako jsou: *nemocnice*, *člověk*, *galerie*, *řeznictví*, *dívka* a s dalšími, které budou posléze uvedeny v tabulce. Celkem se v české beletrii nachází 51 výskytů kolokací s relačním adjektivem *venkovský*. Jako příklad si uvedeme úryvky čtyř slovních spojení, ve kterých se toto relační adjektivum vyskytuje, konkrétně tedy: *venkovská nemocnice*, *venkovské sídlo* a *venkovský člověk*, *venkovská galerie*.

2.2.1.1 Venkovská nemocnice

- **Kdyby její stav nebyl tragický, nevolali by ho z venkovské nemocnice uprostřed noci.**

Si su estado no hubiera sido trágico no le habrían llamado de un hospital rural en medio de la noche.

(Milan Kundera, Nesmrtelnost, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1998)

Při překladu bylo zachováno **relační adjektivum**. Adjektivum *venkovská* bylo přeloženo výrazem *rural*.

- **Ale primář měl náhodou ischias, nemohl se hýbat, a poslal do venkovské nemocnice místo sebe Tomáše.**

Pero el director tenía casualmente una ciática, no podía moverse y envió en su lugar a Tomás a aquel hospital local.

(Milan Kundera, Nesmrtelná lehkost bytí, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1985)

Při překladu bylo zachováno **relační adjektivum**. Adjektivum *venkovská* bylo přeloženo výrazem *local*, což mírně pozměnilo význam, ale v kontextu je to vybráno adekvátně.

- **Slečna byla zdravotní sestra z venkovské nemocnice,
stavila se v Praze prý jen tak na skok a spěchala na Florenc na autobus.**

La joven era enfermera en el hospital de un pueblo, al parecer estaba en Praga sólo de paso y tenía prisa por llegar a la estación de autobuses de Florenc.

(Milan Kundera, Směšné lásky, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2000)

Tři příklady spojení *venkovská nemocnice* a tři různé překlady. V tomto případě volil autor překlad přes **předložku *de* a podstatné jméno**, konkrétně tedy *hospital de un pueblo*.

2.2.1.2 *Venkovské sídlo*

- **Pete Starrett z tý pistole jakživ nestřílel, jenom do cvičného terče na svém venkovskym sídle.**

Pete Starrett nunca utilizaba su pistola más que para practicar al blanco en su propiedad campestre.

(Josef Škvorecký, Hříchy pro pátera Knoxe, přeložila: Anita Gómez de Cardenas, Barcelona 1999)

V tomto příkladě je překlad **relačným adjektivem**, *campestre*. Celý výraz zněl *propiedad campestre*.

- **Střela ve cvičným terči na Starettově venkovskym sídle, střely v tělesnejch schránkách Connie a Learyho a střela v šamusovi McPhersonovi...**

Las balas en el blanco de Starrett , las de Connie y Leary , y la de McPherson ...

(Josef Škvorecký, Hříchy pro pátera Knoxe, přeložila: Anita Gómez de Cardenas, Barcelona 1999)

V této ukázce, došlo k **elipse** slovního spojení *venkovské sídlo*.

2.2.1.3 Venkovský člověk

..a s úsměvem se vrátil do restaurace, ale nějaký host , který šňupal tabák nebo měl rýmu, byl to venkovský člověk, natáhl nosem, a jak natáhl, tak ten tah jako by jej za vlasy vytáhl...

...con una sonrisa, penetró en el restaurante, pero cierto comensal, que o bien inhalaba rapé o bien tenía un resfriado - era un hombre de pueblo - sorbió por la nariz y al sorber, como si esa absorción le tirara de los pelos...

(Bohumil Hrabal, Obsluhoval jsem anglického krále, přeložili: Jitka Mlejnková a Albert Ortiz, Barcelona 1989)

V tomto úryvku od Hrabala vidíme, že při překladu vymizelo relační adjektivum, a bylo nahrazeno **předložkou de a podstatným jménem** (*hombre de pueblo*).

- **Na té práci si cenil, že se vykonává pod širým nebem, dokonce často mezi zahradami, byl venkovský člověk.**

De ese empleo le gustaba que era al aire libre, incluso a menudo en jardines, porque era un hombre de campo.

(Ivan Klíma, Láska a smetí, přeložila: Judit Romeu Labayen, Barcelona, 2007)

U tohoto překladu bylo relační adjektivum, opět nahrazeno **předložkou de a podstatným jménem** (*hombre de campo*).

2.2.1.4 Venkovská galerie

- **Brzy nato jsme spolu jeli navštívit profesora, který učil naši dceru -vystavoval právě ve venkovské galerii své obrazy.**

Unos días después fuimos juntos a ver a un profesor de nuestra hija : inauguraba una exposición en una galería situada fuera de Praga.

(Ivan Klíma, Láska a smetí, přeložila: Judit Romeu Labayen, Barcelona, 2007)

V tomto úryvku došlo k tomu, že překladatel **moduloval** termín venkovská galerie slovy *una galería situada fuera de Praga*.

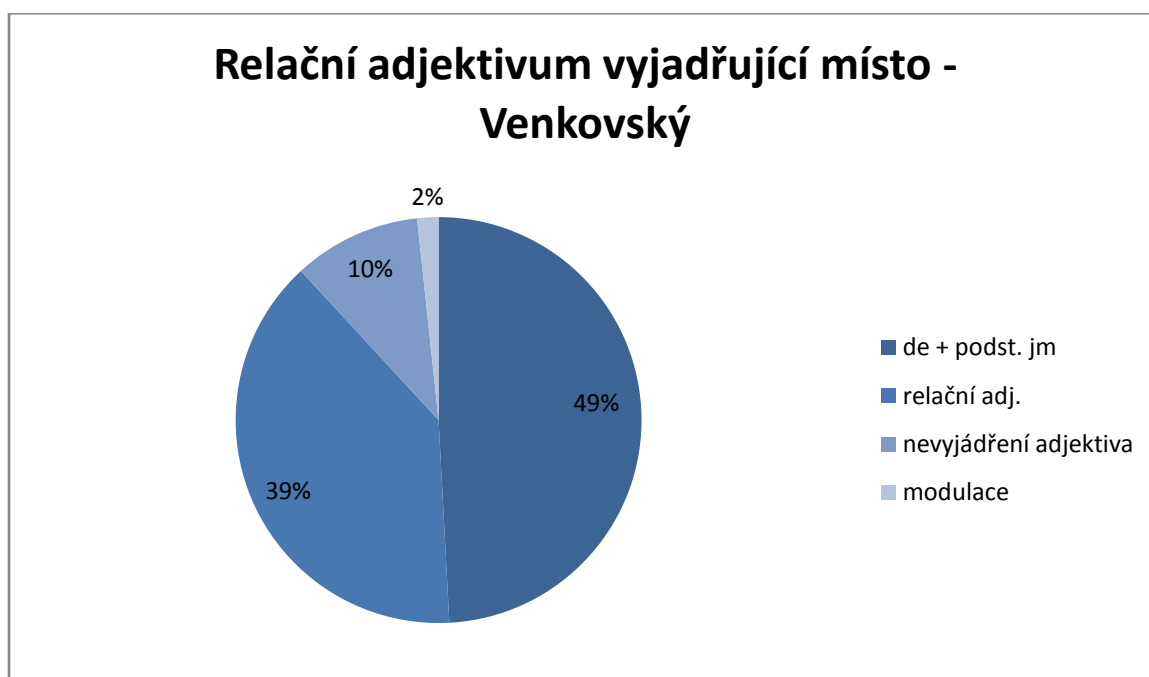
- Ten konkurs nevyhraješ a budeš rád, když tě přijmou v nějaké venkovské galerii jako úředníka.

El concurso no lo vas a ganar y podrás darte por satisfecho si te aceptan como empleado en alguna galería.

V téhle ukázce překladatel **nevyjádřil** relační adjektivum *venkovský*.

Relační adjektivum *venkovský* mělo v české beletrii 50 výskytů. Při tomto počtu výskytů bylo 23 přeloženo adjektivem relačním, 29 přeloženo pomocí předložky *de* a podstatného jména, u šesti byl výraz vynechán a jednou došlo k opisu.

Relační adjektiva, která byla užita pro překlad *venkovský* byly například: *campesino*, *rústica*, *campestre*, *rural* a další. Morfologická charakteristika relačních adjektiv udává, že většinou končí na koncovky, která měly i adjektiva, která jsme našli v textu *-al* (*rural*, *local*), *-ico* (*rústico*).

Tabulka valenčního uspořádání v syntagmatu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Venkovské	A + N	Un hospital rural	Un + N + A	1

nemocnice	A + N	Aquel hospital local	Pron. + N + A	1
	A + N	El hospital de un pueblo	<i>El + N + de + un + N</i>	1
Venkovský trdlo	A + N	una muchacha campesina	<i>Una + N + A</i>	1
	A + N	la campesina rústica	<i>La + N + A</i>	1
Venkovským sídle	A + N	su propiedad campestre	Pron. + N + A	1
Venkovské galerii	A + N	una galería situada fuera de Praga	<i>Una + N + A + Adv. + de + N</i>	1
Venkovském řeznictví	A + N	una carnicería de pueblo	<i>Una + N + de + N</i>	2
Venkovský člověk	A + N	un hombre de pueblo	<i>Un + N + de + N</i>	1
	A + N	un hombre de campo .	<i>Un + N + de + N</i>	1
Venkovského města	A + N	una ciudad de provincias	<i>Una + N + de + N</i>	1
	A + N	su ciudad provinciana	Pron. + N + A	1
Venkovský ráz	A + N	un carácter meramente rústico	<i>Un + N + Adv. + A</i>	1
Venkovský vzduch	A + N	el aire del campo	<i>El + N + del + campo</i>	1
Venkovský prost'áček	A + N	un inocente de pueblo	<i>Un + N + de + N</i>	1
Venkovské dívky	A + N	las muchachas de pueblo	<i>las + N + de + N</i>	1

V českém jazyce se adjektivum venkovský nachází stále se stejným kolokátem - substantivem. Konkrétně splňuje vzorec A + N. Do španělštiny byl tento vzorec obohacen

zejména o členy, a došlo zde ke slovnědruhovému transpozici. Ve většině příkladů bylo valenční uspořádání následující: **det.** + **N** + **de** + **N**, u některých příkladů stál mezi předložkou *de* a podstatným jménem ještě člen. K tomu by bylo dobré zmínit, že ačkoli *Moderní gramatika španělštiny* uvádí, že relační adjektivu často odpovídá překlad předložkou *de* a podstatným jménem bez členu, tak i přesto jsme v korpusu narazili, i na příklady, kde není užito tohoto úzu. Pro ilustraci si uvedeme dva příklady: *el aire del campo*, *el hospital de un pueblo*. Dalším vzorcem byla obdoba českého uskupení **det.** + **N** + **A**. V jednom případě byl člen nahrazen zájmenem. Zajímavým překladatelským výběrem, bylo toto valenční uskupení (**Una** + **N** + **A** + **Adv.** + **de** + **N**), kdy nešlo již o pouhou transpozici, ale výraz venkovský byl modulován.

2.2.2 Dvorní

Dalším relačním adjektivem ve významu určitého místa je adjektivum *dvorní*. Adjektivum *dvorní* utváří kolokaci s těmito podstatnými jmény: *dodavatel*, *rada*, *hvězdopřevodce*, *kaple* a *básník*. Celkem se v české beletrii nachází 16 výskytů kolokací s relačním adjektivem *dvorní*. Jako příklad si uvedeme úryvky čtyř slovních spojení, ve kterých se toto relační adjektivum vyskytuje, konkrétně tedy: *dvorní dodavatel*, *dvorní rada*, *dvorní kaple* a *dvorní básník*.

2.2.2.1 Dvorní dodavatel

- Copak takové **dvorní dodavatel** je nějaké myškař nebo sběratel kůží?

¿Crees que un proveedor de la corte es como un exterminador de ratas o un traperero?

(Bohumil Hrabal, *Postřižiny*, přeložila: Monika Zgustová, Barcelona, 1976)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*un proveedor de la corte*). Identický překlad byl ještě v pěti dalších ukázkách.

- Povídám, takovýho **dvorního dodavatele**, kdyby potkal císař na kole, tak mu vezme ...

Ya te lo digo yo, si el emperador hubiera topado con un proveedor montado en bicicleta, le hubiera confiscado...

(Bohumil Hrabal, Postřiziny, přeložila: Monika Zgustová, Barcelona, 1976)

Relační adjektivum bylo **vynecháno**. Stejně tomu bylo ještě v jednom případě.

2.2.2.2 Dvorní rada

- **...tatínek měl svoji pracovnu v anglickém stylu, celou stěnu zdobenou nabíranými záclonkami, severské vázy v každém rohu a stěny plný holandských originálů, protože můj tatínek nakupoval dříví po celém světě, protože byl dvorní rada, a maminka měla ložnici ...**

...el despacho de mi padre en estilo inglés, toda la pared del comedor estaba adornada con cortinas llenas de volantes, había floreros de porcelana de Sèvres en cada rincón y las paredes, cubiertas con originales holandeses, y es que mi padre iba a comprar madera por todo el mundo, era consejero de la corte, y en el dormitorio de mi madre había ...

(Bohumil Hrabal, Svatby v domě, přeložila: Monika Zgustová, 1993, Barcelona)

Relační adjektivum přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*consejero de la corte*). Stejný překlad zazněl v korpusu ještě jednou.

2.2.2.3 Dvorní básník, dáma

- **Jistý perský král, kterého jeho dvorní básník v oslavné básni přirovnal ke slunci, ten perský král k té básni poznamenal...**

Cierto rey persa, a quien el poeta de su corte en un poema elogioso comparó con el sol, comentó...

(Bohumil Hrabal, Morytáty a legendy, přeložily: Luisa Rancaño a Núria Mirabet, Barcelona, 2000)

Relační adjektivum přeloženo **předložkou de a zájmenem přivl. su a podstatným jménem** (*poeta de su corte*).

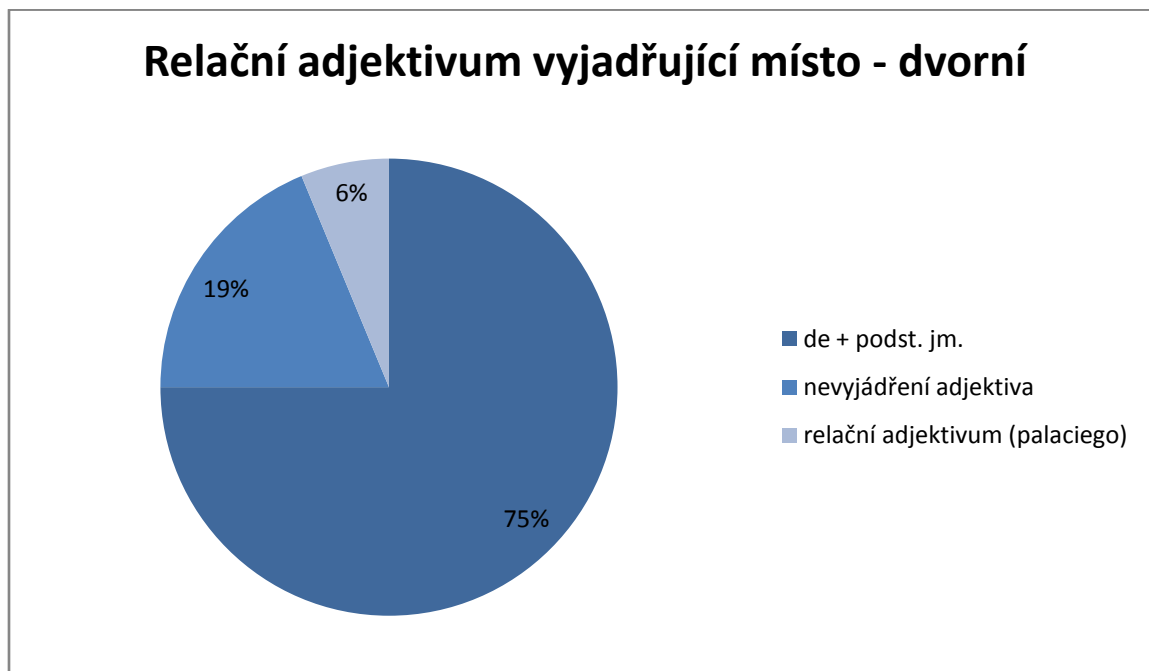
- **Královský pár byl obklopen rádci a dvorními dámami a buď se nechal rozptylovat šaškovými kejkli, nebo si nechal od dvorního hvězdopravce hádat z ruky, a nebo ochutnával z toho, co mu přinesl kuchař...**

La pareja real estaba rodeada de consejeros y cortesanas y se dejaba distraer por los trucos del bufón, o se dejaba leer las manos por el astrólogo de la corte, o degustaba de lo que le traía el cocinero...

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

V této ukázce máme dva příklady relačního adjektiva dvorní, jednou v kolokaci s *dámami*, kdy je při překladu relační adjektivum **vypuštěno**, ale jeho význam je obsažen v podstatným jméně *cortesana*. U druhé kolokace, konkrétně tedy *dvorní hvězdopavec* je přeloženo přes **předložku de a podstatné jméno**.

Relační adjektivum *dvorní* se v české beletrii vyskytovalo celkem 16krát. Z toho nejčastějším překladem byl překlad předložkou de + podstatným jménem, tento způsob překladu se vyskytl celkem 12krát. Další možností bylo vynechání relačního adjektiva, a jednou bylo také přeloženo relačním adjektivem. Konkrétně tedy adjektivem *palaciego*.

Tabulka valenčního uspořádání v syntagmatu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Dvorní dodavatel	A + N	un proveedor de la corte	Un + N + de + la + N	7
Dvorní rada	A + N	El consejero de la corte	el + N + de + la + N	2
Dvorní hvězdopравce	A + N	el astrólogo de la corte	el + N + de + la + N	1
Dvorní kaple	A + N	capilla de palacio	N + de + N	1
Dvorní básník	A + N	el poeta de su corte	el + N + de + Pron. + N	1
Dvorními dámami	A + N	cortesanas	N	1
Dvorní dîner	A + N	un dîner palaciego	Un + N + A	1

Relační adjektivum dvorní bylo v českém jazyce vždy v uskupení adjektivum a substantivum. Ve španělštině byl překlad kolokace prostřednictvím členu, substantiva, předložky *de* a substantiva. Setkali jsme se s překlady kdy za předložkou *de* stál člen, který by tam podle *Moderní gramatiky španělštiny* být neměl. Konkrétně se jednalo o výrazy: *el consejero de la corte*, *el astrólogo de la corte* a *un proveedor de la corte*. Ve všech třech uvedených příkladech se jednalo o člen určitý, rodu ženského *la*. Mezi další valenční uspořádání řadíme tyto vzorce: **det. + N + de + Pron. + N, N, Det. + N + A**. V českém jazyce se jednalo pouze o vzorec **A + N**.

2.2.3 Místní

Posledním relačním adjektivem, které řadíme do skupiny adjektiv vyjadřující určité místo je adjektivum *místní*. Slovníkový překlad tohoto adjektiva je *local* nebo *territorial*. Naším cílem bude zmapovat další varianty jeho překladu. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v různých kolokacích, a to zejména se substantivy: *rozhlas*, *obřad*, *historie*, *mládež*, *obyvatelé*, *kněz*, *správa* a s mnohými dalšími. Náš výzkum zaměříme na tato konkrétní spojení: *místní rozhlas*, *místní obyvatelé*, *místní obřad* a *místní lékař*.

2.2.3.1 Místní rozhlas

V té chvíli se místní rozhlas ze Švermova rozehrál reprodukováným valčíkem a trestankyně odhodily kopí a seběhly se k vagonům, tam, kde byla udupaná hlína, a jedna s druhou se daly do tance ...

En aquel momento la emisora local empezó a emitir unos valsés desde Svermovo y las prisioneras arrojaron las lanzas y corrieron hacia las vagonetas ; había un espacio, donde la tierra estaba pisoteada, y formando parejas entre sí se pusieron a bailar ...

(Bohumil Hrabal, Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet, přeložily: Clara Janés a Jana Stancel, Barcelona, 1989)

Přeloženo **relačním adjektivem** *local*.

2.2.3.2 Místní úřad

- Říkají, pane, že by tedy byli ochotni upustit od soudního stíhání, zaplatí-li tuan kapitán pokutu do rukou místních úřadů.

Dicen, señor, que estarían dispuestos a no llevar el asunto a las autoridades si el capitán paga una multa al jefe local .

(Karel Čapek, Válka s mloky, přeložili: Ana Falbrová a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Překlad **relačním adjektivem** *local (jefe local)*.

- ...dostavili se k němu toliko sekretáři delegací, zástupci místních úřadů a asi dvě stě novinářů, fotografů a kinooperatérů.

Estaban allí los secretarios de las delegaciones, representantes de las autoridades locales y unos doscientos periodistas, fotógrafos y camarógrafos.

(Karel Čapek, Válka s mloky, přeložili: Ana Falbrová a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*autoridades locales*).

2.2.3.3 Místní + povolání (lékárník, řezník, učitel, doktor, zvěrolékař, hasič a kněz)

- Tu povinnost uvalila i na Ludvíka a určila mu do páru jedenáctiletou dcerušku místního lékárníka.

Le encasquetó la obligación también a Ludvik y le asignó como compañera a la hijita del farmacéutico local, que tenía once años.

(Milan Kundera, Žert, přeložil:Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994)

Přeloženo **relačným adjektivem** (*farmacéutico local*). Stejným způsobem byla přeložena další ukázka z knihy.

- **Kdyby v restauraci seděl u stolu místo Tomáše místní řezník, Tereza by si neuvědomila, že se z rádia ozývá Beethoven...**

Si en el restaurante estuviera el carnicero local en lugar de Tomás, Teresa no se hubiera dado cuenta de que en la radio sonaba Beethoven...

(Milan Kundera, Nesnesitelná lehkost bytí, přeložil:Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1985)

Přeloženo **relačným adjektivem** (*carnicero local*).

- **...jednou za měsíc nás prohlížel místní zvěrolékař a jednou za půl roku byl každý z nás vážen, má - li předepsanou váhu.**

Una vez al mes nos examinaba un veterinario, y cada medio año nos pesaban para ver si teníamos el peso apropiado.

(Karel Čapek, Válka s mloky, přeložili: Ana Falbrová a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Při překládání bylo relační adjektivum *místní* **vynecháno**.

Pro zajištění jasnější ilustrace, jsme místo ukázky vět zvolily tabulku. Do tabulky jsme zahrnuly všechna označení povolání, která se v korpuse objevila ve spojení s adjektivem *místní*.

VJ	CJ	Způsob překladu
Místních hasičů	<i>Bomberos locales</i>	Relačným adjektivem (local)
Místní zvěrolékař	<i>Un veterinario</i>	Vynechání - relačního adjek.
Místní doktor	<i>médico del lugar</i>	de + podstatné jméno
Místní kněz	<i>cura local</i>	Relačným adjektivem (local)

Místní lékárník	<i>farmacéutico local</i>	Relačním adjektivem (local)
Místní automechanik	<i>mecánico local</i>	Relačním adjektivem (local)
Místní učitelka	<i>Maestra local</i>	Relačním adjektivem (local)
Místní řezník	<i>carnicero local</i>	Relačním adjektivem (local)
Místní imitátor	<i>imitador local</i>	Relačním adjektivem (local)

Podle této tabulky je jasně zřetelné, že relační adjektivum v kolokaci s povoláním se v sedmi případech z devíti překládáno také relačním adjektivem.

2.2.3.4 Místní + osoba (pomocník, občané, obyvatelé, osobnosti, autority, lidé)

- ...šlo tu, jak se později ujist'ovalo, jenom o to, aby jeho přítomnost působila uklidňujícím dojmem jak na místní obyvatele, tak na Mloky.

Se trataba, como se aseguró más tarde, de que su presencia tranquilizase los ánimos, tanto de los habitantes del lugar, como de las salamandras.

(Karel Čapek, Válka s mloky, přeložili: Ana Falbrova a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Při překladu relačního adjektiva místní bylo užito **předlozky de a podstatného jmena** (*habitantes del lugar*).

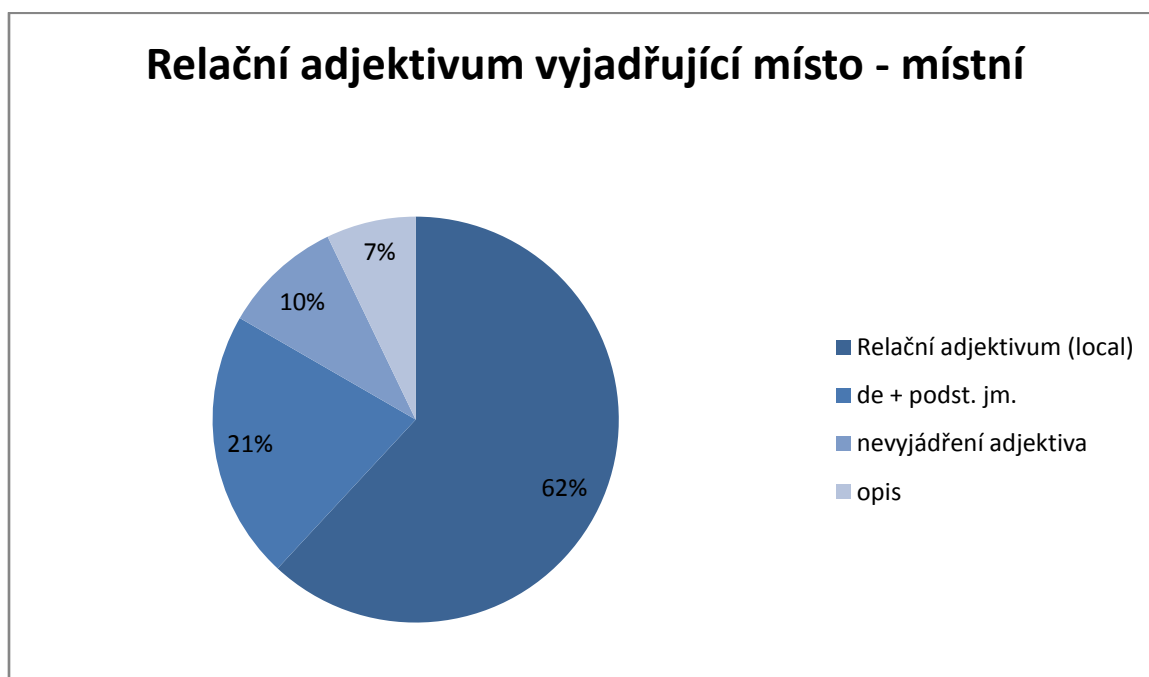
Pro zajištění jasnejší ilustrace, jsme místo ukazky vět zvolily tabulku. Do tabulky jsme zahrnuly všechna označení osob, která se v korpuse vyskytovala ve spojení s adjektivem *místní*.

VJ	CJ	Způsob překladu
Místní osobnosti	<i>Personajes locales</i>	Relačním adjektivem (local)
Místní obyvatele	<i>habitantes del lugar, los nativos de lugares</i>	de + podst. jm.
Místních autorit	<i>autoridades locales</i>	Relačním adjektivem (local)
Místních lidí	<i>los locales, lugareños</i>	Podst. jm., které zahrnuje význam adjektiva <i>místní</i>

Místních pomocníků	<i>ayudantes locales</i>	Relačním adjektivem (local)
Místní mládež	<i>los jóvenes del pueblo</i>	de + podst. jm.
Místní občané	<i>la gente de allí</i>	de + adverbium

Při překladu osobností bylo relační adjektivum zachováno ve třech případech ze sedmi. Ve zbylých příkladech byla 2krát použita předložka de + substantivum a jednou de + adverbium.

Adjektivum *místní* bylo v české beletrii zmíněno 42krát, a z toho ve 26 případech byl překlad pomocí relačního adjektiva *local*. V devíti případech byl překlad předložkou de a podstatným jménem, 4krát došlo k vynechání a 3krát došlo při překládání k opisu.

Tabulka valenčního uspořádání vybraných kolokantů:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Místní rozhlas	A + N	La emisora local	<i>La + N + A</i>	2

Místních úřadů	A + N	El jefe local	<i>El + N + A</i>	1
		Las autoridades locales	<i>Las + N + A</i>	1
Místní historií	A + N	La historia local	<i>La + N + A</i>	1
Místního spolku	A + N	Un club local	<i>Un + N + A</i>	1
Místního tisku	A + N	La prensa local	<i>La + N + A</i>	1
Místního kina	A + N	El cine local	<i>El + N + A</i>	1
Místní lékárník	A + N	El farmacéutico local	<i>El + N + A</i>	1
Místních lidí	A + N	Los locales	<i>Los + N</i>	1
		Los habitantes del lugar	<i>Los + N + del + N</i>	1
Místní učitelka	A + N	La maestra local	<i>La + N + A</i>	1
Místní chasou	A + N	Los jóvenes del lugar	<i>Los + N + del + N</i>	1
Místní řezník	A + N	El carnicero local	<i>el + N + A</i>	1
Místních rybníků	A + N	Los estanques locales	<i>Los + N + A</i>	1
Místní správy	A + N	La administración local	<i>La + N + A</i>	1
Místním automechanikem	A + N	El mecánico local	<i>el + N + A</i>	1

V těchto příkladech bylo valenční uspořádání v českém jazyce stále **A + N**, do španělštiny se při překladu valenční uspořádání změnilo zejména na **det. + N + A**. V jednom příkladě došlo k eliminaci adjektiva místí, *los locales*. Ve dvou příkladech následoval po předložce *de* člen určitý (**det. + N + del + N**).

2.3 Relační adjektiva vyjadřující nástroj

2.3.1 Sluneční

První relační adjektivum, které jsme si pro tuto kategorii vybrali je adjektivum *sluneční*. Za předpokladu, že bychom ho překládali také relačním adjektivem, byl by jeho slovníkový překlad *solar*. Naším zájmem je objevit další varianty jeho překladu. Toto relační adjektivum se v korpusu objevuje v množství kolokací, a to zejména sluneční: *světlo, paprsek, energie, terasa, záře* a s dalšími méně užívanými substantivy.

V přeložené české beletrii, která je dostupná v InterCorpu se nachází 31 užití tohoto adjektiva. Jelikož si nemůžeme ukázat všechna spojení zaměříme se na konkrétní tři: *sluneční světlo, sluneční paprsek* a *sluneční zář*.

2.3.1.1 Sluneční světlo

- **Nastával soumrak, ačkoliv vysoko na nebi ve sférickém prachu bylo ještě plno slunečního světla.**

Comenzó a anochecer, aunque en lo alto del cielo, en el polvo esférico, brillaba la luz solar.

(Zdeněk Jírotka, Saturnin, přeložil: Eduardo Fernández Couceiro, Praha, 2004)

U tohoto překladu bylo zachováno **relační adjektivum**, slovní spojení *sluneční světlo* bylo přeloženo jako *la luz solar*.

- **Pohlédl jsem tam a zprvu mezi stíny a skvrnami slunečního světla nic nezpozoroval.**

Miré hacia allí y en principio no vi nada entre las sombras y los rayos del sol.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

Zde se při překladu změnilo relační adjektivum na **předložku a podstatné jméno**.

- **Vystoupil jsem před katolickým kostelem, rozložitou stavbou starou jedno století, završenou věží připomínající červenou cibulku, na níž ještě seděla lucerna a vpouštěla sluneční světlo ke zvonu.**

Me hallé ante la iglesia católica, un robusto edificio con un siglo de antigüedad, culminado por una torre que recordaba a una cebolla roja, en la que aún había un farol y que dejaba entrar la luz solar hacia la campana.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

Při překládání bylo zachováno **relační adjektivum** (*la luz solar*).

- **Na hřebeni kuká zastavila, její tělo se rozžehnulo ve slunečním světle.**

El camión se detuvo en la cumbre ; su cuerpo empezó a centellejar a la luz del sol.

(Ivan Klíma, Láska a smetí, přeložila: Judit Romeu Labayen, Barcelona, 2007)

V této ukázce, bylo adjektivum nahrazeno **předložkou de a substantivem** (*la luz del sol*).

2.3.1.2 Sluneční paprsek

- **Klobouk nebo kápě zavěšený na sluneční paprsek.**

Capucha o sombrero colgado de un rayo de sol.

(Bohumil Hrabal, Morytáty a legendy, přeložily: Luisa Racaño a Núria Mirabet, Barcelona, 2000)

Výraz *sluneční paprsek* byl přeložen pomocí **předložky de a podstatného jména**.

- **Nebo máme vyhodit takovou ratejnu do povětří Nobelovým dynamitema vystavět na jejím místě nádherný palác se suchými byty plnými provoněného vzduchu a slunečních paprsků?**

¿O lanzamos al aire este estercolero con la dinamita de Nobel y construimos , en su lugar , un magnífico palacio con pisos secos llenos de aire perfumado y rayos de sol?

(Miloš Urban, Lord Mord, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Při překladu bylo adjektivum nahrazeno **předložkou de a substantivem**.

V korpusu se vyskytovalo ještě dalších pět užití tohoto slovního spojení, ale jejich překlad byl vždy stejný. Pokaždé byl výraz *sluneční paprsek*, přeložen jako *rayo de sol*.

2.3.1.3 Sluneční zář

- Cípy povijanu vytvářely kolem hlavičky **sluneční zář**.

Los flecos de una faja formaban alrededor de la cabeza el resplandor solar.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

Při překladu bylo zachováno **relační adjektivum** (*el resplandor solar*).

- Střepiny napadaly na bílý povlak a leskly se v **sluneční záři**.

Los pedazos de cristal cayeron en el cubrecama blanco y relucían a la luz del sol.

(Bohumil Hrabal, Morytáty a legendy, přeložily: Luisa Racaño a Núria Mirabet, Barcelona, 2000)

Při překladu bylo adjektivum nahrazeno **předložkou de a podstatným jménem** (*la luz del sol*).

- Navždy oslepl od prudké **sluneční záře**.

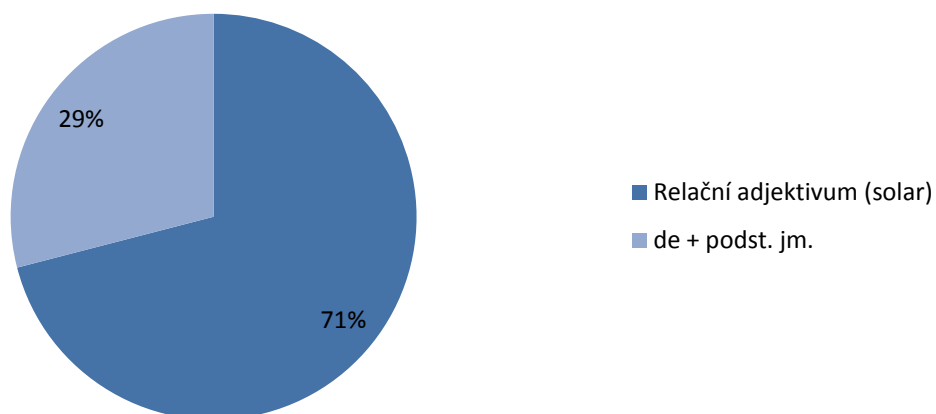
La única que no podía disfrutar de toda esta belleza era la pobre Tuza, que había perdido la vista para siempre por el fuerte brillo del Sol, que la deslumbró.

(Oldřich Kašpar, Proč se indiáni bojí soviho křiku a jiné mexické legendy, přeložila: Ludmila Holková, Praha, 2006)

Spojení *sluneční záře* bylo přeloženo nikoli adjektivem, ale **předložkou de a podstatným jménem** (*brillo del Sol*).

Adjektivum *sluneční* bylo v české beletrii zmíněno 31krát, a z toho ve 22 případech byl překlad pomocí předložky *de* a podstatného jména. Ve zbylých 9 případech byl překlad také relačním adjektivem, jak tomu bylo v cílovém jazyce. Tvary relačních adjektiv byly použity dva, španělské adjektivum *solar*, které bylo užito pětkrát a adjektivum *soleada*, které bylo užito pouze v jednom příkladě.

Relační adjektivum vyjadřující nástroj - Sluneční

Tabulka valenčního uspořádání kolokantů:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Slunečního světla	A + N	La luz solar	la + N + A	2
		Los rayos del sol	los + N + del + N	1
		La luz del sol	la + N + del + N	1
Sluneční paprsek	A + N	Un rayo de sol	Un + N + de + N	3
Sluneční paprsky	A + N	Los rayos del sol	los + N + del + N	1
		Rayos de sol	N + de + N	1
Bílé sluneční paprsky	A + A + N	Los blancos rayos del sol	los + A + N + del + N	1
Teplé sluneční paprsky	A + A + N	Los calientes rayos del Sol	los + A + N + del + N	1
Sluneční energií	A + N	Energía solar	N + A	1
Sluneční pásy	A + N	Franjas de sol	N + de + N	1
Slunečních mašlí	A + N	Cintas de sol	N + de + N	1

Sluneční zář	A + N	El resplandor solar	El + N + A	2
Slunečním pásem	A + N	Una cinta de sol	Una + N + de + N	1
Sluneční pozdravy	A + N	Los saludos del sol	Los + N + del + N	1
Sluneční terč	A + N	El disco solar	El + N + A	1
Sluneční pruh	A + N	Una franja solar	una + N + A	1
Sluneční reflex	A + N	El reflejo del sol	El + N + del + N	1
Sluneční hodiny	A + N	El reloj solar	El + N + A	1
Letmou sluneční návštěvu	A + N	Fugitiva visita del sol	A + N + del + N	1
Pálicí sluneční kotouč	A + A + N	El fulgurante disco del sol	el + A + N + del + N	1
Slunečních výbuchů	A + N	Explosiones solares	N + A	1
Slunečního dne	A + N	El sol de día	el + N + de + N	1
Slunečními zbraněmi	A + N	Armas solares	N + A	1

V těchto příkladech bylo valenční uspořádání v českém jazyce stále **A + N**, a v jednom příkladě byla kolokace rozvinuta ještě adjektivem, tedy bylo valenční uspořádání **A + A + N**. Španělština měla valenční uspořádání jednak **det. + N + A**, nebo došlo k eliminaci determinantu. Netradiční valenční uspořádání měl výraz *la soleada terraza*, v tomto případě bylo obdobné uskupení jako v češtině, kdy došlo k anteponování adjektiva *soleada*. Mimo jiné jsme také narazili na 9 příkladů kde po předložce *de* následoval člen určitý (**det. + N + del + N**). Konkrétně se jednalo o spojení se substantivem slunce.

2.3.2 Plynový

Dalším relačním adjektivem, které řadíme do skupiny adjektiv vyjadřující určitý nástroj je adjektivum *plynový*. Slovníkový překlad tohoto adjektiva je *gaseoso* nebo *gasóleo*. Naším cílem bude zmapovat další varianty jeho překladu. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v různých kolokacích, a to zejména se substantivy: *pedál, lucerna, komora, maska, balón, hořák*. Náš výzkum zaměříme na tato konkrétní spojení: *plynový pedál, plynová lucerna a plynový hořák*.

2.3.2.1 Plynový pedál

- **Na sedadle spolujezdce se chechtá hastrman, švihá mé po noze vrbovým proutkem, noha mi dřevění a tiskne plynový pedál k podlaze.**

En el asiento del acompañante se ríe Hastrman, me azota en la pierna con una vara de sauce, la pierna se me entumece y aprieta el pedal del gas en el suelo.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

Přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*pedal del gas*).

- **Další den ho mu probili hřeby pravou nohu, protože tou šlapal na plynový pedál, primitivní zbraň pohanského dávnověku.**

Al otro día le perforaron con clavos el pie derecho, porque con él había pisado el acelerador, primitiva arma de la antigüedad pagana.

(Miloš Urban, Sedmikostelí : gotický román z Prahy, přeložil: Kepa Uharte, Madrid, 2005)

V tomto úryvku byl výraz plynový pedál **modulován** (*había pisado el acelerador*).

- **Plynový pedál leží naznak, hastrmanova noha mu nelítostně přišlápla krk.**

El pedal del gas está boca arriba, el pie de Hastrman le ha pisado el cuello despiadadamente.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

V této ukázce bylo adjektivum přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*pedal de gas*).

2.3.2.2 Plynová lucerna

- Vysoká **plynová lucerna** stála před rozbitým stavením, které se podobalo tyrolskému statku.

Delante de una casa en ruinas de estilo tirolés, hay una farola de gas muy alta.

(Bohumil Hrabal, Pábitelé, přeložily: Eva Kruntorádová a Núria Mirabet, Barcelona, 1996)

Přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*farola de gas*).

- Kráčel pak pod **plynovými lucernami** noční Prahy, lámal si hlavu nad poselstvím z nějaké jemu vzdálené oblasti lidského života, o níž jen něco četl, ne mnoho, a které proto nerozuměl.

Más tarde se paseó bajo las lámparas de gas de la noche de Praga, buscando en la mente las particularidades de una esfera de la existencia humana muy alejada de su propia vida, una esfera sobre la cual había leído un poco pero que no comprendía realmente.

(Josef Škvorecký, Hříchy pro pátera Knoxe, přeložila: Anita Gómezde Cardenas, Barcelona, 1999)

Přeloženo taktéž **předložkou de a podstatným jménem** (*lámparas de gas*).

Výraz plynová lucerna nebo její tvar se v InterCorpu vyskytoval celkem 15krát. Překlad relačního adjektiva *plynová* byl pokaždé přeložen **předložkou de a podstatným jménem**. Jediné, co se změnilo, byl výraz lucerna, jednou byl přeložen jako *lámpara de gas*, a ve zbylých 14 ti příkladech byl použit výraz *farola de gas*.

2.3.2.3 Plynový hořák

- S tekoucí vodou v koupelně i kuchyni, se splachovacím klozetem, se sporákovými kamny nebo **plynovým hořákem**, s elektrickým osvětlením na stropě.

¿Y equipados con agua corriente en el baño y en la cocina , con un váter de cisterna, fogones y estufas de gas o luz eléctrica en el techo?

(Miloš Urban, Lord, přeložil:Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*estufas de gas*).

- **Představil jsem si tenkrát profesory v bílých pláštích, jak dlouhými skalpely špikují prase, které si pak rožní nad plynovými hořáky.**

Entonces me imaginé a los profesores con sus batas blancas pinchando con largos escalpelos a un cerdo al que después prenderían fuego sobre un quemador de gas.

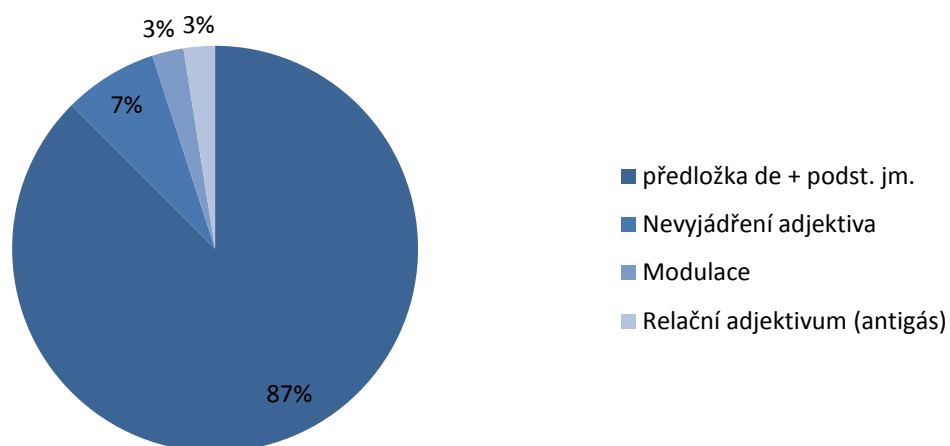
(Miloš Urban, Sedmikostelí: gotický román z Prahy, přeložil:Kepa Uharte, Madrid, 2005)

Relační adjektivum přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*quemador de gas*).

V korpusu se nacházely dva výskyty, zmíněného spojení *plynové hořáky*, oba byly přeloženy **předložkou de a podstatným jménem**. Jediné, v čem se od sebe lišily, byl výběr výrazu pro slovo *hořák*.

V české beletrii relační adjektivum plynový vyskytlo 40krát. Při 40 ti výskytech, bylo relační adjektivum pouze jednou zachováno. Konkrétně se jednalo o překlad *máscaras antigás*. Ve 35 případech bylo relační adjektivum přeloženo předložkou de a substantivem. Také jsme zaznamenali 3 elipsy a jednou byl výraz modulován. Konkrétně se jednalo o slovní spojení *plynové balonky*, které bylo přeloženo jako *globos de colores*.

Relační adjektivum ve významu nástroje - plynový

Tabulka valenčního uspořádání kolokantu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Plynová lucerna	A + N	Una farola de gas	<i>Una + N + de + N</i>	1
		La farola de gas	<i>la + N + de + N</i>	1
		El farol de gas	<i>el + N + de + N</i>	6
Plynové lucerny	A + N	Un farol de gas	<i>Un + N + de + N</i>	1
		Los faroles	<i>los + N</i>	1
		La luz del farol	<i>la + N + del + N</i>	1
		Los faroles de gas	<i>Los + N + de + N</i>	1
		Las lámparas de gas	<i>Las + N + de + N</i>	1
Týhle plynový lucerny	Pron + A + N	La luz de esta farola de gas	<i>la + N + de + pron + N + de + N</i>	1
Milounká plynová lucerna	A + A + N	Dulcemente el farol de gas	<i>Adv. + el + N + de + N</i>	1
Plynové pouliční lucerny	A + A + N	Un farol de gas	<i>Un + N + de + N</i>	1
Plynový pedál	A + N	El pedal del gas	<i>el + N + del + N</i>	1

		El acelerador	<i>el + N</i>	1
Plynovým hořákem	A + N	Fogones de gas	<i>N + de + N</i>	1
		Un quemador de gas	<i>Un + N + de + N</i>	1
Plynové balónky	A + N	Globos de colores	<i>N + de + N</i>	1
Plynové masky	A + N	Máscaras antigás	<i>N + A</i>	1
Plynové komory	A + N	Las cámaras de gas	<i>las + N + de + N</i>	2
Plynová komora	A + N	Una cámara de gas	<i>Una + N + de + N</i>	1
Plynová kamínka	A + N	La estufa de gas	<i>la + N + de + N</i>	1
Plynové války	A + N	La guerra de gases	<i>la + N + de + N</i>	1
Plynová lampa	A + N	Un farol de gas	<i>Un + N + de + N</i>	1
Plynových lamp	A + N	Lámparas de gas	<i>N + de + N</i>	1
Plynové ledničky	A + N	Una nevera de gas	<i>Una + N + de + N</i>	1
Plynového vaříče	A + N	Los fogones de gas	<i>los + N + de + N</i>	1
		Las cocinas de gas	<i>las + N + de + N</i>	1
Plynovou páku	A + N	El pedal del acelerador	<i>el + N + del + N</i>	1
Plynového sporáku	A + N	Los fogones	<i>los + N</i>	1

V českém jazyce bylo valenční uspořádání jako obvykle podle vzorce **A + N**, ve dvou příkladech byl kolokant rozvinut ještě o jedno adjektivum a vzorec byl následující: **A + A + N**. V jednom příkladě byl vzorec obohacen o zájmeno (**pron + A + N**). Je tedy zřejmé, že valenční uspořádání syntagmatu v češtině nemůže ovlivnit výběr kolokantu ve španělštině. Ve španělštině byl překlad vzorcem **det. + N + de + N** nejčastější. Překlad relačním adjektivem byl pouze jednou, a to ve výrazu *máscaras antigás*. Ve dvou příkladech byl k předložce *de* přidán člen určitý mužského rodu: *el pedal del acelerador*, *el pedal del gas*.

2.3.3 Parní

Posledním relačním adjektivem, které řadíme do skupiny adjektiv vyjadřující určitý nástroj je adjektivum *parní*. Už slovníkový překlad tohoto adjektiva nám napovídá, že ve španělštině je více užívané spojení přes předložku *de* a podstatné jméno. Naším cílem bude vyhledat způsoby překladů tohoto adjektiva. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v různých kolokacích, konkrétně s těmito substantivy: *stroj, lokomotiva, válec, mlékárna a den*. Naš výzkum zaměříme na tato konkrétní spojení: *parní stroj, parní lokomotiva a parní kotel*.

2.3.3.1 Parní stroj

- **Meister napočítal do tří, nejdříve německy a pak česky, takže vlastně do šesti, a pak se rozpráhl a rozbil láhev o modře se lesknoucí, zakulacené železo pláště parního stroje.**

Meister contó hasta tres, primero en alemán y después en checo, por lo que de hecho contó hasta seis, luego extendió los brazos y rompió la botella contra el redondeado hierro de brillo azulado de la máquina de vapor.

(Miloš Urban, Lord Mord, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Relační adjektivum, jak již jsme předvíдали bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*máquina de vapor*). Stejný překlad byl použit u tohoto spojení ještě dvakrát.

2.3.3.2 Parní lokomotiva

- **...hrozil, že se co nevidět rozskočí, nějak toho měl na sobě moc - jak šest mlátiček sdrátovaných na zádech parní lokomotivy ...**

...Parecía que estuviese demasiado cargada..., como si seis segadores estuviesen atados a una locomotora de vapor...

(Bohumil Hrabal, Pábitelé, přeložily: Eva Kruntorádová a Núria Mirabet, Barcelona, 1996)

Překlad relačního adjektiva opět **předložkou de a podstatným jménem** (*locomotora de vapor*). Stejný překlad byl užít ještě jednou.

2.3.3.3 Parní kotel

- Na první kolej se šinula tmavomodrá lokomotiva s rakouskou orlicí na parním kotli, sólo jízda vedla z továrny přímo na nádraží.

Por el primer carril avanzaba una locomotora azul oscuro con el águila austriaca en la caldera de vapor, viajaba en solitario desde la fábrica hasta la estación.

(Miloš Urban, Lord Mord, přeložil:Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Překlad relačního adjektiva **předložkou de a podstatným jménem** (*caldera de vapor*). Stejný překlad byl užit ještě jednou.

V české beletrii se nacházelo 11 výskytů tohoto relačního adjektiva. Všechny tyto výskyty byly přeloženy předložkou de a podstatným jménem (10krát *de vapor*, jednou *bochorno*)

Tabulka valenčního uspořádání syntagmatu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Parní stroje	A + N	la máquina de vapor	<i>La + N + de + N</i>	1
		una máquina de vapor	<i>Una + N + de + N</i>	2
Parní lokomotivy	A + N	una locomotora de vapor	<i>una + N + de + N</i>	1
Stará parní lokomotiva	A + A + N	una vieja locomotora de vapor	<i>una + A + N + de + N</i>	1
Parním kotli	A + N	la caldera de vapor	<i>la + N + de + N</i>	2
Parní válec	A + N	la apisonadora de vapor	<i>la + N + de + N</i>	1
Parních dnech	A + N	los días de bochorno	<i>los + N + de + N</i>	1
Parní lokomobily	A + N	Una locomotora	<i>una + N</i>	1

V českém jazyce bylo valenční uspořádání ve většině příkladů **A + N**. V jednom příkladě byl kolokant rozvinut dalším adjektivem **A + A + N**. Ve španělštině bylo nejčastěji užíváno tohoto valenčního uspořádání **det. + N + de + N**. Poté se vyskytovala ještě dvě různá uspořádání, která byla užita pouze jednou: **det. + N**, **det. A + N + de + N**.

2.4 Relační adjektiva vyjadřující příčinu nebo zmiňující činitele

2.4.1 Srdeční

První relačním adjektivem, které řadíme do skupiny adjektiv vyjadřující příčinu nebo zmiňující činitele je adjektivum *srdeční*. Slovníkový překlad tohoto adjektiva je *cardíaco*. Naším cílem bude zmapovat další varianty jeho překladu. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v různých kolokacích pouze 5krát. Konkrétně se jednalo o kolokaci s těmito substantivy: *záchvat*, *krajina*, *tep a vada*. Náš výzkum zaměříme na všechna tato spojení.

2.4.1.1 *Srdeční záchvat, tep a vada*

- **...náhle se mu začal perlit pot na čele, jeho tvář se stáhla v křeči, spoluběžci se k němu nakláněli, chytali ho a podpírali: byl to malý srdeční záchvat.**

...de pronto se le empezó a cubrir la frente de sudor, su cara se contrajo en un espasmo, los demás corredores se inclinaron hacia él, lo cogieron y lo sostuvieron: era un pequeño ataque al corazón.

(Milan Kundera, *Nesmrtelnost*, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1998)

Překlad relačního adjektiva **spojkou a + podstatné jméno** (*ataque al corazón*)

- **...někdy vypadali, jako by po té lásce utrpěli nějaký srdeční záchvat, tak je to milování v nezvyklých pozicích zmohlo...**

...a veces parecía como si tras hacer el amor hubieran sufrido algún colapso cardíaco, hasta tal punto les podía el hacer el amor en posturas no acostumbradas..

(Bohumil Hrabal, *Obsluhoval jsem anglického krále*, přeložili: Jitka Mlejnková a Albert Ortiz, Barcelona, 1989)

Při překladu bylo relační adjektivum zachováno (*colapso cardíaco*).

- **...mám mírnou srdeční vadu a srdce se mi rozbuší po sebemenší námaze, stačí jen, abych vyběhla jedno patro do schodů, a tak jsem brzo zvolnila krok...**

...tengo un pequeño defecto en el corazón y se me acelera en cuanto hago el menor esfuerzo, basta con que suba un piso aprisa por las escaleras, así que en seguida aminoré el paso...

(Milan Kundera, Žert, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994)

Překlad relačního adjektiva srdeční **předložkou en a podstatným jménem** (*defecto en el corazón*).

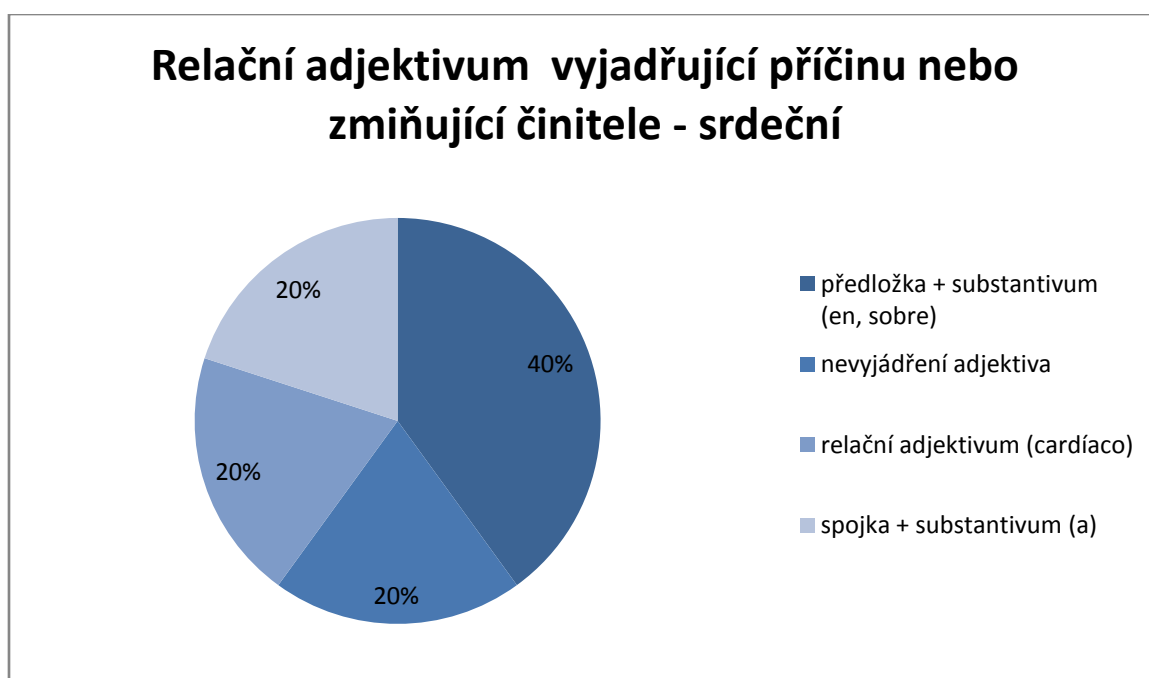
- **...srdeční tep zpomalen, veškerá tělová činnost snížena na minimum.**

El pulso se hizo lento y todas sus actividades corporales quedaron reducidas al mínimo.

(Karel Čapek, Válka s Mloky, přeložili: Anna Falbrová a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Při překladu bylo relační adjektivum *srdeční* **vynecháno**, ale jeho význam je evidentní v podstatném jméně *pulso*.

Relační adjektivum *srdeční* se vyskytovalo v korpuse pětkrát, z toho bylo relační adjektivum zachováno pouze jednou (*cardíaco*). Třikrát bylo přeloženo předložkou *de* a podstatným jménem, a jednou bylo relační adjektivum vynecháno.

Tabulka valenčního uspořádání syntagmatu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Nějaký srdeční záchvat	Pron. + A + N	Algún colapso cardíaco	Pron. + N + A	1
Malý srdeční záchvat	A + A + N	Un pequeño ataque al corazón	Un + A + N + al + N	1
Srdeční vadu	A + N	un pequeño defecto en el corazón	Un + A + N + en + el + N	1
Srdeční tep	A + N	El pulso	El + N	1

V českém jazyce se vyskytl typický vzorec **A + N**, a poté dva vzorce rozšířené jednou o zájmeno a jednou a další adjektivum (**pron. + A + N**, **A + A + N**). Ve španělštině byl jednou překlad relačním adjektivem, tedy vzorec **pron. + N + A**. Ve zbylých příkladech bylo relační adjektivum buď vynecháno nebo nahrazeno předložkou a podstatným jménem.

2.4.2 Duševní

Dalším relačním adjektivem, které patří do kategorie vyjadřující příčinu nebo zmiňující činitele je relační adjektivum *duševní*. Pokud ho budeme chtít překládat relačním adjektivem, tak mu odpovídají výrazy *mental* nebo *espiritual*. Naším úkolem bude zmapovat další varianty jeho překladu. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v různých kolokacích, a to zejména jako spojení duševní: *stav, život, choroba, otrés, smrt, zdraví* a další.

V české beletrii, která byla přeložena do španělštiny, se nachází 45 výskytů tohoto adjektiva. Z kolokací jsme si utvořili tři skupinky výrazů.

2.4.2.1 Duševní stav, život, smrt, choroba, zdraví

- **A Wolf Meynert neúprosně analyzoval duševní stav dnešního světa, tuto směsici strachu a nenávisti, nedůvěry a megalomanie, cynismu a malomyslnosti: jedním slovem desperace, uzavřel Wolf Meynert krátce.**

Y Wolf Meynert, inexorablemente, analizaba el estado psíquico del mundo de nuestros días, esa mezcla de odio y miedo, desconfianza y megalomanía, cinismo y mala fe. En una palabra: desesperación, terminaba Wolf Meynert.

(Karel Čapek, Válka s Mloky, přeložili: Anna Falbrova a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Relační adjektivum bylo přeloženo **relačním adjektivem** (*estado psíquico*).

- **A strážmistr pravil, že tedy když byl raněn, že následky zranění do hlavy by mohly zapříčinit, že duševní stav strýcův je snížený, že tančil, aniž by o tom věděl...**

En ese caso, decidió el cabo, el efecto de su herida podría explicar una cierta disminución de sus facultades mentales, en consecuencia el tío no sabía lo que hacía...

(Bohumil Hrabal, Městečko, kde se zastavil čas, přeložila: Monika Zgustová, Barcelona, 1995)

Relační adjektivum bylo přeloženo **relačním adjektivem** (*facultades mentales*).

- **Snad se Ti bude můj tehdejší duševní stav zdát nepochopitelný.**

Quiza te parezca incomprendible mi estado mental de entonces.

(Zdeněk Jirotka, Saturnin, přeložil: Eduardo Fernández Couceiro, Praha, 2004)

Relační adjektivum bylo přeloženo **relačním adjektivem** (*estado mental*). Ke stejnému překladu došlo ještě třikrát.

- **...každý jeho duševní stav obsahoval v sobě dialektiku tvrzení a námitky, takže také nyní vnitřnímu žalobci oponoval hned vnitřní obhájce...**

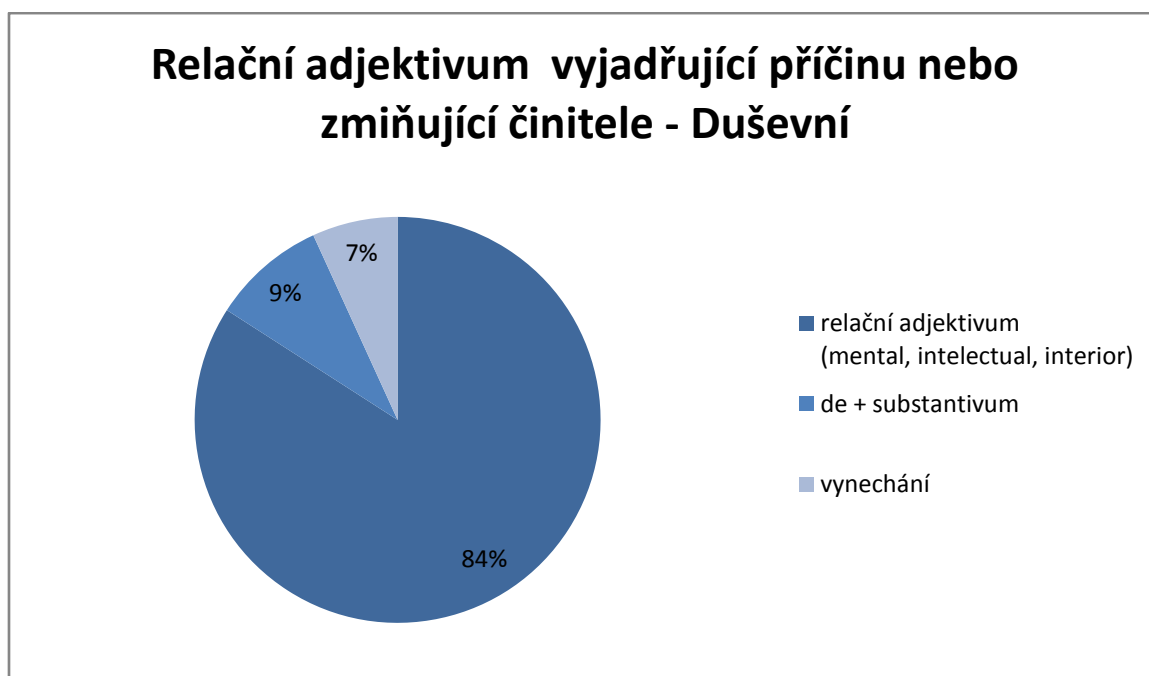
...cada uno de sus estados de ánimo llevaba implícita la dialéctica de la aseveración y la objeción, así que también en esa ocasión al acusador interno le respondió el defensor interno...

(Milan Kundera, Směšné lásky, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2000)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*estados de ánimo*).

Pro lepší ilustraci, jsme zvolili ne jen ukázkou vět, ale také tabulku vybraných kolokací s adjektivem *duševní*.

VJ	CJ	Způsob překladu
Duševní stav	<i>Estado mental, facultades mentales estado de ánimo, estado psíquico</i>	Nejčastějším způsobem byl překlad relačním adjektivem, jednou byl překlad přes předložku <i>de</i> a podst. jm.
Duševní život	<i>Vida síquica, vida psíquica</i>	Překlad relačním adjektivem.
Duševní choroba, porucha	<i>Enfermedad mental</i>	Překlad relačním adjektivem.
Duševní smrt	<i>Muerte de la mente</i>	de + podst. jm.
Duševní vyspělost	<i>Madurez intelectual</i>	Překlad relačním adjektivem.
Duševní otřes	<i>Conmoción anímica</i>	Překlad relačním adjektivem.
Duševní rovnováha	<i>Equilibrio mental</i>	Překlad relačním adjektivem.

Tabulka valenčního uspořádání kolokantu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Duševní stav	A + N	el estado psíquico	<i>El + N + A</i>	1
Duševní stav strýcův	A + N + A	sus facultades mentales	Pron. + N + A	1
Dědečkův duševní stav	A + A + N	el estado mental del abuelo	<i>El + N + A + del + N</i>	1
Můj tehdejší duševní stav	Pron. + A + A + N	mi estado mental de entonces	Pron. + N + A + <i>de</i> + Adv.	1
Jeho duševní stav	Pron. A + N	sus estados de ánimo	Pron. + N + <i>de</i> + N	1
Jeho duševní život	Pron. + A + N	Su vida síquica	Pron. + N + A	1
Duševní život	A + N	la vida psíquica	<i>La + N + A</i>	2
Svém duševním životě	Pron. + A + N	nuestra vida psíquica	Pron. + N + A	2
Duševní choroba	A + N	una enfermedad mental	<i>Una + N + A</i>	3
Jeho duševní choroba	Pron. + A + N	su enfermedad mental	Pron. + N + A	1
Duševní otřes	A + N	La conmoción anímica	<i>La + N + A</i>	1
Duševní abnormalita	A + N	la anormalidad psicológica	<i>La + N + A</i>	2
Duševní smrt	A + N	la muerte de la mente	<i>La + N + de + la + N</i>	1
Dědečkova duševní rovnováha	A + N	El equilibrio mental del abuelo	<i>El + N + A + del + N</i>	1
Rodových i duševních šlechticů	A + conj. + A + N	aristócratas de familia y de espíritu	N + <i>de</i> + N + conj. + <i>de</i> + N	1
Určité duševní síly	A + A + N	cierta fuerza psicológica	A + N + A	1

Mým uševním zrakem	A + N	mi vista interior	Pron. + N + A	1
Duševních výkalů	A + N	vómitos del espíritu	N + <i>del</i> + N	1
Duševní hygieny	A + N	higiene espiritual	N + A	1
Duševní zdraví	A + N	la salud mental	<i>La</i> + N + A	2
Jeho duševní zdraví	Pron. + A + N	su salud mental	<i>Su</i> + N + A	1
Duševní potravou	A + N	el alimento del espíritu	<i>El</i> + N + <i>del</i> + N	1
Duševní tísně	A + N	los momentos de angustia	<i>Los</i> + N + <i>de</i> + N	1
Svém duševním klidu	A + N	mi tranquilidad de espíritu	Pron. + N + <i>de</i> + N	1
Duševní malosti	A + N	pequeñez intelectual	N + A	1
Náš uševní pokrok	Pron. + A + N	nuestro progreso espiritual	Pron. + N + A	1
Úplné uševní svěžesti	A + A + N	plenas facultades mentales	A + N + A	1
Duševním boji	A + N	lucha interior	N + A	1
Duševní vyspělostí	A + N	la madurez intelectual	<i>La</i> + N + A	1
Duševní činnosti	A + N	la actividad intelectual	<i>La</i> + N + A	1
Duševní výzkum	A + N	la investigación psíquica	<i>La</i> + N + A	1
Duševní poruchu	A + N	la enfermedad mental	<i>La</i> + N + A	1
Duševní nemoc	A + N	enfermedades mentales	N + A	1
Vášnivá duševní práce	A + A + N	una actividad intelectual	<i>Una</i> + N + A + A	1

		apasionante		
--	--	-------------	--	--

V českém jazyce bylo valenční uspořádání stejné jako u jiných adjektiv, tedy **A + N**. V pěti příkladech byl kolokant rozvinut dalším adjektivem **A + A + N**. V šesti příkladech byl kolokant rozvinut zájmenem **Pron. + A + N**. Ve španělštině byla tato valenční uspořádání: **det. + N + de + N, det. + N + A, N + A, A + N + A** a další vypsány v tabulce. Českému valenčnímu uspořádání **A + A + N** odpovídala ve španělštině různá uspořádání: **det. + N + A + A, A + N + A, det. + N + A + del + N**. Ve třech příkladech bylo užito členu po předložce *de*, konkrétně se jednalo o tyto příklady: *la muerte de la mente, vómitos del espíritu, el alimento del espíritu*.

2.5 Relační adjektiva vyjadřující účel nebo příjemce

2.5.1 Trestní

První relačním adjektivum, které patří do kategorie vyjadřující účel nebo příjemce je relační adjektivum *trestní*. Pokud ho budeme chtít překládat relačním adjektivem, tak jeho ekvivalenty ve španělštině jsou následující *penal*, *criminal*, *judicial*. Naším úkolem bude zmapovat další varianty jeho překladu. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v různých kolokacích, a to zejména jako spojení trestní: *komise*, *stíhání*, *rejstřík*, *oznámení a zákoník*.

V české beletrii, která byla přeložena do španělštiny, se nachází 10 výskytů tohoto adjektiva. Z výše zmíněných kolokací jsme si vybrali, tři konkrétní: *trestní oznámení*, *trestní komise* a *trestní zákoník*.

2.5.1.1 Trestní oznámení

- **Tak částečným doznáním obviněného, svědectvím Karly Beranové a Josefa Nepomuckého, trestním oznámením, lékařským potvrzením, prezervativy a devíti snímky nahých žen...**

Así con la confesión incompleta del inculpado , con la declaración de Karla Beranová y de Josef Nepomucky, con la denuncia punitiva, con el certificado médico, con los preservativos, y con nueve fotos de mujeres desnudas...

(Bohumil Hrabal, Morytáty a legendy, přeložily: Luisa Rancaño a Núria Mirabet, Barcelona, 2000)

V tomto úryvku máme **relační adjektivum** zachováno (*denuncia punitiva*).

- **Jeden advokát stručně sděloval, že firma ta a ta podala napana Tomše trestní oznámení pro zpronevěru čtyřiceti tisíc korun.**

Un abogado comunicaba brevemente que la empresa tal y tal había presentado una denuncia contra el señor Tomeš por un fraude de cuarenta mil coronas.

(Karel Čapek, Krakatit, přeložila: Patricia Gonzalo de Jesús, Madrid, 2010)

Při překladu výrazu *trestní oznámení* došlo k **vynechání** relačního adjektiva trestní, bylo nahrazeno pouze podstatným jménem *denuncia*, které již zahrnuje význam trestní.

V české beletrii bylo slovní spojení, *trestní oznámení* obsaženo třikrát. Z toho dvakrát bylo relační adjektivum zachováno (*denuncia punitiva*), a jednou došlo k jeho eliminaci.

2.5.1.2 *Trestní komise*

- " Nekecej ,řekla Klára ," víš, že to mám nahnutý, stačí, že se dostanu před trestní komisi, a mám to v posudku a z dílny se nikdy nedostanu...

- *No digas tonterías - dijo Klara -, tú sabes que la situación es grave, basta con que me hagan presentarme ante una comisión disciplinaria para que el asunto figure en mis antecedentes y no salga nunca más del taller.*

(Milan Kundera, *Směšné lásky*, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2000)

.. Při překladu této části bylo **relační adjektivum** zachováno (*comisión disciplinaria*). V korpusu se spojení *trestní komise* vyskytovalo ještě jednou s totožným překladem.

2.5.1.3 *Trestní zákoník*

- **Nebo by to šlo ještě tak, že ... zkrátka než se Saturnin vrátil, vymyslíl jsem si deset plánů, z nichž některé hraničily s trestním zákoníkem.**

O podría ... En una palabra, antes de que hubiese regresado Saturnino, había urdido una decena de planes, algunos de los cuales rozaban el código penal.

(Zdeněk Jirotka, *Saturnin*, přeložil: Eduardo Fernández Couceiro, Praha, 2004)

Při překladu bylo **relační adjektivum** zachováno (*código penal*).

- **...tady býval písek, tady jsem se opaloval, tady jsem jako student míval pod hlavou trestní zákoník a opaloval jsem se, dovedl jsem nic nedělat a jen tak ležet a opalovat se a jen se koupat...**

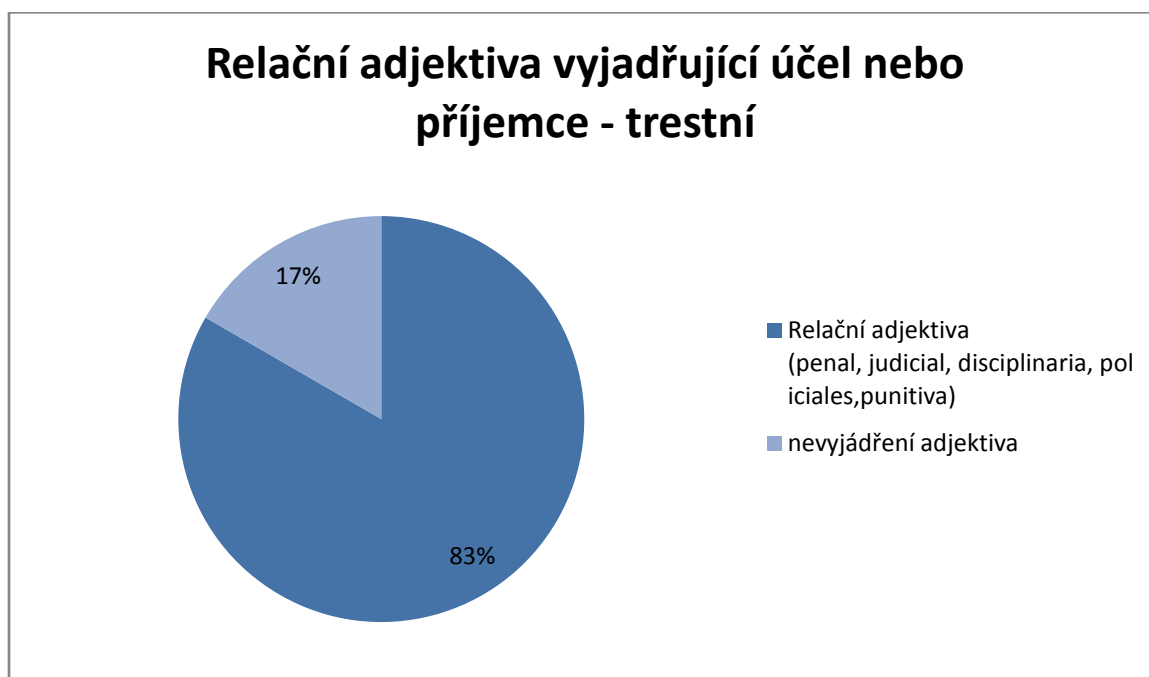
...Aquí había arena y me gustaba tomar baños de sol, me contó mi prometido , cuando era estudiante, me tendía aquí con el código civil debajo de la cabeza y me ponía moreno, no sabía hacer nada más que tomar el sol sin hacer nada, y bañarme..

(Bohumil Hrabal, Svatby v domě, přeložila: Monika Zgustová, Barcelona, 1993)

V tomto případě bylo slovní spojení *trestní zákoník* přeloženo následovně *código civil*, jinými slovy došlo k zachování **relačního adjektiva**. Další otázkou, kterou bychom si měli u tohoto překladu klást je, zda-li bylo užito vhodného termínu, jelikož spojení *trestní zákoník* odpovídá ve španělském jazyce spojení *código penal*, nikoli *código civil*. Termínu *código civil* odpovídá v českém jazyce termín občanský zákoník.

V české beletrii byly dva výskyty spojení *trestní zákoník*, u obou výskytů došlo k překladu relačním adjektivem, ačkoli výběr byl pokaždé odlišný (*civil*, *penal*).

V korpuse se 10krát vyskytovalo adjektivum *trestní*. V osmi případech byl překlad relačním adjektivem, konkrétně byla užita tato relační adjektiva: *civil*, *penal*, *judicial*, *policiales*, *disciplinaria* a *punitiva*. Ve zbylých dvou případech bylo adjektivum vynecháno. Pokud bychom se zaměřili více na relační adjektiva, která byla užita, tak by bylo dobré zmínit, že se jedná o taková adjektiva, která mají charakteristické koncovky pro kategorii relačních adjektiv. Konkrétně se jedná o tyto koncovky: -al (*penal*, *judicial*, *policiales*), -aria (*disciplinaria*), -iva (*punitiva*).

Tabulka valenčního uspořádání syntagmatu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Trestní komisi	A + N	una comisión disciplinaria	<i>Una + N + A</i>	1
		la comisión disciplinaria	<i>la + N + A</i>	1
Trestní stíhání	A + N	Una demanda judicial	<i>Una + N + A</i>	1
Trestního rejstříku	A + N	Los archivos policiales	<i>los + N + A</i>	1
Trestním zákoníkem	A + N	El código penal	<i>el + N + A</i>	1
		El código civil	<i>el + N + A</i>	1
Trestním oznámením	A + N	La denuncia punitiva	<i>la + N + A</i>	2
		Una denuncia	<i>Una + N</i>	1
Trestního činu	A + N	El delito	<i>el + N</i>	1

V českém jazyce již opakovaně stejné valenční uskupení **A + N**. Ve španělštině bylo valenční uspořádání netradiční v tom, že kromě jednoho příkladu byly všechny přeloženy adjektivem. Nejčastější vzorec byl tento: **Det. + N + A**.

2.5.2 komerční

Dalším relačním adjektivem, které patří do kategorie vyjadřující účel nebo příjemce je relační adjektivum *komerční*. Pokud se pokusíme o jeho překlad relačním adjektivem, tak jeho slovníkový překlad je *comercial*. Naším úkolem bude zmapovat další varianty jeho překladu. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v těchto kolokacích komerční: *rada, ředitel, talent a zboží*. Výskyt v korpusu byl opravdu malý, konkrétně se jednalo o šest výskytů, tak si zmapujeme všech šest.

2.5.2.1 *komerční ředitel, rada*

- **KONZUL BUSMAN, generální komerční ředitel RUR.**

JACOB BUSMAN : Gerente de R . U . R .

(Karel Čapek, R.U.R., přeložil: Consuelo Vázquez de Praga, Madrid, 1966)

Relační adjektivum *komerční* bylo **vynecháno**. V korpusu se nacházel ještě jeden takový výskyt, u něj došlo opět k vynechání relačního adjektiva.

- **Jeho syn, G. H. Bondy, kapitán průmyslu, prezident společnosti MEAS, komerční rada, burzovní rada, místopředseda Svazu průmyslníků...**

Su hijo G.H. Bondy, capitán de industria, presidente de la sociedad M.E.A.T., consejero de la Cámara de Comercio, consejero de la Bolsa, vicepresidente de la Sociedad de Industriales...

(Karel Čapek, Válka s mloky, přeložili: Ana Falbrová a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Přeloženo relačním adjektivem (*la Cámara de Comercio*).

- **" S jakým ščórem ? " podivil se komerční rada Bondy.**

¿ Por qué animales ? - preguntó extrañado el financiero Bondy.

(Karel Čapek, Válka s mloky, přeložili: Ana Falbrová a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Při překladu relační adjektivum bylo **vynecháno**, celý výraz nahrazen podstatným jménem *financiero*.

2.5.2.2 *komerční talent, zboží*

- **Je pravda, že její velmi bohatý manžel jí musil ponechat krásný byt a platit vysoké alimenty, takže si pořídila módní obchod, v němž prodávala kožešiny s komerčním talentem, který všechny překvapil...**

La verdad es que su marido, muy rico, tuvo que dejarle un piso precioso y pagarle una pensión muy elevada, de modo que abrió una tienda de modas en la que vendía pieles con un talento comercial que sorprendió a todos...

(Milan Kundera, Nesmrtelnost, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1998)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*talento comercial*).

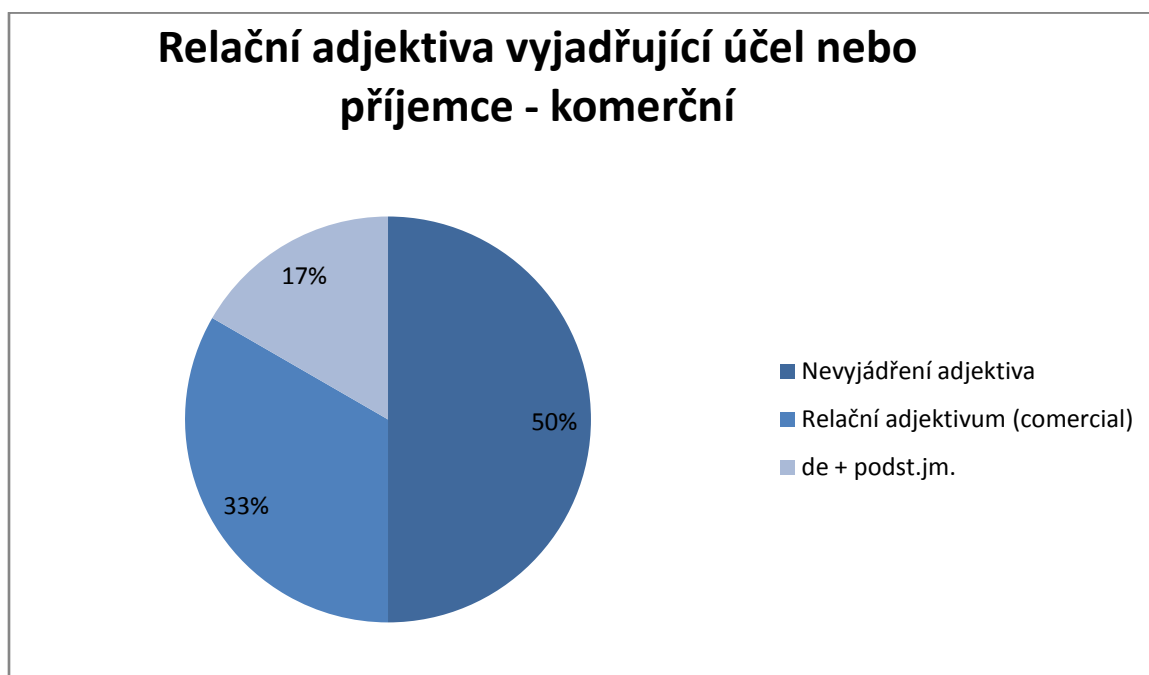
- **Nechme prý stranou fakt, že se džez stal postupně komerčním zbožím.**

Dejemos de lado - dijo - el que el jazz se haya convertido paulatinamente en un objeto comercial.

(Milan Kundera, Žert, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*objeto comercial*).

V české beletrii se nacházelo šest výskytů relačního adjektiva *komerční*. Třikrát bylo relační adjektivum vynecháno, dvakrát byl překlad relačním adjektivem a jednou byl překlad prostřednictvím předložky *de* a podstatného jména.

Tabulka valenčního uspořádání kolokantu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Generální	A + A + N	gerente	N	1

komerční ředitel		Gerente general	N + A	1
Komerční rada	A + N	consejero de la Cámara de Comercio	N + de + la + N + de + N	1
		El financiero	El + N	1
Komerčním talentem	A + N	Un talento comercial	Un + N + A	1
Komerčním zbožím	A + N	Un objeto comercial	Un + N + A	1

Při překladu těchto spojení bylo valenční uspořádání změněno. Čeština stále zachovává strukturu adjektivum a následuje podstatné jméno. Španělština adjetivum ve 3 příkladech zcela vynechala a u dvou bylo zachováno. Valenční struktura byla velmi rozdílná u slovního spojení *komerční rada* (A + N), kdy do španělštiny byl překlad *consejero de la Cámara de Comercio* (N + de + la + N + de + N).

2.5.3 Cestovní

Posledním adjektivem, které jsme si pro zkoumání relačních adjektiv vyjadřující účel vybrali je adjektivum *cestovní*. Slovníkový překlad tohoto výrazu je například *turístico*, ale i slovníky uvádí častěji spojení *de + viaje*. Tento výraz se vyskytoval v korpusu ve spojení s těmito podstatnými jmény: *plášť, kancelář, kufřík, kalhoty, doklady, úbor, vaky, společnosti, kniha, truhla, šatník, pas a výlohy*. Celkově bylo v české beletrii 20 výskytů relačního adjektiva *cestovní*. K analýze jsme si vybrali tato spojení: *cestovní plášť, cestovní kancelář a cestovní úbor*.

2.5.3.1 Cestovní plášť

- U mého stolu někdo seděl a pil kávu, cestovní plášť měl přehozený přes židli.

En mi mesa había alguien tomando café, con la capa de viaje echada sobre la silla.

(Miloš Urban, Lord Mord, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*capa de viaje*). Stejným způsobem byly přeloženy ještě dva další úryvky.

- **Nechal jsem si vyčistit pár obleků a také svůj cestovní plášť, bez něhož se cítím jako nahý.**

Mandé limpiar un par de trajes y también mi abrigo de viaje, sin el cual me siento desnudo.

(Miloš Urban, Sedmikostelí: gotický román z Prahy, přeložil: Kepa Uharte, Madrid, 2005)

Relační adjektivum přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*abrigo de viaje*).

2.5.3.2 Cestovní kancelář

- **Sešel jsem do Karmelitské, posadil se do prázdné kavárny, kterou tu otevřeli před týdnem, a sledoval modré, zelené a bílé mikrobusy cestovních kanceláří, vysypávající posádky turistů pod schody vedoucími k Pražskému Jezulátku.**

Bajé a la calle Karmelitská, me senté en una cafetería desierta que habían inaugurado hacía una semana y observé los microbuses azules, verdes y blancos de las agencias de viajes que vertían escuadrones de turistas bajo las escaleras que llevaban al Niño Jesús de Praga.

(Miloš Urban, Stín katedrály, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2006)

Relační adjektivum přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*agencias de viajes*). Stejný překlad byl v korpusu použit ještě jednou.

- **Přihlásili se do turistické výpravy odjíždějící pod patronátem státní cestovní kanceláře k moři do Jugoslávie.**

Se apuntaron en un viaje turístico a la costa yugoslava organizado por la empresa de viajes del estado.

(Milan Kundera, Smích, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 2002)

Relační adjektivum přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*viajes de estado*).

2.5.3.3 Cestovní úbor

- **Mezi bledými cestujícími a červenolícími portýry, mezi párkaři a prodejci cukrové vaty, mezi muži v pláštěnkách z odolných látek a dámami v zelených a modrých cestovních úborech...**

Entre los viajeros pálidos y los portadores de mejillas sonrosadas , entre los vendedores de salchichas y los vendedores de barbabapá , entre los hombres con capa y las damas con ropa de viaje verde y azul...

(Miloš Urban, Lord Mord, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2009)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*ropa de viaje*).

- **Trhl sebou, když se objevila královna v cestovním úboru, následována princem.**

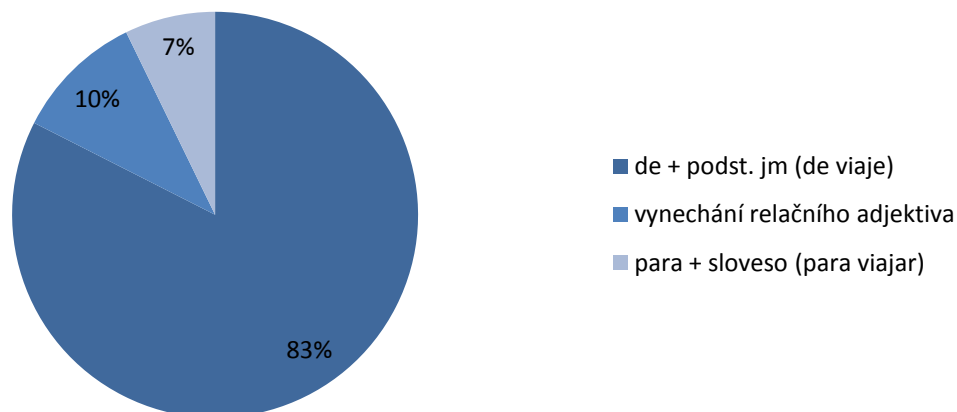
Sintió convulsiones cuando apareció la reina en traje de viaje, seguida por el príncipe.

(Zdeněk Jirotko, Saturnin, přeložil: Eduardo Fernández Couceiro, Praha, 2004)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*traje de viaje*).

V celkovém množství dvaceti výskytů relačního adjektiva bylo 16krát přeloženo předložkou de a podstatným jménem, dvakrát bylo adjektivum vynecháno, jednou bylo modulováno a jednou byl překlad přes předložku para a sloveso.

Relační adjektiva vyjadřující účel nebo příjemce - cestovní

Tabulka valenčního uspořádání syntagmatu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Cestovní plášť	A + N	la capa de viaje	La + N + de + N	1
Svůj cestovní plášť	Pron. + A + N	mi abrigo de viaje	Pron + N + de + N	1
Dlouhém cestovním pláští	A + A + N	una larga capa de viaje	una + A + N + de + N	1
Černém cestovním pláští	A + A + N	una capa negra de viaje	una + N + A + de + N	1
Cestovních kancelářích	A + N	las agencias de viajes	Las + N + de + N	2
Státní cestovní kanceláře	A + A + N	la empresa de viajes del estado	La + N + de + N + del + N	1
Malý cestovní kufřík	A + A + N	el pequeño maletín de viaje	el + A + N + de + N	1
Cestovní kalhoty	A + N	pantalones	N	1
Cestovní společnosti	A + N	una empresa de viajes	una + N + de + N	1

Cestovní doklady	A + N	los documentos para viajar	<i>Los + N + para + N</i>	1
Cestovním úboru	A + N	traje de viaje	<i>N + de + N</i>	1
Zelených a modrých cestovních úborech	A + conj. + A + A + N	ropa de viaje verde y azu	<i>N + de + N + A + conj. + A</i>	1
Cestovní kniha	A + N	el libro de viajes	<i>el + N + de + N</i>	1
Cestovní truhlou	A + N	un cofre de viaje	<i>un + N + de + N</i>	1
Koženou cestovní torou	A + A + N	una mochila de viaje de cuero	<i>una + N + de + N + de + N</i>	1
Cestovní šatník	A + N	un armario ropero	<i>Un + N + A</i>	1
Cestovní pas	A + N	El pasaporte	<i>El + N</i>	1
Cestovní výlohy	A + N	los gastos del viaje	<i>Los + N + del + N</i>	1
Cestovními vaky	A + N	bolsas	<i>N</i>	1

Nejčastějším valenčním uspořádáním bylo v čeština **A + N**, a poté bylo podstatné jméno rozvinuto dalším adjektivem **A + A + N**. Španělština nabízela překlad prostřednictvím předložky *de* a podstatného jména, v jednom příkladě byl užit po předložce člen určitý *el*. Relační adjektivum zachováno nebylo ani v jednom příkladě, jediným výrazem kde bylo užití relačního adjektiva byl výraz *un armario ropero*, kde ale význam adjektiva *cestovní* vymizel.

2.6 Relační adjektiva vyjadřující vlastnictví

2.6.1 Ženská

První relačním adjektivum, které jsme zařadili do skupiny adjektiv vyjadřující vlastnictví je adjektivum *ženská*. Za předpokladu, že bychom ho chtěli překládat také relačním adjektivem, byl by jeho slovníkový překlad *femenino*. Budeme se snažit zmapovat další varianty jeho překladu. Relační adjektivum se v korpusu objevilo v různých kolokacích, a to zejména ženská: *těla, tvář, silueta, postava, ruka, zbraň, nenávisť* a s dalšími méně užívanými substantivy.

V přeložené české beletrii, která je dostupná v InterCorpu se nachází 19 výskytů tohoto adjektiva. Ze zmíněných kolokací jsme si vybrali, tři konkrétní: *ženská těla, ženská tvář, ženská krása*.

2.6.1.1 Ženská těla

V korpusu se vyskytovala čtyři taková spojení. Dvě byla přeložena relačním adjektivem a dvě předložkou *de* a podstatným jménem. Ukážeme si překlady na ukázkách.

- **Zůstat s Tomášem jen jako duše a tělo vyhnat do světa , aby se tam chovalo jako se jiná ženská těla chovají s mužskými těly!**

¡Permanecer junto a Tomás sólo como alma y que el cuerpo saliera a recorrer el mundo para comportarse allí tal como otros cuerpos femeninos se comportan con los cuerpos masculinos!

(Milan Kundera, Nesnesitelná lehkost bytí, přeložil: Fernando de Valanzuela, Barcelona, 1985)

V této větě máme dvě užití relačního adjektiva, jednak slovní spojení *ženská těla* byl přeložen adjektivem relačním (*cuerpos femeninos*), ale také výraz *mužská těla* byl přeložen relačním adjektivem (*cuerpos masculinos*).

- **...přinesl mu svůj tajný náčrtník, kam si kreslil nahá ženská těla.**

...trajo su cuaderno secreto , en el cual dibujaba cuerpos de mujeres desnudas.

(Milan Kundera, Život jinde, přeložil: Fernando de Valanzuela, Barcelona, 2001)

V tomto příkladě byl výraz přeložen **předložkou de a podstatným jménem** (*cuerpos de mujeres*).

2.6.1.2 Ženská tvář

V korpusu jsme našli tři užití slovního spojení *ženská tvář*. Pokaždé byl zvolen jiný překlad.

- **...v stojánku několik fotografií (neušlo jí, že mezi nimi nebyla fotografie žádné mladé ženy), a zeptala se, zda stará ženská tvář na jedné z nich patří jeho matce (přisvědčil).**

...un portarretratos con varias fotografías (no se le escapó el detalle de que no había entre ellas ninguna fotografía de mujer joven) y le preguntó si el rostro de la anciana en una de ellas pertenecía a su madre (asintió).

(Milan Kundera, Směšné lásky, přeložil: Fernando de Valanzuela, Barcelona, 2000)

V této ukázce bylo relační adjektivum nahrazeno **předložkou de + podstatným jménem** (*el rostro de la anciana*).

- **Z velkého okna v posledním patře zakřiveného severního křídla na mě shlížela ženská tvář.**

En la gran ventana del último piso de la curvada ala norte advertí que una mujer me observaba.

(Miloš Urban, Sedmikostelí: gotický román z Prahy, přeložil: Kepa Uharte, Madrid, 2005)

V této ukázce došlo k **elipse** relačního adjektiva *ženský*.

- **Byla to ženská tvář.**

Era un rostro de mujer.

(Miloš Urban, Stín katedrály, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2006)

V této krátké větě, byl výraz *ženská tvář*, přeložen **předložkou de + podstatným jménem**.

2.6.1.3 Ženská krása

Tento výraz se v korpuse vyskytl třikrát, a pokaždé byl překlad zachováním relačního adjektiva *femenina*.

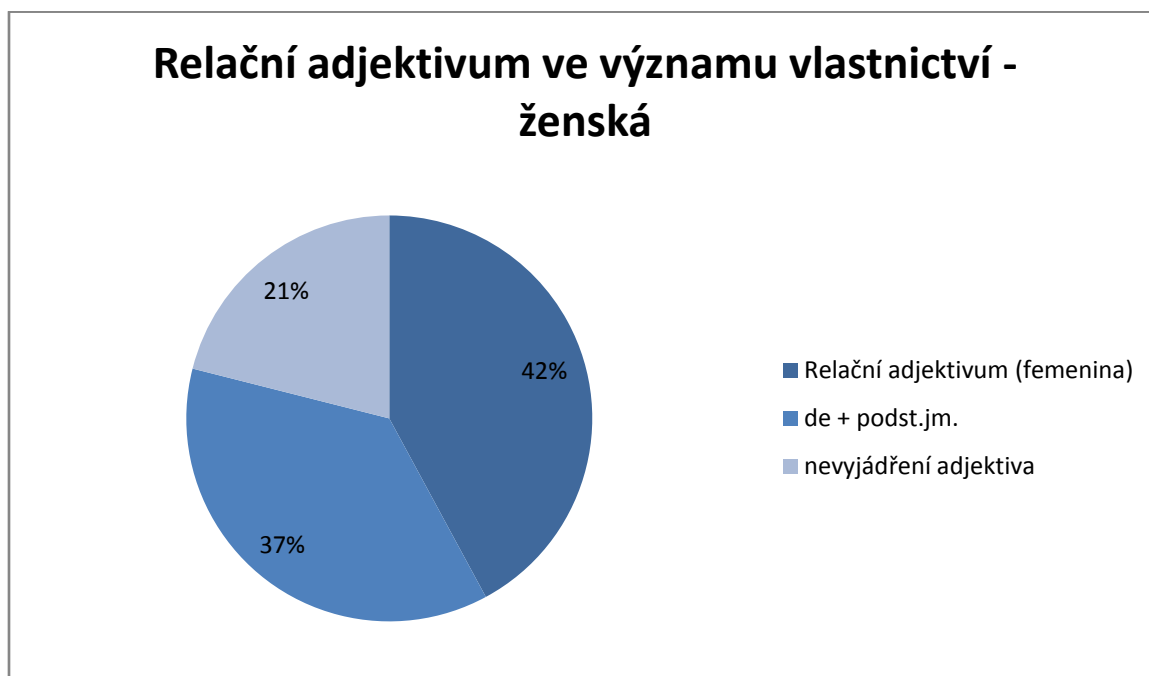
- **Její škaredost ho zbavila trémy, do níž ho při jeho mládí stále ještě uváděla ženská krása, takže se mu s ní podařilo promlouvat uvolněně, se vši roztomilostí, ba dvorností.**

Su fealdad le hizo perder el temor que por su juventud seguía despertando en él la belleza femenina, de manera que pudo hablar con soltura , amabilidad y hasta con galantería.

(Milan Kundera, Směšné lásky, přeložil: Fernando de Valanzuela, Barcelona, 2000)

Jak již bylo zmíněno výše, překlad pomocí **relačního adjektiva *femenina***.

Adjektivum *ženská* se vyskytovalo v české beletrii 19krát. Tvar relačního adjektiva byl použit pokaždé stejný *femenina*. Relační adjektivum bylo užito osmkrát, předložka de + podstatné jméno byly užity sedmkrát a čtyřikrát byl výraz zcela vynechán.

Tabulka valenčního uspořádání kolokantu:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Nahá ženská těla	A + A + N	cuerpos de mujeres desnudas	N + <i>de</i> + N + A	1
Ženská těla	A + N	los cuerpos de mujer	<i>Los</i> + N + <i>de</i> + N	1
		Los cuerpos femeninos	<i>Los</i> + N + A	1
Stará ženská tvář	A + A + N	el rostro de la anciana	<i>el</i> + N + <i>de</i> + <i>la</i> + N	1
Ženská tvář	A + N	un rostro de mujer	<i>un</i> + N + <i>de</i> + N	1
		Una mujer	<i>una</i> + N	1
Ženská krása	A + N	la belleza femenina	<i>La</i> + A + A	3
Ženská silueta	A + N	una silueta femenina	<i>una</i> + N + A	2
		La silueta femenina	<i>La</i> + N + A	1
Ženská postava	A + N	Una mujer	<i>una</i> + N	2
Ženská ruka	A + N	una mano de mujer	<i>una</i> + N + <i>de</i> + N	1
		la mano de una mujer	<i>La</i> + N + <i>de</i> + <i>una</i> + N	1
Strategická ženská zbraň	A + A + N	un arma estratégica de la mujer	<i>Un</i> + N + A + <i>de</i> + <i>la</i> + N	1
Ženská rodidla	A + N	los órganos sexuales femeninos	<i>Los</i> + N + A + A	1
Ženský kola	A + N	las bicicletas de mujer	<i>Las</i> + N + <i>de</i> + N	1
Ženská srdíčka	A + N	los corazones de las mujeres	<i>Los</i> + N + <i>de</i> + <i>las</i> + N	1

Ženská busta	A + N	Un busto femenino	<i>Un + N + A</i>	1
Ženská otázka	A + N	la cuestión femenina	<i>La + N + A</i>	1
Ta silná ženská vůně	Pron. + A + A + N	aquella intensa fragancia femenina	Pron. + A + N + A	1
Ženská pleť	A + N	la piel de una mujer	<i>La + N + de + una + N</i>	1
Ženská lýtka	A + N	las piernas de las chicas	<i>Las + N + de + las + N</i>	1

V českém jazyce bylo valenční uspořádání jako obvykle podle vzorce **A + N**, ve čtyřech příkladech byl kolokant rozvinut ještě o jedno adjektivum a vzorec byl následující: **A + A + N**. V jednom příkladě byl vzorec obohacen nejen o další adjektivum, ale i o zájmeno (**pron + A + A + N**). Ve španělštině byl překlad relačním adjektivem v sedmi příkladech, ale i přesto převládal překlad předložkou *de* a podstatným jménem (*de mujer*). V šesti příkladech byl k předložce *de* přidán člen (2krát neurčitý, 4krát určitý ženského rodu): *la piel de una mujer, las piernas de las chicas, los corazones de las mujeres, un arma estratégica de la mujer, la mano de una mujer, el rostro de la anciana*.

2.6.2 Vojenský

Dalším adjektivem, které jsme si pro zkoumání relačních adjektiv vyjadřující vlastnictví vybrali je adjektivum *vojenský*. Slovníkový překlad tohoto výrazu je například *militar* nebo *ejército*. Tento výraz najdeme v korpusu nejčastěji ve spojení s těmito podstatnými jmény: *služba, transport, hlídka, hudba, boty, soud*. Méně častý byl výskyt s těmito podstatnými jmény: *letišťe, ošetrovatelka, cvičení, mapa, auto, manévr* a další. Celkově se relační adjektivum vyskytovalo v české beletrii 127krát. K analýze jsme si vybrali čtyři spojení: *vojenské služby, vojenský transport, vojenská hudba a vojenská hlídka*.

2.6.2.1 Vojenské služby

- **Höfer, veselý švec od Baťů, prodělal francouzské tažení a utekl z vojenské služby, ačkoli mu slibovali povýšení.**

Hofer, alegre zapatero de Bata, hizo la campaña de Francia y se escapó del servicio militar, a pesar de la promesa de ascenso.

(Július Fučík, Reportáž psaná na oprátce, přeložila: Libuše Prokopová, Kolumbie, 1978)

Termín byl přeložen **relačním adjektivem** *militar*.

- **Pozbyv studia, pozbyl jsem i nároku na odklad vojenské služby, a tak jsem už jen čekal na podzimní odvody..**

Al perder la posibilidad de estudiar perdí también el derecho a la prórroga del servicio militar, de modo que ya sólo esperaba al reemplazo de otoño...

(Milan Kundera, Žert, přeložil: Fernando de Valanzuela, Barcelona, 1994)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*servicio militar*). V korpuse se vyskytovaly tři slovní spojení tohoto druhu a všechna byla přeložena relačním adjektivem.

2.6.2.2 Vojenský transport

- **...a byla to zase ta učitelka tělocviku, vezla vojenský transport mrzáků tam, kam jsem jel i já, do Chomutova...**

...llevaba un transporte militar de inválidos allí mismo adonde yo también debía ir, a Chomutov...

(Bohumil Hrabal, Obsluhoval jsem Anglického krále, přeložili: Jitka Mlejnková a Albert Ortiz, Barcelona, 1989)

Překlad **relačním adjektivem** (*transporte militar*).

- **...která projíždí stanicemi, před kterou má jedině přednost ostře sledovaný vojenský transport, strojvedoucí počapl...**

...un rápido que pasa de largo por las estaciones, ante el cual sólo tiene prioridad un convoy militar rigurosamente vigilado; el maquinista estiró el brazo...

(Bohumil Hrabal, Ostře sledované vlaky, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1997)

V korpusu se vyskytlo sedm takovýchto spojení, a všechna byla přeložena **relačním adjektivem**. V tomto konkrétním příkladě zněl překlad *un convoy militar*. Byly dva různé překlady buď již zmíněný *convoy militar* anebo *transporte militar*.

2.6.2.3 Vojenská hudba

- **...a už tam stály autobusy, celá vojenská hudba za chvíli nasedala, měla odjet někam na soutěž vojenských hudeb...**

...y luego fue a ver a esa banda militar, ellos tocaban un vals de su tío, y allí estaban ya preparados unos autobuses, toda la orquesta militar debía montarse inmediatamente y partir hacia algún concurso de bandas militares...

(Bohumil Hrabal, Obsluhoval jsem Anglického krále, přeložili: Jitka Mlejnková a Albert Ortiz, Barcelona, 1989)

V celém korpusu bylo šest výskytů slovního spojení vojenská hudba. Ve všech spojeních bylo užito **relační adjektivum**.

2.6.2.4 Vojenská hlídka

- **...trochu v něm hrklo, když místo na portýra narazil na vojenskou hlídku.**

Se sobresaltó un poco cuando encontró, en lugar de un portero, una guardia del ejército.

(Karel Čapek, Krakatit, přeložila: Patricia Gonzalo de Jesus, Madrid, 2010)

V tomto překladu, je relační adjektivum vojenský přeloženo **předložkou de + podstatným jménem** (*una guardia del ejército*).

- **...abych seschoval před tím lijavcem, který bubnoval na destičky, kterými byla pokryta střecha toho záchodu, ale to nebyl záchod, tady musel být nějaký šilterghaus, domeček pro vojenskou hlídku...**

...pero luego me refugié en una especie de letrina vieja para resguardarme del chaparrón que tamborileaba sobre las tablillas con las que estaba cubierto el tejado de la letrina, pero aquello no era ninguna letrina, aquí tenía que haber habido algún silterghause, una caseta de guardia militar...

(Bohumil Hrabal, Obsluhoval jsem Anglického krále, přeložili: Jitka Mlejnková a Albert Ortiz, Barcelona, 1989)

V tomto úryvku bylo při překladu zachováno **relační adjektivum** (*guardia militar*).

- **Deset kroků před barákem stála vojenská hlídka.**

Diez pasos más allá del edificio se encontraba la patrulla militar.

(Karel Čapek, Krakatit, přeložila: Patricia Gonzalo de Jesus, Madrid, 2010)

Překlad pomocí **relačního adjektiva** (*la patrulla militar*).

V korpusu se slovní spojení vojenská hlídka vyskytlo pětkrát, jednou bylo přeloženo předložkou *de* + podstatným jménem, jinak ve zbylých případech bylo relační adjektivum zachováno. Překlady vypadaly následovně: *la patrulla militar*, *guardia militar a guardia del ejército*. Dalším zkoumaným jevem byl výraz *vojenský soud*, který byl v korpusu zmíněn dvakrát, a pokaždé byl překládán relačním adjektivem *militar*. V české beletrii se nachází 127 výskytů relačního adjektiva, při prozkoumání 40 výskytů, byl výsledek překladů následující: 35krát byl výraz *vojenský* přeložen relačním adjektivem *militar*, pouze dvakrát byl přeložen předložkou *de* a podstatným jménem a třikrát došlo nevyjádření adjektiva.

Tabulka valenčního uspořádání vybraných kolokantů:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Vojenské služby	A + N	el servicio militar	<i>El + N + A</i>	3
Vojenský transport	A + N	el transporte militar	<i>El + N + A</i>	1
		un convoy militar	<i>Un + N + A</i>	1
		un transporte militar	<i>Un + N + A</i>	1
Vojenský transport mrzáků	A + N + A	un transporte militar de inválidos	<i>Un + N + A + de + N</i>	1
Zavedení vojenských transportů	N + A + N	la introducción de convoyes militares	<i>La + N + de + N + A</i>	1
Ta série dvaceti vojenských transportů	Pron. + N + Num. + A + N	aquella serie de veinte transportes militares	<i>Pron. + N + de + num. + N + A</i>	1
Vojenská hlídka	A + N	la patrulla militar	<i>La + N + A</i>	1
		una patrulla militar	<i>Una + N + A</i>	2
		una guardia del ejército	<i>Una + N + del + N</i>	1
Vojenské hudby	A + N	Una banda militar	<i>Una + N + A</i>	1
Direktor té vojenské hudby	N + Pron. + A + N	el director de esta banda militar	<i>El + N + de + pron. + N + A</i>	1
		el director de orquesta	<i>El + N + de + N</i>	1
Vojenský boty	A + N	las botas militares	<i>Las + N + A</i>	1
		botas	<i>N</i>	1
Otisk vojenské boty	N + A + N	la huella de una bota militar	<i>La + N + de + una + N + A</i>	1
		el tribunal militar	<i>El + N + A</i>	1

Vojenský soud	A + N	un tribunal militar	<i>un + N + A</i>	1
Velitelky vojenských sester	N + A + N	la jefa de las enfermeras militares	<i>La + N + de + las + N + A</i>	2
Vojenského kapelníka	A + N	El director de la orquesta militar	<i>el + N + de + la + N + A</i>	1
		el director de orquesta	<i>el + N + de + N</i>	1
Vojenského cvičiště	A + N	el campo de adiestramiento militar	<i>el + N + de + N + A</i>	1
		un campo de entrenamiento militar	<i>un + N + de + N + A</i>	1
		el campo de maniobras	<i>El + N + de + N</i>	1
Ústřední vojenská nemocnice	A + A + N	el Hospital Militar Central	<i>El + N + A + A</i>	1
Kantýny vojenské nemocnice	N + A + N	la cantina del hospital militar	<i>La + N + del + N + A</i>	1
Vojenské letiště	A + N	un aeropuerto militar	<i>Un + N + A</i>	1
Vojenská ošetrovatelka	A + N	una enfermera militar	<i>Una + N + A</i>	1
Vojenské stany	A + N	carpas militares	N + A	1
Svůj vojenský plášť	Pron. + A + N	su abrigo militar	Pron. + N + A	1

Byly vybrány jen nečastější kolokace s relačním adjektivem *vojenský*, z důvodu velkého množství výskytů relačního adjektiva v korpusu. V českém jazyce bylo valenční uspořádání stejné jako u jiných adjektiv, tedy **A + N**. Ve dvou příkladech byl kolokant rozvinut dalším adjektivem **A + A + N**. V šesti příkladech byl kolokant rozvinut o další substantivum **N + A + N**. Ve španělštině byla valenční uspořádání následující: **det. + N + de + N**, **det. + N + A**, **det. + N + de + det. + N + A** a další zapsané v tabulce. V jednom příkladě

bylo užito členu po předložce *de*, konkrétně se jednalo o tento příklad *una guardia del ejército*.

2.6.3 Státní

Posledním adjektivem této skupiny, která vyjadřuje vlastnictví, je relační adjektivum *státní*. Slovníkový překlad tohoto výrazu je například *estatal* nebo *nacional*. Výskyt tohoto adjektiva byl ve spojení s těmito podstatnými jmény: *dráhy*, *statek*, *svrchovanost*, *vlajka*, *hranice*, *zkoušky příslušnost* a s mnoha dalšími jejichž výskyt nebyl tak častý. Celkově se relační adjektivum *státní* vyskytovalo v české beletrii 82krát. K analýze jsme si vybrali tato spojení: *státní dráhy*, *státní statek*, *státní správa*, *státní vlajky* a *státní útraty*.

2.6.3.1 Státní dráhy

- **Ovšem to je pro nás, pro zaměstnance státních drah, tohle číslování , protože ze stanoviska laika, který stojí na peronu nádraží, třeba v mé staničce...**

Claro que eso es para nosotros, para los empleados de los ferrocarriles del Estado , todos estos números, porque desde el punto de vista de un pasajero que está en el andén de la estación...

(Bohumil Hrabal, *Ostře sledované vlaky*, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1997)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*ferrocarriles del Estado*). Stejně byly přeloženy ještě čtyři další ukázky.

- **Zjistí se, že ten mladý muž dělal průvodčího jen ze sportu a ve skutečnosti je majitelem státních drah.**

Se descubre que el joven hacía de revisor por deporte, pero que en realidad es el propietario de la empresa de ferrocarriles.

(Zdeněk Jirotka, *Saturnin*, přeložil: Eduardo Fernández Couceiro, Praha, 2004)

Relační adjektivum *státní* bylo **vynecháno**. Shodně tomu bylo ještě u jedné ukázky.

2.6.3.2 Státní statek

- **Tak do nového státního statku patří nový vobrazy.**

A la nueva cooperativa estatal le corresponden unos cuadros completamente nuevos.

(Bohumil Hrabal, Pábitelé, přeložily: Eva Kruntorádová a Núria Mirabet, Barcelona, 1996.)

Relační adjektivum *státní* bylo přeloženo španělským ekvivalentem relačního adjektiva *estatal*.

- **Kdyby nad věcmi lidskými nebylo už nic jiného a kdyby činy měly jen ten význam, který jim připisují jejich tvůrci, byl by pojem "křivda" oprávněný a i já bych mohl mluvit o křivdě, byl li jsem víceméně vyhozen ze státního statku, kde jsem předtím obětavě pracoval.**

Si no hubiera nada por encima de lo humano y si las actitudes no tuvieran otro significado que el que le atribuyen quienes las adoptan, el concepto de « injusticia » estaría justificado y yo también podría hablar de injusticia por haber sido más o menos echado de la granja estatal en donde había trabajado con empeño.

(Milan Kundera, Žert, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994)

Zachováno **relační adjektivum**, přeloženo výrazem *la granja estatal*. V korpusu byla ještě sedm ukázek, které byly překládány stejně, relačním adjektivem *estatal*.

- **Nabídl jsem sám, že ze státního statku odejdu.**

Yo mismo me ofrecí a dejar la granja.

(Milan Kundera, Žert, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994)

Při překladu došlo k **vynechání** relačního adjektiva *státní*. V korpusu jsme objevili ještě jeden takový způsob překladu.

2.6.3.3 Státní správa, vlajky, útraty

- **Budova ministerstva, které je státní správou považováno za nejméně důležité, stojí mimo atraktivní centrum města, v rozlehlé rezidenční čtvrti zvané Eden.**

El edificio del ministerio considerado por la administración estatal como el menos importante está fuera del centro atractivo de la ciudad, en el extenso barrio residencial llamado Edén.

(Miloš Urban, Hastrman, přeložil: Kepa Uharte, Barcelona, 2008)

Přeloženo **relačním adjektivem** (*la administración estatal*). Stejný překlad byl patrný ještě v jednom úryvku.

- **V čele sálu bylo pódium, na něm podlouhlý stůl přikrytý červenou látkou, na stole váza s velkou kyticí, na stěně za pódiem dekorativně zřasená státní vlajka.**

En la sala había un podio, en él una mesa alargada cubierta por un paño rojo, en la mesa un florero con un gran ramo, en la pared detrás del podio una bandera nacional adornada con flecos llorados.

(Milan Kundera, Žert, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1994)

Relační adjektivum zachováno, přeloženo spojením *bandera nacional*. Stejný překlad se v korpusu nacházel ještě dvakrát.

- **Já pohrdám stejně těmi, kdo vyvěšují z oken státní vlajky, jako těmi, kdo je spalují na náměstích.**

Yo desprecio por igual a los que cuelgan banderas de las ventanas y a los que las queman en las plazas.

(Milan Kundera, Nesmrtelnost, přeložil: Fernando de Valenzuela, Barcelona, 1998)

Při překladu došlo k **vynechání** relačního adjektiva *státní*.

- **Já vám řeknu, mládenci, co to je : to není žádná válka, to si jen ti páni vojevůdci a hodnostáři udělali na státní útraty výlet.**

Muchachos, yo os diré lo que ocurre : No se trata de guerra alguna, sino de que los señores estrategas y dignatarios hicieron una excursión a cuenta del Estado.

(Karel Čapek, Kniha Apokryfů, přeložil: Ana Orozco de Falbr, Praha, 1962)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*cuenta del Estado*).

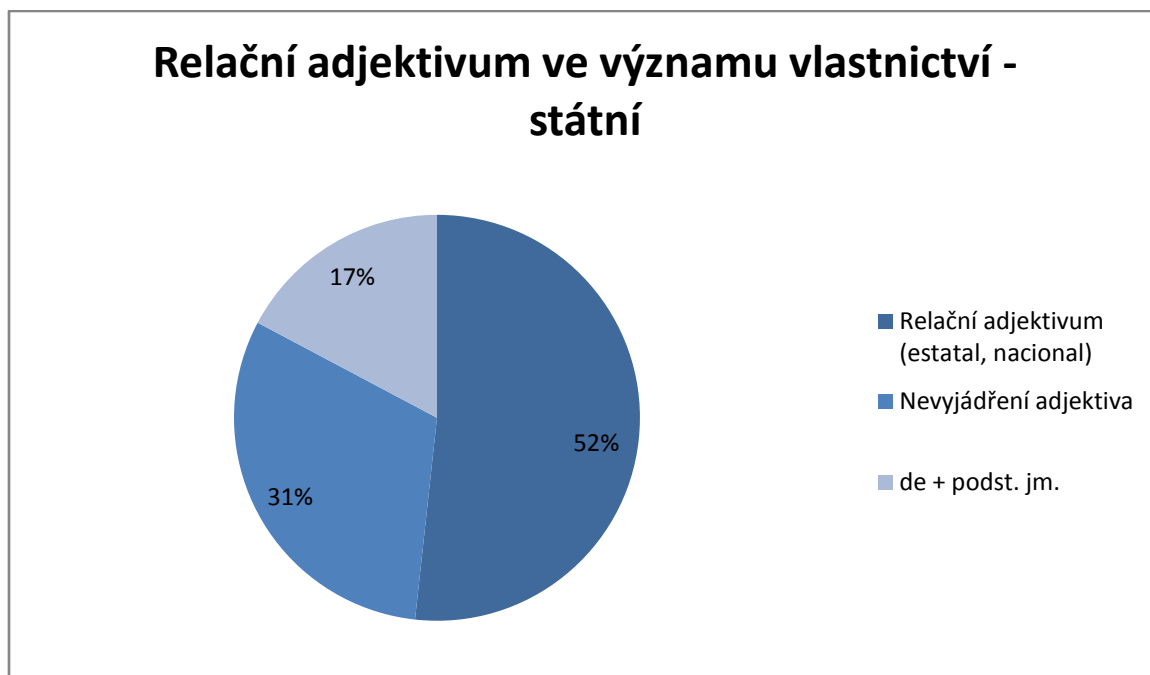
- ...mladí národní hrdinové Pierre Cajus, Marcel Bérard a Louis Kermadec budou dekorováni a pohřbeni na státní útraty a jejich rodičům se dostane čestné penze.

Los tres jóvenes héroes nacionales, Pierre Cajus, Marcel Bernard y Louis Kermadec, serán condecorados y enterrados por cuenta del Gobierno, y sus familiares recibirán una pensión honorífica.

(Karel Čapek, Válka s mloky, přeložili: Ana Falbrová a Ciro Elizondo, Barcelona, 1982)

Relační adjektivum bylo přeloženo **předložkou de a podstatným jménem** (*cuenta del Gobierno*).

Zmapovala jsem 58 výskytů relačního adjektiva *státní*. V třiceti případech bylo relační adjektivum zachováno, konkrétně se jednalo o adjektivum *estatal*. V deseti případech bylo nahrazeno předložkou *de* a podstatným jménem, a ve zbylých osmnácti případech nebylo vyjádřeno.

Tabulka valenčního uspořádání některých kolokantů:

VJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	CJ	VALENČNÍ USPOŘÁDÁNÍ	POČET VÝSKYTŮ
Státních drah	A + N	los ferrocarriles	Los + N + del + N	1

		del Estado		
Inspektor státních drah	N + A + N	inspector de los ferrocarriles del Estado	N + de + los + N + del + N	2
Zaměstnanec státních drah	N + A + N	empleado de los ferrocarriles del Estado	N + de + los + N + del + N	1
Ředitel státních drah	N + A + N	director de los ferrocarriles del Estado	N + de + los + N + del + N	1
Zaměstnanci státních drah	N + A + N	los empleados de los ferrocarriles del Estado	Los + N + de + los + N + del + N	1
Majitel státních drah	N + A + N	el propietario de la empresa de ferrocarriles	El + N + de + la + N + de + N	1
Státního statku	A + N	una granja estatal	Una + N + A	1
		la granja estatal	la + N + A	6
		La granja	la + N	1
Nového státního statku	A + A + N	la nueva cooperativa estatal	la + A + N + A	1
Své vlastní státní svrchovanosti	Pron. + A + A + N	su propia soberanía estatal	Pron. + A + N + A	1
Státní hranici	A + N	la frontera estatal	la + N + A	1
		la frontera	la + N	1
Státní útraty	A + N	cuenta del Estado	N + del + N	1
		cuenta del Gobierno	N + del + N	1
Muž bez státní příslušnosti	N + prep. + A + N	un hombre sin nacionalidad	Un + N + sin + N	1
Vlajku státní příslušnosti	N + A + N	la bandera de nuestro país	La + N + de + pron. + N	1
		Las banderas	Las + N	1

Státní vlajky	A + N	la bandera nacional	<i>La + N + A</i>	1
		una bandera nacional	<i>una + N + A</i>	1
Dnešním státnímu zřízení	A + A + N	el actual régimen político	<i>El + A + N + A</i>	2
Státního majetku	A + N	Propiedad del Estado	<i>N + del + N</i>	1
Státní správou	A + N	la administración estatal	<i>la + N + A</i>	1
Státní občanství	A + N	la ciudadanía	<i>La + N</i>	1
		la ciudadanía de nuestro estado	<i>La + N + de + pron. + N</i>	1
Komunistická státní propagace	A + A + N	la propaganda estatal comunista	<i>La + N + A + A</i>	1
Státního sklepa	A + N	sótano estatal	<i>N + A</i>	2
Státní svátky	A + N	las estatales	<i>Las + N</i>	1
Státní pohřeb	A + N	entierro de Estado	<i>N + de + N</i>	1

Byly vybrány jen nečastější kolokace, z důvodu velkého množství výskytů relačního adjektiva v korpusu. V českém jazyce bylo valenční uspořádání stejné jako u jiných adjektiv, tedy **A + N**. Ve třech příkladech byl kolokant rozvinut dalším adjektivem **A + A + N**. V šesti příkladech byl kolokant rozvinut o další substantivum **N + A + N**. Ve španělštině bylo valenční uspořádání následující: **det. + N + de + N**, **N + A**, **det + N**, **det. A + N + A**, **det. + N + de + det. + N + del + N**. V osmi příkladech byl k předložce *de* přidán člen: *los ferrocarriles del Estado*, *cuenta del Gobierno*. Vždy se jednalo o člen určitý, mužského rodu.

Seznam české beletrie:

Pro přehlednost jsme vytvořili tabulku, která obsahuje jména a díla všech autorů české beletrie se kterými jsme pracovali. Na vzorku vybraném z této beletrie, byla zpracovaná praktická část. Tabulka je rozdělena na tři sloupce. Sloupce jsou seřazeny v pořadí: jméno autora, název díla a jméno překladatele. Na základě překladů, jsme provedli analýzu překladatelských postupů, výběr ekvivalentů.

JMÉNO AUTORA	DÍLO	JMÉNO PŘEKLADATELE
Karel Čapek	R.U.R.	Consuelo Vázquez
Karel Čapek	Válka s mloky	Ana Falbrová a Ciro Elizondo
Karel Čapek	Knihy Apokryfů	Ana Orozco de Falbr
Karel Čapek	Krakatit	Patricia Gonzalo de Jesus
Július Fučík	Reportáž psaná na oprátce	Libuše Prokopová
Bohumil Hrabal	Obsluhoval jsem Anglického krále	Jitka Mlejnková a Albert Ortiz
Bohumil Hrabal	Morytáty a legendy	Luisa Racaño a Núria Mirabet
Bohumil Hrabal	Ostře sledované vlaky	Fernando de Valenzuela
Bohumil Hrabal	Městečko, kde se zastavil čas	Monika Zgustová
Bohumil Hrabal	Svatby v domě	Monika Zgustová
Zdeněk Jirotka	Saturnin	Eduardo Fernández Couceiro
Ivan Klíma	Láska a smetí	Judit Romeu Labayen
Milan Kundera	Nesmrtelnost	Fernando de Valenzuela
Milan Kundera	Smích	Fernando de Valenzuela
Milan Kundera	Nesnesitelná lehkost bytí	Fernando de Valenzuela
Milan Kundera	Žert	Fernando de Valanzu
Milan Kundera	Život jinde	Fernando de Valanzu
Miloš Urban	Lord Mord	Kepa Uharte
Miloš Urban	Sedmikostelí: gotický román z	Kepa Uharte

	Prahy	
Miloš Urban	Stín katedrály	Kepa Uharte

Tabulka české beletrie, která je součástí praktické části: vlastní tvorba.

Závěr

Svou diplomovou práci jsem rozdělila na dvě hlavní části. Na část teoretickou, jež jsem dále dle obsahu členila na kapitoly, a na část praktickou. V první kapitole teoretické části jsme se seznámili s problematikou adjektiv jak z pohledu českých, tak i z pohledu španělských gramatik. V této kapitole jsme se mimo jiné dozvěděli, že v českém jazyce je běžnější užití relačních adjektiv, než-li tomu je v jazyce španělském. V českém jazyce je obecně běžnější anteponování adjektiv, kdežto ve španělštině jsou možné oba způsoby, jak anteponování, tak i postponování adjektiv.

V případě relačních adjektiv, které bylo naším úkolem zkoumat, bylo charakteristické v českém jazyce jejich anteponování, a v jazyce španělském jejich postponování. V mnohých příkladech relační adjektivum nebylo ve španělštině užito. Způsob překladu zmíněných relačních adjektiv jsme zkoumali v části praktické. V této kapitole se pokusíme shrnout závěry našeho výzkumu. Při vytváření výzkumu jsme si položili tyto otázky: Zda-li má vliv valenční uspořádání na výběr kolokantu? Jaký je nejčastější způsob překladu relačních adjektiv? Zda-li souhlasí tvrzení, že nejčastěji se překládají relační adjektiva předložkou *de* + podstatným jménem bez členu? V našem zkoumání jsme se chtěli zajímat i o adjektiva, která byla odvozena od vlastních jmen jako jsou: *ladovská zima*, *kafkovský styl*, *Jidášova zrada*. Jelikož vzorek v korpuse je omezený, tak například u těchto výrazů nebyla analýza proveditelná. Tyto kolokace se v české beletrii nevyskytovaly. Dále jsme se chtěli zabývat výrazy jako *otcovská rada*, *sesterská pomoc*, *sousedská výpomoc*, tato relační adjektiva měla buď nulový výskyt nebo byla v korpuse jednou či dvakrát a jejich překlad nebyl tudíž pro analýzu z konkastivního pohledu zajímavý.

Z výše zmíněných důvodů, jsme museli pro analýzu vybrat jiný vzorek relačních adjektiv. Jelikož výskyt vybraných adjektiv, které byly rozřazeny do skupin podle jejich významu, byl v korpuse omezený, musela naše analýza brát v potaz všechny výskyty relačního adjektiva a podstatných jmen, nikoli konkrétní jednu kolokaci s daným adjektivem, jaký byl prvotní záměr našeho zkoumání.

Při analýze překladu relačních adjektiv jsme došli k závěru, že v mnoha případech českému adjektivu neodpovídá adjektivum španělské. Ve větší míře docházelo k slovnědruhovému transpozici, tudíž relační adjektivum bylo nahrazeno španělskou předložkou *de* a podstatným jménem bez členu. Naším záměrem bylo tuto hypotézu, kterou zmínil Valerio Baéz San José: *v případě relačních adjektiv platí, že českému relačnímu adjektivu často ve*

španělštině odpovídá podstatné jméno (bez členu) s předložkou de. (1995:35) potvrdit. Jediné, s čím díky našemu výzkumu není možné souhlasit, je to, že by ve všech překladech byla tato struktura zachována. V některých překladech byl člen s podstatným jménem užit, a nejednalo se o zanedbatelné množství příkladů. Dále bylo adjektivum buďto ponecháno, anebo byl výraz modulován, a v některých příkladech dokonce došlo k vynechání daného adjektiva.

Závěr si rozdělíme na dva větší celky, jednak na způsob překladu vybraného vzorku relačních adjektiv, tak i na valenční uspořádání kolokantu.

1. Způsob překladu

1. Překlad relačním adjektivem

První skupinou adjektiv, která jsme zkoumali, byla adjektiva vyjadřující čas nebo období. Do této skupiny jsme zařadily tato adjektiva: *jarní, loňský a renesanční*. Adjektiva *jarní* a *loňský* byla jen zřídka překládána relačním adjektivem. Na proti tomu relační adjektivum *renesanční* bylo častěji překládáno právě relačním adjektivem. Relační adjektiva, která byla při překladu používána byla tato: **jarní** - *primaveral*, **loňský** - *pasadas*, **renesanční** - *renacestista*. Relační adjektivum *loňský* bylo jen v jednom příkladě, přeloženo relačním adjektivem.

Druhou skupinou adjektiv, která byla součástí našemu výzkumu byla adjektiva ve významu místa. Do této skupiny byla zařazena tato adjektiva: *venkovský, dvorní a místní*. Adjektiva *místní* a *venkovský* byla překládána často relačním adjektivem, ale adjektivum *dvorní* nikoli. Při překladu byla užitá tato relační adjektiva: **venkovský** - *rural, local, rústica, campestre*, **dvorní** - *palaciego*, **místní** - *local*.

Třetí skupinou jsou relační adjektiva vyjadřující nástroj. Do této skupiny jsme zařadily adjektiva: *sluneční, plynový a parní*. Adjektivum *sluneční* bylo nejčastěji překládáno relačním adjektivem. Na druhou stranu adjektivum *parní* nebylo nikdy překládáno relačním adjektivem a výraz *plynový* jen v jednom příkladě. Při překládání byla užitá tato relační adjektiva: **sluneční** - *solar*, **plynový** - *antigás*.

Čtvrtou skupinu tvoří adjektiva vyjadřující příčinu. Do této skupiny jsme zařadili tato adjektiva: *srdeční a duševní*. Relační adjektivum *srdeční* mělo v korpuse jen velmi nízký výskyt, v ojedinělých příkladech bylo přeloženo výrazem *cardíaco*. Adjektivum *duševní* bylo téměř v 85 % překládáno relačním adjektivem. Při překladu výrazu *duševní* bylo užito těchto španělských adjektiv: *psíquico, síquica, mental, anímico, espiritual a intelectual*.

Do páté skupiny řadíme adjektiva vyjadřující účel nebo příjemce. Do této skupiny jsme vybrali tato adjektiva: *trestní, komerční a cestovní*. Adjektivum *trestní* bylo překládáno pouze relačním adjektivem, pokud nedošlo k jeho vynechání. Adjektivum *komerční* mělo velmi zanedbatelné množství výskytů v korpuse, a i přesto bylo dvakrát přeloženo relačním adjektivem *comercial*. Relační adjektivum *cestovní* nebylo nikdy relačním adjektivem přeloženo.

Poslední skupinu utváří adjektiva vyjadřující vlastnictví. Do této skupiny jsme zařadili tato adjektiva: *ženská, vojenský a státní*. Tato adjektiva byla nejčastěji přeložena právě relačním adjektivem. Byla překládána těmito relačními adjektivy: **ženská** - *femenina*, **vojenský** - *militar*, **státní** - *estatal, nacional*.

Závěrem můžeme říci, že relačním adjektivem byla nejčastěji překládána adjektiva vyjadřující vlastnictví.

2. Překlad předložkou *de* + podstatným jménem (bez členu)

Tento způsob překladu odpovídá relačnímu adjektivu nejčastěji, pokud nedojde k jeho zachování. U všech vybraných adjektiv se tento překlad vyskytoval. Příkladem je adjektivum *cestovní*, které nikdy nebylo přeloženo relačním adjektivem, ale vždy přes předložku *de* a podstatné jméno.

První skupina adjektiv, využívala k překladu hlavně tento způsob. Relační adjektivum *jarní* bylo tímto způsobem přeloženo v 75 % případech. Adjektivum *loňský* bylo vždy přeloženo předložkou *de* + podstatným jménem (se členem), pokud nebylo podstatné jméno rozšířeno ještě o zájmeno. Výjimkou bylo pouze adjektivum *renesanční*, které bylo přeloženo ve většině příkladů relačním adjektivem. Způsob překladu: **jarní** - *de primavera*.

Druhá skupina relačních adjektiv, upřednostňovala tento způsob překladu před překladem relačním adjektivem. Adjektivum *venkovský* bylo přeloženo tímto způsobem v 50 % příkladů. Relační adjektivum *dvorní* užilo tento překlad v 75 % příkladů, a poslední adjektivum této skupiny *místní* upřednostňovalo překlad relačním adjektivem. Předložkou *de* a podstatným jménem bylo přeloženo pouze ve 21 % ukázek. Způsoby překladu: **venkovský** - *de pueblo, de campo, de provincias*, **dvorní** - *de palacio*.

Třetí skupina relačních adjektiv, zejména adjektiva plynový a parní využívala tohoto způsobu překladu. Adjektivum plynový užilo tento překlad v 87 % ukázek a adjektivum parní ve 100 %. U adjektiva sluneční byl častěji užíván překlad relačním adjektivem. Způsoby překladu: **sluneční** - *de sol*, **plynový** - *de gas*, **parní** - *de vapor*.

Čtvrtá skupina relačních adjektiv, byla v ojedinělých případech překládána tímto způsobem. Adjektivum srdeční bylo přeloženo předložkou *en*. Adjektivum duševní využívalo častěji, jak již bylo řečeno výše, překladu relačním adjektivem. Způsoby překladu: **duševní** - *de espíritu, de ánimo*.

V páté skupině máme pouze jedno relační adjektivum, které se často překládá tímto způsobem. Jedná se o adjektivum cestovní, které v 83 % příkladů bylo takto přeloženo. Adjektivum trestní nebylo nikdy takto přeloženo. Posledním adjektivem této skupiny je adjektivum komerční, které bylo takto přeloženo jednou. Způsoby překladu: **komerční** - *de comercio*, **cestovní** - *de viaje*.

Poslední skupinu utváří adjektiva, která při překladu upřednostňovala překlad relačním adjektivem. I přesto bylo relační adjektivum ženská, přeloženo předložkou *de* a podstatným jménem v 37 % příkladů. Konkrétně bylo překládáno výrazem *de mujer*. Adjektivum vojenský bylo přeloženo jen ve dvou příkladech tímto způsobem: *de maniobras*. Posledním adjektivem této skupiny bylo státní, které bylo přeloženo párkrát tímto způsobem, ale vždy se členem: *del Estado*.

3. Překlad předložkou *de* + podstatným jménem (se členem)

V Moderní gramatice španělštiny (1995:35), jak již bylo v diplomové práci několikrát zmíněno, zaznělo tvrzení, že je překlad často uskutečňován předložkou *de* a podstatným jménem bez členu. Toto tvrzení vyvrací náš výzkum, jelikož použití podstatného jména bylo v dosti příkladech se členem, jak členem určitým, tak i členem neurčitým. Vytvořili jsme shrnující tabulku, která zahrnuje všechna adjektiva, která byla přeložena uskupením předložka *de* + člen + podstatné jméno.

Výraz	Překlad	Frekvence
Prvnímu jarnímu dnu	El primer día de la primavera	2
Loňského podzimu	el otoño del año pasado	8 (mění se kolokace, ale vždy se členem)
Zchátralé renesanční stavby	Los ruinosos edificios del Renacimiento	1
Venkovské nemocnice	El hospital de un pueblo	1
Venkovský vzduch	El aire del campo	1
Dvorní dodavatel	un proveedor de la corte	1
Dvorní rada	El consejero de la corte	1
Dvorní hvězdopравce	el astrólogo de la corte	1
Místních lidí	Los habitantes del lugar	1
Místní chasou	Los jóvenes del lugar	1
Slunečního světla	Los rayos del sol	1
Slunečního světla	La luz del sol	1
Sluneční paprsky	Los rayos del sol	1
Bílé sluneční paprsky	Los blancos rayos del sol	1
Teplé sluneční paprsky	Los calientes rayos del sol	1
Sluneční pozdravy	Los saludos del sol	1
Sluneční reflex	El reflejo del sol	1
Letmou sluneční návštěvou	Fugitiva visita del sol	1
Pálicí sluneční kotouč	El fulgurante disco del sol	1

Plynové lucerny	La luz del farol	1
Plynový pedál	El pedal del gas	1
Plynovou páku	El pedal del acelerador	1
Duševní smrt	la muerte de la mente	1
Duševních výkalů	vómitos del espíritu	1
Duševní potravou	el alimento del espíritu	1
Cestovní výlohy	los gastos del viaje	1
Stará ženská tvář	el rostro de la anciana	1
Ženská ruka	la mano de una mujer	1
Strategická ženská zbraň	un arma estratégica de la mujer	1
Ženská srdíčka	los corazones de las mujeres	1
Ženská pleť	la piel de una mujer	1
Ženská lýtka	las piernas de las chicas	1
Vojenská hlídka	una guardia del ejército	1
Státních drah	los ferrocarriles del Estado	1
Inspektor státních drah	inspector de los ferrocarriles del Estado	1
Zaměstnanec státních drah	empleado de los ferrocarriles del Estado	2
Ředitel státních drah	director de los ferrocarriles del Estado	1
Státní útraty	cuenta del Estado	1
Státní útraty	cuenta del Gobierno	1
Státního majetku	Propiedad del Estado	1

4. Další způsoby překladu

Mezi další způsoby překladu můžeme zařadit modulaci výrazu nebo vynechání relačního adjektiva.

2. Valenční uspořádání kolokantu

Další otázkou, kterou jsme si kladli, bylo, jestli může mít vliv na výběr kolokantu valenční uspořádání. Závěrem našeho výzkumu je to, že nemá. Výběr záleží zejména na konkrétním adjektivu, a jeho přeložitelnosti relačním adjektivem, a poté na volbě konkrétního autora. Nachází se zde adjektiva, u kterých na výběr při překladu nemáme. Takovým adjektivem je například adjektivum cestovní, kdy i slovníkový překlad zní *de viaje*. Když nic jiného, alespoň jsme vytvořili přehledné tabulky, kde jsou zahrnuty všechny varianty kolokací daného adjektiva, které se v korpuse vyskytují.

Nejčastějším valenčním uspořádáním bylo pro češtinu **A + N**. Ve španělštině bylo valenční uspořádání pochopitelně jiné, zejména tedy: **det. + N + A** nebo **det. N + de + N**.

Resumen

El tema de este trabajo es el análisis de los adjetivos relacionales, más concretamente, el problema de la traducción de los adjetivos relacionales.

El trabajo consta de dos partes: una parte teórica y otra práctica.

La base de la parte teórica es una disciplina científica que está dedicada a los estudios de los adjetivos, su función en la lengua, la clasificación de los adjetivos y, en concreto, el capítulo dedicado a los adjetivos relacionales.

La parte teórica está dividida en ocho partes. En la primera parte se definen los adjetivos en general y se resume la perspectiva de los gramáticos checos y españoles. Luego se dividen los adjetivos según su significado. Según esta división, en los siguientes capítulos nos dedicamos generalmente a los adjetivos calificativos y con detalle a los adjetivos relacionales.

Después de eso dedicamos un capítulo a la traducción. En este capítulo trabajamos con un libro checo, de la autora Dagmar Knittlová. Este capítulo se divide a su vez dos partes: - en la primera parte nos dedicamos a la traducción en general y en la segunda se definen concretamente los procesos de la traducción.

Los adjetivos relacionales son generalmente traducidos por el método de la transposición. En la parte práctica investigamos los procesos de la traducción a base de la transposición. El penúltimo punto de la parte teórica es el corpus. Este punto está incluido en nuestro trabajo con el fin de obtener de él ejemplos concretos, concretamente del InteCorp - 11 Checo y Español.

En la parte práctica analizamos los adjetivos relacionales, que fueron elegidos por nosotros. Esta parte está dividida en seis capítulos. Casi todos los capítulos están divididos en tres apartados en los que tenemos los adjetivos relacionales concretos. Con los adjetivos elegidos hacemos un análisis y al final del capítulo resumimos los procesos de la traducción. Todos los adjetivos relacionales checos no son traducidos al español como un adjetivo relacional. Muchas veces el adjetivo es traducido con la preposición *de* y un sustantivo. Por estas dificultades de la traducción, nuestro trabajo estudia este problema. Aparte de eso creamos las tablas dónde apuntamos la estructura gramatical y queremos averiguar si tiene alguna influencia en la elección de la palabra que se une con cada adjetivo.

Al final de este trabajo se encuentra una conclusión en que están escritos todos los procesos de la traducción que aparecen en los textos y los adjetivos están divididos en los grupos según su traducción.

Seznam použité literatury

BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio, Jana KRÁLOVÁ-KULLOVÁ a Josef DUBSKÝ. *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999

CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. V Praze: Karolinum, 2010

DEMONTE, VIOLETA. El adjetivo: clases y usos. La Posición del adjetivo en el sintagma nominal (str. 150-172) In BOSQUE, Ignacio a Violeta DEMONTE. *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa, c1999

GÓMEZ TORREGO, Leonardo. *Gramática didáctica del español*. 8a ed. Madrid: Ediciones SM, 2002

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ, ed. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010

KRÁLOVÁ-KULLOVÁ, Jana. *Fiesta! : španělština pro střední a jazykové školy*. Plzeň: Fraus, 2003

Nueva gramática de la lengua española. Madrid: Espasa Libros, 2011

ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013

VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002

ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2010

Elektronické zdroje:

Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2016. Dostupný z WWW:
<http://www.korpus.cz>

[https://www.czechency.org/slovník/DESUBSTANTIVNÍ ADJEKTIVUM RELAČNÍ](https://www.czechency.org/slovník/DESUBSTANTIVNÍ_ADJEKTIVUM_RELACNÍ)